

Høgskolen i Nesnas skriftserie

Nr. 62

Høgskolen i Nesna 2005

Evaluering
Aktiv Oppvekst - Nordlandsprosjektet

Kolbjørn Hansen

Pris kr. 125,-
ISBN 82-7569-118-4
ISSN 0805-3154

HØGSKOLEN I NESNA

Evaluering

AKTIV OPPVEKST - NORDLANDSPROSJEKTET

Kolbjørn Hansen

Nordland fylkeskommune

Forord

Aktiv oppvekst – Nordlandsprosjektet har tatt sikte på å bidra til mer og bedre allsidig fysisk og idrettslig aktivitet i skolehverdagen. Denne rapporten presenterer evaluering av de tiltak som er gjennomført og av prosjektet som helhet.

Evalueringen er finansiert av prosjektet Aktiv oppvekst – Nordlandsprosjektet og Høgskolen i Nesna. Takk til høgskolelærer Pål Vinje og 1.amanuensis Tom Klepaker for bidrag og gode råd. Takk til lærere, elever og trenere som har tatt seg tid til å fylle ut spørreskjema og stilt opp på intervju.

Nesna i desember 2004

Kolbjørn Hansen

-førstelektor-

Sammendrag

Nordland Idrettskrets startet høsten 2001 prosjektet Aktiv Oppvekst – Nordlandsprosjektet. Varigheten var satt til tre år. Målgruppen for prosjektet var ungdom 13-19 år. Prosjektets hovedmål var å bidra til mer og bedre allsidig idrettslig aktivitet i skolehverdagen.

Prosjekteierne ville gjennom evalueringen ha svar på: - Fører samarbeid med lokal idrett til at elever deltar oftere/mer i allsidig idrettslig aktivitet i skolehverdagen? - Hvilke av innsatsområdene er viktigst for å oppnå ønsket effekt? - Hvilke suksesskriterier må være tilstede på skolen og i idrettslaget for at prosjektet skal nå sitt mål?

Det ble samlet inn kvantitative og kvalitative data gjennom spørreskjema og intervju. Funn fra undersøkelsen viser:

- Elevene deltar i liten grad oftere/mer i allsidig idrettslig aktivitet i skolehverdagen som følge av samarbeid med lokal idrett. Dette skyldes i hovedsak at samarbeidet har vært begrenset. Resultatene indikerer at samarbeid vil kunne påvirke idrettsdeltakelsen i positiv retning.
- Å utvikle anlegg i skolens nærområde og utvikle varierte aktivitetstilbud i samarbeid mellom idrettslag og skole er de viktigste innsatsområdene for å få mer og bedre idrettslig aktivitet.
- Suksesskriterier som må være tilstede i skolen er:
  1. Forankring i organisasjonen slik at alle i skolesamfunnet slutter opp om tiltaket.
  2. Nødvendige ressurser er definert på forhånd og planlegges innenfor skolens drift.
  3. Rektor er aktiv pådriver.
  4. Prosjektet og tiltakene gis plass i skolens planer.
  5. Vilje til å omorganisere skolehverdagen for å gi plass til mer og bedre fysisk aktivitet.
  6. Elevmedbestemmelse for å utvikle eierforhold og ansvar og dermed aktive deltakere.
  7. Fysisk aktivitet går inn i en helhetlig tenkning om eleven, skolen og lokalsamfunnet.

Og i idrettslaget:

1. Samarbeid med skolen om utvikling av nærområde som kan brukes i skoletiden.
2. Vilje til å låne ut idrettslagets anlegg og utstyr og skolere lærere i bruk av dette.
3. Tilføre skolen kompetanse i lokale idretter.
4. Trenere må ha lønn/kompensasjon for å kunne delta i skolehverdagen.

Innhold

Forord.....	2
Sammendrag.....	3
1 INNLEDNING.....	6
1.1 Bakgrunn for prosjektet.....	6
1.2 Formål og foreløpig problemstilling	7
2 PROSJEKTETS MÅL OG EVALUERINGSKRITERIER.....	8
2.1 Prosjektets innsatsområder	8
2.2 Evalueringsmodell for en empirisk tilnærming.....	11
2.2.1 Begreper for bevegelsesaktivitet	12
2.2.2 Fysisk aktivitet og helse	12
2.2.3 Idrettsdeltakelse og holdningsendring.....	13
2.2.4 Samarbeid offentlig og frivillig sektor	14
2.2.5 Før- og ettersituasjonen.....	15
2.3 Endelige problemstillinger	17
3 METODE	18
3.1 Design.....	18
3.2 Undersøkelsesgruppen	19
3.3 Datainnsamling og databehandling	21
3.4 Vurdering av undersøkelsens kvalitet	23
4 RESULTATER FRA ELEVUNDERSØKELSEN	25
4.1 Utvikling av anlegg	25
4.1.1 Anlegg og økt motivasjon	25
4.1.2 Anlegg og allsidig idrettslig aktivitet.....	27
4.2 Økt kunnskap.....	29
4.3 Varierte aktivitetstilbud.....	32
4.3.1 Nytt innhold i undervisningen.....	32
4.3.2 Deltakelse i idrettslig aktivitet.....	35
4.3.3 Idretter elevene foretrekker	40
5 RESULTATER VED SKOLENE.....	43
5.1 Ballangen skole	44
5.2 Gruben ungdomsskole.....	46
5.3 Hilstad skole	48
5.4 Inndyr skole.....	50
5.5 Kippermoen ungdomsskole.....	51
5.6 Konsvik skole	53
5.7 Misvær skole	55
5.8 Steigen sentralskole.....	57
5.9 Svarholt skole.....	59
6 RESULTATER OG DRØFTING	62
6.1 Utvikling av anlegg	62
6.2 Økt kunnskap.....	67
6.3 Varierte aktivitetstilbud.....	69

6.4	Samarbeid offentlig og frivillig sektor	76
6.5	Forutsetninger for å lykkes.....	77
6.5.1	Prosjektledelse og deltakelse.....	77
6.5.2	Felles forståelse av mål og verdier	80
6.5.3	Helhetlig strategi	82
7	KONKLUSJON	84
7.1	Samarbeid med lokal idrett	84
7.2	De viktigste innsatsområdene.....	85
7.3	Suksesskriterier i skolen og idrettslaget	86
	Referanser.....	88
	Vedlegg	92

1 INNLEDNING

Her beskrives kort bakgrunnen for og formålet med prosjektet Aktiv Oppvekst – Nordlandsprosjektet. I forbindelse med formålet presenteres en foreløpig problemstilling for en empirisk tilnærming til evalueringen.

1.1 Bakgrunn for prosjektet

Nordland Idrettskrets startet høsten 2001 prosjektet Aktiv Oppvekst – Nordlandsprosjektet, etter initiativ fra Nordland friidrettskrets. Varigheten var satt til tre år. Målgruppen for prosjektet var ungdom 13-19 år. Prosjektets styringsgruppe og sentrale samarbeidspartnere var Nordland Idrettskrets, Nordland Fylkeskommune ved Kulturavdelingen, Fylkesmannen i Nordland ved Utdannings- og Helseavdelingen, Nordland Friidrettskrets og Nordland Skikrets. Nasjonale samarbeidspartnere var Kirke- og kulturdepartementet, Utdannings- og forskningsdepartementet, Utdanningsdirektoratet, Norges Idrettsforbund, Norges Friidrettsforbund og Norges Skiforbund.

Bakgrunnen var blant annet dokumentasjon på at mangel på fysisk aktivitet er et økende samfunnsøkonomisk helseproblem, og at med tanke på ungdom vil dette representere en utfordring for framtidens samfunn. Videre hadde en registrert at interessen for idrettslig aktivitet blant barn og unge avtar med alderen. Mange er innom et idrettslag, men velger bort idretten i tenårene. Det er også påvist at i ungdomsskolen og i videregående skole brukes uterommet lite. Mange elever er i fysisk aktivitet kun en til tre timer i uka, og flere deltar ikke i kroppsøving. Obligatorisk grunnskole og rett til videregående opplæring gjør at de unge befinner seg i skolemiljøet en stor tid av oppveksten (fra prosjektbeskrivelse Aktiv Oppvekst - Nordlandsprosjektet).

Initiativtakerne til prosjektet mener at ungdom bør være i fysisk aktivitet minimum en time daglig, og at allsidig fysisk aktivitet i oppvekstårene er nødvendig for en god motorisk, sosial og personlig utvikling.

1.2 Formål og foreløpig problemstilling

Prosjektets hovedmål var å bidra til ”mer og bedre allsidig idrettslig aktivitet i skolehverdagen”. Prosjektet skulle bidra til økt samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor, dvs. samarbeid mellom kommunen, skolen og idretten. Prosjektet var geografisk begrenset til Nordland fylke.

I begrunnelsen for prosjektet vises det til en tiltakende inaktivitet i befolkningen og følger dette har for helsen. Ut fra sammenhengen er begrepet helse å forstå som både fysisk og psykisk helse. Gjennom tiltak hvor skole og idrett (offentlige instanser og frivillig idrett) samarbeidet, ville en søke å stimulere til økt idrettslig aktivitet. I dette ligger både et kvantitativt og et kvalitativt aspekt. Økt idrettslig aktivitet antas å bidra til bedre helse.

Innsatsen var rettet mot fem områder:

- Anleggsutvikling – skape aktive møtesteder gjennom å utvikle nærmiljøanlegg.
- Gjennom kurs og veiledning øke kunnskapen for sammenhengen mellom fysisk aktivitet og helse.
- Utvikle varierte aktivitetstilbud i regi av skole og idrettslag.
- Tilrettelegge idrettslig aktivitet for ungdom integrert som del av de kommunale aktivitetsplanene.
- Formidle erfaringer og resultater fra prosjektet gjennom modeller og idéhefter.

Evalueringen skal dokumentere eventuell effekt i forhold til prosjektets hovedmål. En foreløpig problemstilling er derfor om tiltak på de fem innsatsområdene førte til mer og bedre allsidig idrettslig aktivitet i skolehverdagen?

2 PROSJEKTETS MÅL OG EVALUERINGSKRITERIER

Prosjektet har blitt til gjennom en prosess hvor de ulike aktørene nevnt i kapittel 1, fra ulike ståsteder innen skole, helse, kultur og idrett, har drøftet seg fram til tiltak de tror kan ha effekt på ungdoms idrettslige aktivitetsnivå i skolehverdagen. Samarbeid mellom skole og idrettslag (offentlig og frivillig sektor) var en sentral idé og må forstås med bakgrunn i at friidretts- og skikretsen var initiativtakere til prosjektet. Med bakgrunn i beskrivelse av innsatsområdene er det nødvendig med en nærmere presisering og konkretisering av problemstillinger som utgangspunkt for evalueringskriterier.

2.1 Prosjektets innsatsområder

Strategiske innsatsområder i prosjektet var: 1) Å utvikle anlegg i skolens nærområde som kan fungere som inspirasjon til fysisk aktivitet og være "aktive" møtesteder. 2) Øke kunnskapen for sammenhengen mellom fysisk aktivitet og helse. 3) Utvikle varierte aktivitetstilbud i samarbeid mellom idrettslag og skole. 4) Bidra til utarbeidelse av kommunedelsplaner for fysisk aktivitet og naturopplevelser med vekt på idrettslig aktivitet i skolen. 5) Utvikle modeller slik at Nordland fylke kan vise til eksempler. Nedenfor følger prosjekteierens egen beskrivelse av innsatsområdene (Aktiv Oppvekst – Nordlandsprosjektet).

Utvikling av anlegg

Strategiske mål

- Å stimulere aktører i tilknytning til flest mulig skole og nærmiljø i Nordland, slik at de tar ansvar for fysisk tilrettelegging for barn og unge.
- Å være med og utbedre og utvikle anlegg som fungerer som aktive møtesteder der ungdom stimuleres til fysisk aktivitet.

Operative mål

- Vi vil gi råd og veiledning til utvikling/utbedring av flest mulig nærmiljøanlegg i tilknytning til skoler i Nordland.
- Vi vil velge ut 3 skolemiljø der det skal utvikles eller utbedres anlegg/aktive møtesteder som stimulerer til fysisk aktivitet for ungdom.

Arbeidet med anleggene vil vi skal fungere som eksempler for andre. Prosjektet har en begrensning på 3 år. Det tar tid å bygge anlegg. Det er mange faser før arbeidet er ferdig. Derfor må vi velge ut 3 skolemiljø som skal fungere som modeller.

I utvelgelsen av de skolemiljøene som skal være med, tar vi hensyn til at alle aktuelle aktører samarbeider, for eksempel skolen, kommunen, idrettslaget og nærmiljøet. Men det er kommunen som er ansvarlig for utvikling og utbedring av skolens anlegg ute og inne. Derfor må kommunen være den sentrale aktøren i planlegging og utforming av de anleggene som skal tjene som modeller.

Økt kunnskap

Strategisk mål

- Å bidra til økt kunnskap for sammenhengen mellom fysisk aktivitet og helse - utvikle nettverk mellom skole/idrett.

Operative mål

- Vi vil bidra til å skolere lærere gjennom kurs og veiledning slik at de blir mer bevisst sammenhengen mellom fysisk aktivitet og god helse. Kroppsøvfaget er ved enkelte skoler og for enkelte lærere et lavstatusfag. Ofte har ikke lærere kompetanse eller interesse for å undervise i faget. Skolene gjennom lærerne kan stimulere elevene til jevnlig idrettslig aktivitet og la denne aktiviteten få større plass i skolehverdagen.
- Vi vil at ledere/trenere i idrettslag og lærere i skolen samarbeider. De kan gjensidig øke hverandres kompetanse.

Varierte aktivitetstilbud

Strategisk mål

- Å utvikle bedre aktivitetstilbud i regi av de lokale idrettslag og skoler, gjerne der det stimuleres til at idrettslaget og skolen samarbeider om tiltakene.

Operative mål

- Vi vil bruke ideer fra gode opplegg rundt aktivitetsdagene ved enkelte skoler til å gi nye impulser til andre. Vi ønsker at disse dagene skal virke stimulerende for ungdommen slik at de får lyst til å være i fysisk aktivitet før og etter aktivitetsdagen.
- Vi vil bidra med impulser og ideer til aktivitetsdagene ved skolene, men samtidig forankre ansvaret for den videre planleggingen og gjennomføringen av dagene til skolen. Dagene skal bli en tradisjon og fortsette også uten innvirkning fra "Aktiv Oppvekst" etter prosjektperioden.
- Vi vil bidra til at det gjennomføres konkurranser og utvekslinger der elever fra ulike skoler møtes. Der konkurransene bærer preg av allsidig idrettslig aktivitet, gjerne der elevene blir stimulert til å prøve nye aktiviteter.

- Vi vil stimulere skoler og idrettslag til å samarbeide om aktivitetstilbud for ungdom, gjerne slik at flere idretter og skoler i lag går sammen om arrangementene. Dette tror vi er viktig fordi aktørene har verdifull kompetanse å tilføre hverandre.
- Vi vil undersøke mulighetene for å etablere utstyrsentraler der ungdom kan låne/leie utstyr de trenger for å drive organisert og uorganisert idrettslig aktivitet, gjerne der idrettslaget og skolen eier utstyret sammen og samarbeider om utleie.

Samarbeid offentlig og frivillig sektor

Som en del av Nordland Fylkeskommunes prosjekt: "Videreutvikling av offentlig idrettspolitik" inngår samarbeid med kommuner om utarbeiding av kommunedelsplaner for fysisk aktivitet og naturopplevelse. Dette utviklingsarbeidet har som formål å utvide de tidligere anleggsplaner til mer helhetlige aktivitetsplaner med det kommunale ansvar lagt til grunn. En viktig del av dette ansvaret må være å klargjøre og bygge ut samarbeid med frivillig sektor.

Strategisk mål

- å skape samarbeid og ulike former for nettverk i forhold til offentlig og frivillig sektor.

Operative mål

- Vi vil bidra i utviklingen av kommunedelsplaner for fysisk aktivitet og naturopplevelser slik at samarbeidet mellom kommunen og den lokale idrett integreres som et viktig tiltaksområde, herunder satsing på idrettslig aktivitet i skolen.
- Vi vil stimulere "dyktige" kommuner som samarbeider godt med skolene og idretten om tilrettelegging av idrettslig aktivitet for ungdom og bruke disse som modeller.
- Vi vil prøve ut etablering av et mer formelt samarbeidsorgan mellom kommunen og idretten i 3 kommuner i Nordland.

Modeller og idébank

Strategisk mål

- Å etablere Nordland fylke som et pilotfylke der erfaringer og resultater skal kunne tjene som eksempler og referanser for tilsvarende satsning i andre deler av landet.

Operative mål

- Vi vil utvikle modeller for de tiltakene vi setter i gang i prosjektperioden. Vi vil at modellene skal fungere som eksempler slik at liknende tiltak kan settes i gang andre steder.

- Vi vil markedsføre tiltak som settes i gang av ”Aktiv Oppvekst” slik at andre kan dra nytte av vårt arbeid.

Styringsgruppen hadde utformet formål og delmål med prosjektet og var oppdragsgiver for evalueringsgruppen. Styringsgruppen hadde en sentral prosjektleder som var pådriver overfor deltakerskolene. De enkelte deltakerskolene hadde lokale prosjektgrupper. Disse gruppene skulle minimum bestå av en lærer som koordinator, elever og en representant for den frivillige idretten. Denne gruppen skulle ut fra de stedlige forhold utforme og iverksette tiltak under prosjektets målformuleringer. Innenfor prosjektets innsatsområder hadde derfor de enkelte skolemiljøer stor frihet til selv å sette i verk enkelttiltak.

2.2 Evalueringsmodell for en empirisk tilnærming

Evalueringen av prosjektet tar utgangspunkt i det en ønsket å oppnå og det en faktisk oppnådde, en effekt- eller virkningsanalyse. I tillegg vil en evaluere forhold underveis som virket inn på resultatet, en prosessevaluering. Det er derfor nødvendig med en operasjonalisering av intensjonene med tiltakene i form av problemstillinger, som grunnlag for å trekke konklusjoner.

Prosjektet legitimeres blant annet gjennom at økt idrettsdeltakelse gir en positiv helseeffekt. Evalueringen trenger ikke ta opp dette forholdet om det er dokumentert tidligere. Videre er målet å påvirke de unge gjennom de beskrevne tiltak, slik at de endrer atferd med hensyn til deltakelse i idrettslig aktivitet. Dette impliserer en holdningsendring til idrett og fysisk aktivitet som vil vurderes i evalueringen. I denne sammenheng er tidligere dokumentert viten om unges idrettsdeltakelse av interesse. Et hovedanliggende i prosjektet er å stimulere til samarbeid mellom frivillig idrett og skolen om de unges idrettsdeltakelse. Evalueringen vil derfor rette søkelyset mot hvordan og på hvilke arenaer et slikt samarbeid skjer, og hva som er forutsetninger for at det skal finne sted. Modeller og idébank er ment å være et videre resultat av prosjektet. Innsatsområdet vil derfor ikke være del av evalueringen.

2.2.1 Begreper for bevegelsesaktivitet

I prosjektbeskrivelsen anvendes flere begreper for det å være i bevegelse. 'Fysisk aktivitet' defineres som å bevege seg eller bruke kroppen. Begrepet innbefatter derfor alle former for bevegelser i for eksempel lek, arbeid, trening, idrett, dans og friluftsliv. Prosjektets hovedmål er beskrevet som å bidra til mer og bedre 'allsidig idrettslig aktivitet' i skolehverdagen. En vil med denne begrepsbruken utelukke fysisk aktivitet i tilknytning til fysisk arbeid. I prosjektbeskrivelsen brukes likevel begrepene til dels om hverandre.

Det synes som om begrepet fysisk aktivitet er særlig knyttet til helse og derfor vanskelig å utelukke i slike sammenhenger. I evalueringen vil en derfor også anvende begrepet fysisk aktivitet ved siden av idrettslig aktivitet, både med tanke på relasjonen til helse, men også med hensyn til en bred oppfatning og begrepsforståelse hos respondentene i undersøkelsen. For å få et helhetlig bilde av deltakernes fysiske aktivitet synes det nødvendig å anvende begreper som fanger opp for eksempel gå, sykle, hoppe strikk, hoppe tau, spille ball mot vegg osv. Ensidig bruk av 'idrett' kan utelukke slike aktiviteter som ikke uten videre assosieres med kjente idretter.

I prosjektbeskrivelsen er det også referert til kroppsøvfingsfaget. I skolehverdagen er 'kroppsøving' et innarbeidet uttrykk, selv om 'gym og svømming' fortsatt er å finne på timeplanen. Med tanke på elevene som respondenter vil det derfor være legitimt å også bruke kroppsøving som begrep for den bevegelsesaktiviteten som foregår i skolehverdagen. I rapporten vil en derfor anvende alle tre begrepene; fysisk aktivitet, idrettslig aktivitet og kroppsøving for å beskrive, samle inn data og drøfte resultater av prosjektet.

2.2.2 Fysisk aktivitet og helse

En begrunnelse for prosjektet er å finne i antagelsen om at det er en positiv sammenheng mellom idrettslig aktivitet og helse. Forskning har avdekket klare sammenhenger mellom fysisk aktivitetsnivå og risikoen for utvikling av livsstilsykdommer i voksen alder. Det er også etter hvert avdekket og dokumentert en sammenheng mellom fysisk aktivitet og helse blant barn og ungdom (Nesheim og Haugland 2003, Wedderkopp et al. 2003). Tall fra Oslo viser at mange 9-15 åringer ikke oppfyller offentlige anbefalinger for fysisk aktivitet (Klasson-Heggebø og Andersen 2003). Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet (1997) viser til at ungdommers kroppsvekt øker uten at kaloriinntaket øker tilsvarende. Dette har sannsynligvis sammenheng med mindre fysisk aktivitet.

Det advares mot den helsesvekkende tendensen livsstilsutviklingen har hatt i Norge de siste årene (Mjaavatn og Skisland 2003a). Som løsning på dette problemet, lanseres ofte økt fysisk aktivitet. Dette synes rimelig ut fra dagens kunnskaper om sammenhengen mellom fysisk aktivitet og helse. Flere studier viser at økt ukentlig timetall til fysisk aktivitet i skolen har en positiv effekt på både fysiske og psykiske variabler (Dwyer et al. 1996, Harrell et al. 1999). Det er også dokumentert at det er elever som er i dårlig fysisk form som profiterer mest på mer fysisk aktivitet (Walter et al. 1988, Flores 1995, Vandongen et al. 1995, Burk et al. 1996 og 1998).

Samtidig som det er en vel dokumentert kjensgjerning at fysisk inaktivitet gir helseproblemer, foreligger det dokumentasjon på at barn som har dårlig motorikk er mer inaktive enn gjennomsnittet (Smyth og Anderson i Sigmundsson og Pedersen 2000). Gode motoriske ferdigheter er derfor viktige i et helsemessig perspektiv. Studier viser at økt fysisk aktivitet i skolen har en positiv effekt på bentetthet, motorikk og konsentrasjon (Gundersen og Mjaavatn 2003, www.Bunkeflomodellen.com).

Det synes å være en klar sammenheng mellom mer og bedre fysikk aktivitet og fysisk form (Mjaavatn og Skisland 2003b). Bedre utdannede lærere gir også bedre kvalitet på undervisningen. Midttimer og lange friminutt ser også ut til å kunne gi økt fysisk aktivitet. Det anbefales også at foreldre, lærere og trenere engasjeres for å gjøre både idrett og kroppsøving mer populært og lystbetont (Mjaavatn og Skisland 2003a). Også Ekeland et al. (2003) finner at sammensatte tiltak, som for eksempel helsefremmende skoler, fremmer fysisk form. Bedre helse vil derfor være en følgeeffekt av mer og bedre fysisk aktivitet.

2.2.3 Idrettsdeltakelse og holdningsendring

Aktiv Oppvekst – Nordlandsprosjektet har som mål å motivere for ”mer og bedre allsidig idrettslig aktivitet”. Dette innebærer ambisjoner om å endre holdning hos de unge gjennom de beskrevne tiltak, jfr. kapittel 2.1. Holdning som begrep assosieres gjerne med interesser og standpunkter. Kjørmo (1985) hevder at begrepet holdning inkluderer tre sentrale dimensjoner; en kognitiv, en affektiv og en verbal dimensjon. Det fremstår derfor som forholdsvis komplisert og noe som varer over tid. I evalueringen er det den verbale dimensjon som tillegges vekt.

Både barn og ungdom er mindre fysisk aktive enn tidligere (MMI 2002). Tallene viser at frafallet fra idretten fortsetter og er størst i aldersgruppen 12-16 år. Pasifiseringen forsterkes av at i tillegg til å slutte med organisert idrett, deltar de unge i stadig mindre uorganisert spontan lek i denne aldersperioden. I HEVAS-undersøkelsen (Wold et al. 1995) rapporteres det om mindre aktivitet på 9. enn på 7. klassetrinn, både blant jenter og gutter. Dette kan skyldes endring i verdier og normer og inntresser. Normene som eksisterer i ungdomsmiljøet og betydningen av det sosiale fellesskap, spiller en betydelig rolle i ungdommens aktivitetsvaner (Sisjord 1993). Det synes som om den aktive del av ungdommen blir stadig mer aktiv, mens den inaktive blir stadig mer fysisk passiv.

Ibsen (1992) hevder at idrettslagenes funksjon og betydning som lokalforeninger er svekket. Tidligere hadde idrettslaget en sentral rolle i mange lokalsamfunn. De framsto som et sosialt møtested og var identitetsdannende. Dagens idrettslag framstår i mange tilfeller som inntresseforeninger for medlemmer med samme idrettslige interesse (Selle og Øymyr 1991). Motivasjonen for å delta springer ut fra et ønske om i første rekke å tilfredsstille egne individuelle behov.

2.2.4 Samarbeid offentlig og frivillig sektor

Et av de fem innsatsområdene i Aktiv Oppvekst - Nordlandsprosjektet er å skape nettverk hvor offentlig og frivillig sektor samarbeider. I Nordland Fylkeskommunes prosjekt Videreutvikling av offentlig idrettspolitik er det et mål å utarbeide kommunedelsplaner for fysisk aktivitet og naturopplevelse. Aktiv oppvekst - Nordlandsprosjektet har hatt som mål å bidra i dette planarbeidet, slik at samarbeidet mellom kommunen og den lokale idretten kunne integreres som et viktig tiltaksområde, herunder satsing på idrettslig aktivitet i skolen.

Norges Idrettsforbund har gjennom sitt idrettspolitiske dokument for tingperioden 2003-2007, signalisert et ønske om å påvirke til økt fysisk aktivitet i skolehverdagen. Skolen skal i sin lokale tilpassing av lærearbeid ta hensyn til og hente fagstoff fra lokalmiljøet (KUF 1996), og i kroppsøvningsplanen for 8. klasse heter det at elevene skal bli kjent med det lokale idrettstilbudet. Videre sier læreplanen (KUF 1996 s. 61 og 62): "Skulen bør samarbeide med organisasjonar, institusjonar og andre i lokalsamfunnet som arbeider med tiltak for barn og unge. Slik kan kontakten mellom skulen og lokalsamfunnet utdjupast... Det er viktig for

lokalsamfunnet at det blir lagt til rette for variert og allsidig bruk av skuleanlegget, slik at det kan vere ein samlingsstad for ulike kultur- og aktivitetstilbod.”

Den offentlige skolen er en del av den kommunale virksomheten. I et samarbeid mellom skolen og den frivillige idretten, vil derfor Idrettsrådet kunne spille en viktig rolle. I Basislovnorm for idrettsråd (NIF 1999), vedtatt av idrettsstyret 13. desember 1999 heter det i §1 Formål: ”Idrettsrådet i ..... kommune er et fellesorgan for all idrett i kommunen som er organisert i Norges Idrettsforbund gjennom idrettskretsen. Formålet er å arbeide for best mulig forhold for idretten, herunder samarbeide mellom lagene, mellom lagene og de kommunale myndigheter og mellom lagene og idrettskretsen.” I NIF’s lov om idrettsråd § 8-1, heter det at i alle kommuner med mer enn tre idrettslag skal det være idrettsråd for idrettslagene. I § 8-2 (ibid) beskrives sentrale arbeidsoppgaver for idrettsrådet. Blant annet skal rådet ha som oppgave å utvikle lokale idrettspolitiske handlingsprogram og være en møteplass og utviklingsarena i skjæringspunktet mellom offentlig og frivillig virke. Idrettsrådet kan være en pådriver i samarbeidet mellom skolen og frivillig idrett ved for eksempel prioritering av offentlige midler til nærmiljøanlegg ved skolen. Videre vil rådet kunne initiere arbeid med helhetlige kommunedelplaner for fysisk aktivitet hvor blant annet samarbeid skole – idrett settes på dagsorden. Også i et mer direkte samarbeidet mellom idrettslag og skole vil rådet kunne bidra til tiltak og samordning.

I kommuner uten Idrettsråd, vil prosjektkoordinator og skoleledelse måtte forholde seg direkte til kommunenivået og idrettslag i arbeid med å utvikle kommunedelplaner hvor skole og idrett samarbeider. I tillegg vil det være naturlig at projektskolene samarbeider direkte med idrettslag når det gjelder for eksempel bruk av idrettsanlegg og idrettsutstyr, arrangementer hvor idrettslag og skole samarbeider og bruk av trenere fra idrettslag i undervisningen ved skolen.

2.2.5 Før- og ettersituasjonen

Prosjektets strategiske mål er i noen grad konkretisert gjennom det som kalles operative mål. Disse angir i hovedsak tiltak en vil initiere, eller sette i gang, innen de enkelte innsatsområdene og en tilsiktet effekt. Målformuleringene angir derfor retning på innsatsen og i noen grad hva en vil oppnå.

For å kunne ha en begrunnet mening i evalueringen om hvorvidt tiltak har vært prosessfremmende og gitt resultater, er det nødvendig med en avgrensning og nærmere presisering av problemstillinger og evalueringskriterier. Prosjektet begrunnes blant annet i en oppfatning av situasjonen i forkant av prosjektet, hvor kroppsøvfingsfaget og den daglige fysiske aktiviteten tillegges et klart utviklingspotensiale. En nærliggende strategi for evaluering vil derfor være å sammenlikne førsituasjonen innen prosjektets innsatsområder med oppnådde resultater, ettersituasjonen. En slik evaluering krever imidlertid et klart formulert sammenlikningsgrunnlag. Dette er problematisk i forbindelse med dette prosjektet som består av ulike sammensatte tiltak, retter seg mot forskjellige grupper, som virker over tid og benytter ulike stedsbaserte påvirkningsmekanismer. I tillegg er det mange hovedmål, delmål og resultatmål. En vil derfor anvende flere innfallsvinkler i planleggingen av evalueringen.

Tiltakene retter seg primært mot elevene og endring i deres idrettslige aktivitet. Å endre et utvalg av rammefaktorer, dvs. forhold som gjør aktivitet og læring mulig eller avgrenser muligheten (Hansen og Jagtøien 2001), kan derfor betraktes som et hovedmål med prosjektet. I hvilken grad denne endringen har vært vellykket, vil en kunne få en indikasjon på gjennom å undersøke elevenes idrettslige aktivitet i forkant av og etter prosjektperioden.

Prosjektet har som mål å prøve ut ulike tiltak innenfor innsatsområdene. Evalueringen skal si noe om i hvilken grad tiltak har hatt positiv virkning på elevenes idrettsvaner. Noen tiltak er konkret beskrevet i strategiske mål, mens andre tiltak er tenkt å bli til gjennom initiativ i det enkelte skolemiljø. I evalueringsarbeidet må en derfor både vurdere grad av måloppnåelse i planlagte tiltak og kartlegge og vurdere tiltak som er blitt til underveis. En samlet vurdering og konklusjon på prosjektet vil ta utgangspunkt i elevenes idrettslige aktivitetsnivå før og etter prosjektperioden, vurdering av resultater opp mot endringer i de utvalgte rammefaktorene anlegg, kunnskap, idrettstilbud og samarbeid skole – idrettslag, og hvordan prosessen har forløpt underveis.

2.3 Endelige problemstillinger

Prosjekteierne vil gjennom evalueringen ha svar på:

- Fører samarbeid med lokal idrett til at elever deltar oftere/mer i allsidig idrettslig aktivitet i skolehverdagen?
- Hvilke av innsatsområdene er viktigst for å oppnå ønsket effekt?
- Hvilke suksesskriterier må være tilstede på skolen og i idrettslaget for at prosjektet skal nå sitt mål?

Beskrivelsen av innsatsområdene og prosjekteiers ønsker med evalueringen, den teoretiske refleksjonen knyttet til holdninger, sammenheng fysisk aktivitet og helse og samarbeid offentlig og frivillig sektor, danner utgangspunkt for operasjonelle mål. Gjennom empirisk undersøkelse vil en søke å finne svar på følgende problemstillinger:

Utvikling av anlegg:

1. I hvilken grad er det etablert nye anlegg?
2. Fører etablering av anlegg til økt idrettslig aktivitet?
3. Fører etablering av anlegg til mer allsidig idrettslig aktivitet?

Økt kunnskap:

4. Har lærernes kompetanse økt?
5. Har innholdet i undervisningen endret seg?

Varierte aktivitetstilbud:

6. I hvilken grad deltar elevene i flere idrettstilbud?
7. I hvilken grad deltar elevene i tiltak der skole og frivillig idrett samarbeider?
8. Hvilke idrettslige aktiviteter foretrekker elevene?
9. Fører prosjektets innsatsområder til fysisk aktivitet hver dag?

Samarbeid offentlig og frivillig sektor:

10. I hvilken grad er det utviklet samarbeid mellom kommune, lokal idrett og skole?
11. Hvilke faktorer har størst betydning for godt samarbeid mellom skole og idrettslag?

3 METODE

I dette kapitlet gjøres det rede for framgangsmåten som er brukt i den empiriske undersøkelsen. Design og datagivere presenteres, og det blir gjort rede for datainnsamling og databehandling. Sist i kapitlet foretas en vurdering av undersøkelsens kvalitet med tanke på resultatenes generaliserbarhet og validitet. Før oppstart valgte styringsgruppen å utvide antall grunnskoler slik at alle RKK-regionene¹ var representert. I kapittel 2.1 går det fram at i utgangspunktet var det planlagt å intervensjonere i tre skolemiljø.

3.1 Design

Siktemålet med evalueringen er å skape økt forståelse for de problemene og mulighetene en arbeider med når målet er å legge til rette og motivere for økt idrettslig aktivitet, og sluttresultatet. Dette aktualiserer både en prosess- og en målevaluering. For å få innsikt i en prosess er det ofte nødvendig med en kvalitativ innfallsvinkel, mens en ved målevaluering foretar analyser med tanke på å vurdere oppnåelse av effekter i relasjon til tiltakets målsettinger eller intensjoner (Sverdrup 2002). I evaluering av prosjektet Aktiv Oppvekst - Nordlandsprosjektet har en derfor valgt både kvalitativ og kvantitativ tilnærming for å få innsikt i og kunnskap om forhold som kan virke inn på de unges idrettslige aktivitetsnivå.

Prosjektet tar utgangspunkt i en antagelse om at elevene i utgangspunktet har for lite fysisk aktivitet, jfr. prosjekttale i kapittel 1. Gjennom å implementere og prøve ut de tiltak som er beskrevet i kapittel 2, ville en stimulere til mer og bedre idrettslig aktivitet i skolehverdagen. Evalueringen har tatt sikte på å påvise eventuell effekt på de unges idrettslige aktivitet med tanke på omfang og innhold, i hvilken grad innsatsområdene kan ha medvirket til denne effekten og hvilke faktorer som hemmer eller fremmer fysisk aktivitet i skolen og samarbeid mellom skole og idrett.

Prosjektet kan i en evalueringssammenheng betraktes som en form for eksperiment. Men siden det i prosjektet i stor grad er overlatt til skolene å utforme og iverksette aktiviteter under prosjektets satsingsområder, er det ikke mulig å holde intervensjonen konstant. En har derfor i

---

¹ Nordland fylke ble av skoledirektøren i 1985 delt inn i ni "Regionale kontakt- og koordineringsorgan".

høy grad med et ”kvasiekperiment” å gjøre (Almås 1990). En har likevel i den kvantitative undersøkelsen valgt en modell med en form for pretest, posttest og referansegruppe. Denne delen av undersøkelsen betegnes som Elevundersøkelsen. Når det gjelder endringer ved de enkelte skolene med hensyn til anlegg, kompetanse, aktivitetstilbud og samarbeid skole – idrett, har en valgt en kvalitativ tilnærming. Evalueringen kan derfor sies å være empirisk og eksperimentell med anvendelse av kvantitative og kvalitative metoder.

3.2 Undersøkelsesgruppen

Skolene meldte selv sin interesse for prosjektet og valgte selv å delta. Slik sett var deltakerne i prosjektet utvalgt ved selvseleksjon. I utgangspunktet henvendte prosjektet seg til ungdom i alderen 13-19 år. Etter oppstart var det ni ungdomsskoler og en videregående skole (Mjølan videregående skole, Rana) som deltok. I evalueringen har en, med bakgrunn i tilgjengelige ressurser for evaluering og hensiktsmessighet, utelatt den videregående skolen. Ved at bare ungdomsskoler evalueres oppnås likhet i de demografiske dataene alder og utdanning, samt at skolene forholder seg til det kommunale nivået.

Skolene som var med i prosjektet er fordelt over hele Nordland. De representerer fådelte og fulldelte skoler, små skoler i grisevnt strøk og store skoler i by. Skolene og skolemiljøene gjenspeiler i stor grad Nordland fylkes skolestruktur og muligheter i forhold til frivillig idrett. Ved at utvalget inkluderer alle grunnskolene i prosjektet vil en få en undersøkelsesgruppe som i en viss grad representerer Nordland fylke.

Tabell 3.1: Skoler og elever i skoleåret 2002-03 som deltok i prosjektet.

Skole, kommune	8. klasse		9. klasse		10. klasse		Sum
	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	
Ballangen skole, Ballangen	10	18	17	18	23	12	98
Gruben ungdomsskole, Rana	35	33	40	32	43	38	221
Hilstad skole, Brønnøy	9	8	8	5	5	5	40
Inndyr skole, Gildeskål	4	9	12	8	12	9	54
Kippermoen ungd.skole, Vefsn	89	108	74	77	66	71	485
Konsvik skole, Lurøy	1	11	4	2	8	5	31
Misvær skole, Skjerstad	3	8	5	4	6	3	29
Steigen sentralskole, Steigen	18	25	17	29	19	22	130
Svarholt skole, Vestvågøy	14	6	12	13	11	8	64
Sum	183	226	189	188	193	173	1152

Undersøkellesgruppen i den kvantitative undersøkelsen består av elever i 8. klasse skoleåret 2002-03 og de samme elevene i 9. klasse i 2003-04. På skolene som hadde flere enn 30 elever i 8. klasse, ble det trukket ut én klasse til å være med i undersøkelsen. Blant prosjektskolene var dette Gruben ungdomsskole, Kippermoen ungdomsskole og Steigen sentralskole. Dette ble gjort for at utvalget ikke i for stor grad skulle bli preget av enkeltskoler. Kippermoen ungdomsskole alene hadde om lag like mange elever i 8. klasse som de øvrige prosjektskolene til sammen. Utvalget av aktuelle respondenter i 8. klasse i prosjektskolene ble dermed på ca. 160 elever.

I tillegg til elevene som deltok i prosjektet ble det valgt ut en referansegruppe av elever i 8. klasse i 2002-03 ved skoler i Nordland som ikke var med i prosjektet. Dette ble gjort for å kunne vurdere om resultater fra prosjektskolene hadde sammenheng med prosjektet, eller om de også kunne ha sammenheng med mer allmenne samfunnsforhold og aldersbetingede endringer i ungdoms aktivitetsnivå.

Tabell 3.2: Skoler og elever i referansegruppen skoleåret 2002-03.

Skole, kommune	8. klasse		Sum
	Jenter	Gutter	
Bindalseidet skole, Bindalen	4	8	12
Båsmo ungdomsskole, Rana	12	14	26
Enga skole, Meløy	8	10	18
Hamarøy Sentralskole, Hamarøy	6	5	11
Herøy Sentralskole, Herøy	9	9	18
Hattfjelldal skole, Hattfjelldal	6	5	11
Leknes skole, Vestvågøy	11	14	25
Skjerstad skole, Skjerstad	6	3	9
Sum	62	68	130

Referansegruppen ble valgt med utgangspunkt i at skolene i prosjektet har idrettslag å samarbeide med, og at de noen grad representerer by og land. Det ble tilfeldig valgt ut en skole fra hver av RKK-regionene som er representert i prosjektet. RKK-region har vært et utvelgelseskriterium for styringsgruppen i påmeldingsprosessen av deltakerskoler. Av ni forespurte skoler svarte åtte skoler ja til å delta. Skolen som takket nei hadde forholdsvis få elever og ville i liten grad ha preget materialet. Båsmo ungdomsskole, Herøy Sentralskole og Leknes skole valgte ut en klasse hver til å delta i undersøkelsen. Utvalget av aktuelle respondenter i 8. klasse i referanseskolen ble dermed på 130 elever.

3.3 Datainnsamling og databehandling

Hver deltakerskole hadde en prosjektgruppe som bestod av en lærer som koordinator, tre-fem elever og i utgangspunktet en representant for lokal idrett. Data på aktiviteter og resultater i prosjektet ved de enkelte skoler ble hentet inn gjennom enkle spørreskjema og intervju med deltakerne i prosjektgruppene. Datainnsamlingen i Elevundersøkelsen ble gjennomført ved hjelp av spørreskjema. Her kunne informasjon hentes inn gjennom relativ konkrete spørsmål med overveiende lukkede svaralternativer. Behandling og framstilling av data ble dermed forholdsvis enkel. På den annen side har en akseptert å miste noe av mangfoldet og dybden i respondentenes oppfatning og holdning. Dette ble i noen grad oppveid gjennom personlig intervju med elevene i prosjektgruppene.

Utvikling av spørreskjemaet til elevene ble gjort på grunnlag av problemstillingene i kapittel 2.3. I spørreskjemaet ble begrepene fysisk aktivitet, idrett og kroppsøving brukt for å få fram bred informasjon om forhold ved elevenes fysiske aktivitet (jfr. kapittel 2.2.1). Skjemaet ble prøvd ut i 8. klasse ved en utenforstående tilfeldig valgt skole med hensyn til gjennomføring og forståelighet. Det ble ikke meldt om spesielle problemer med å forstå spørsmål og begrepsbruk. Etter mindre justeringer ble spørreskjemaet ferdigstilt.

Det ble foretatt en preundersøkelse i mars 2003 og en postundersøkelse våren 2004. Det hadde vært ønskelig å gjennomføre den første undersøkelsen på et tidligere tidspunkt med tanke på at denne skal gjenspeile situasjonen før tiltak ble satt ut i live. Flere forhold virket inn her: Antall skoler, og dermed evalueringsmodell, ble endret kort tid før oppstart midt i oktober 2002. Svar på skjema for å kartlegge et utvalg av deltakerskolenes rammefaktorer (vedlegg nr. 1) måtte pures tre ganger etter fristen 15. november 2002 og var ikke på plass før midt i februar 2003. Andre faktorer som kan ha hatt innflytelse på i hvilken grad første spørreundersøkelse gav et bilde av førsituasjonen, var at noen deltakerskoler allerede var i gang med tiltak under innsatsområdene før prosjektet startet.

Spørreskjemaene ble sendt til lokal prosjektkoordinator ved hver skole, som organiserte gjennomføringen. Ved referanseskolene ble det sendt skriftlig forespørsel til rektor om deltakelse i evalueringen (vedlegg nr. 2). Etter samtale og bekreftelse om deltakelse pr. telefon, ble skjemaene sendt til skolen.

Elevspørreskjemaet (vedlegg nr. 3) har seks sider og består av 103 variabler. De fleste spørsmål har lukkede svaralternativer. Det er to spørsmål med åpne svarmuligheter. Dataene ble punchet inn direkte fra spørreskjemaene. Programmet som ble brukt for behandling av data var SPSS² for Windows. Standardmessig er signifikansnivået i Elevundersøkelsen bestemt å være på $p = 0,050$. Dette innebærer at sannsynligheten for feil er mindre enn 5 %.

Gjennom spørreskjema til elevene var målet å få data på hvordan tiltak på prosjektets innsatsområder har påvirket elevenes fysiske aktivitet. For å kunne vurdere sammenhengen mellom innsatsområdene og eventuelle endringer i elevenes fysiske aktivitet, var det nødvendig å kartlegge tiltak i prosjektet ved de enkelte skolene. Prosjektgruppene ved den enkelte skole var selvfølgelig respondenter i denne sammenheng.

Det ble i februar 2004 sendt ut et enkelt spørreskjema til prosjektgruppene for registrering av tiltak (vedlegg nr. 4). Samtidig ble det hentet inn data om læreres og treneres oppfatning av kurs i tilknytning til innsatsområdet ”økt kunnskap”. Dette ble gjort ved hjelp av et spørreskjema til kursdeltakerne (vedlegg nr. 5). 33 lærere og 19 trenere hadde deltatt i kurs i ”basistrening”³. Resultater fra denne registreringen ble brukt som en underveisevaluering i samarbeid med prosjektleder og som utgangspunkt for intervju av prosjektgruppene i april og mai 2004. Koordinatorene hadde registreringen av prosjektresultatene til kontroll.

Koordinatorne ved alle skolene og elevgruppene ved fire skoler ble intervjuet. I prosjektgruppene ved fire skoler var det representant for det lokale idrettslaget. En representant fra frivillig idrett i hver av gruppene, to kvinner og to menn, ble intervjuet. I tillegg ble prosjektleder intervjuet med utgangspunkt i prosjektets innsatsområder og de virkemidler som var tatt i bruk. Det ble til sammen gjennomført 18 intervju.

Elevene i prosjektgruppene ble intervjuet samlet i hver gruppe av metodiske og kapasitetsmessige hensyn. Gruppeintervju kan ha en fordel framfor individuelt intervju ved at deltakerne opplever kontroll over samhandlingen og dermed styrker nedenfraperspektivet (Brandth 1996). Elevgruppene var forholdsvis homogen med tanke på alder og utdanning. Gruppene bestod av sju jenter og fem gutter. Det er en fordel at gruppemedlemmene er

---

² Statistical Package of Social Sciences

³ Basistrening er trening av grunntekniske, koordinative, fysiske, psykiske/kognitive og sosiale egenskaper (Aktiv Oppvekst – Nordlandsprosjektet 2003).

samkjørte og har noenlunde lik status for å fungere likeverdig i samtalen (Repstad 1998). Ved to skoler ble elevene intervjuet alene i gruppe. Det er sannsynlig at elevene uttaler seg mer fritt om tema når koordinator ikke er til stede.

Ved to andre skoler ble koordinator og elevgruppen intervjuet sammen. Prosjektkoordinator vil i noen grad representere ledelsesnivået, men også elevgruppen i forhold til skoleledelsen og frivillig idrett. Kvale (2001) hevder at meningsutveksling i gruppen vil kunne stimulere til refleksjon og verdifulle utsagn. Et gruppeintervju kan dermed få fram mer spontane og følelseladete utsagn ved å utnytte relasjonene mellom deltakerne. Gruppeintervju med både lærer og elever vil dermed kunne få fram varierte synspunkter og oppfatninger i forhold til prosjektets gjennomføring og resultater.

Det ble brukt intervjueskjema (vedlegg nr. 6) for å strukturere samtalen i noen grad. Det kan være en fordel å ha en viss samling av data rundt samme tema når en skal transkriperere. Intervjuene tok utgangspunkt i innsatsområdene og de operasjonaliserte problemstillingene i kapittel 2. Intervjuene ble tatt opp på lydbånd. I sitatene er det skilt mellom de ulike deltakerne med bindestrek når uttalelser brukes i sammenheng. For øvrig er språket modifisert noe i retning av skriftspråk for å verne om anonymiteten. Intervjuene med elevene ble gjennomført ved fysisk tilstedeværelse. Det samme var tilfelle når det gjaldt fem koordinatorene. De øvrige intervjuene ble gjennomført ved hjelp av telefon.

3.4 Vurdering av undersøkelsens kvalitet

Det er flere perspektiver som kan danne utgangspunkt for vurdering av kvaliteten i en evalueringsundersøkelse. I denne undersøkelsen er deltakerskolene valgt ut ved selvseleksjon. En må derfor anta at skoleledelse og lærere er opptatt av elevenes fysiske fostring. På den annen side medfører ikke dette at elevene nødvendigvis er spesielt interessert i idrettslig aktivitet. Det er likevel grunn til å betrakte resultatene som tendensiøse i en positiv retning. Referanseskolene er plukket ut ved at de representerer RKK-regionene i Nordland, samt store og små skoler og by og land. En kan derfor anta at de i noen grad representerer ungdomsskolene i Nordland, men at resultatene ikke kan generaliseres.

Antall aktuelle respondenter var ca. 160 for deltakerskolene og 130 for referanseskolene, jfr. kapittel 3,2. Tabell 3.3 og tabell 3.4 viser hvor mange som svarte på spørreskjema i undersøkelsene i 2003 og 2004.

Tabell 3.3: Antall respondenter i prosjektskolene som deltok i Elevundersøkelsen.

Kjønn \ Antall	2003		2004	
	N	%	N	%
Jenter	68	46	55	46
Gutter	80	54	65	54
Totalt	148	100	120	100

Av ca. 160 aktuelle respondenter i 2003 svarte 148. Forskjellen i aktuelle og antall svar i 2003 skyldes fravær dagen for gjennomføring av undersøkelsen og fremmedspråklige som ikke deltok. I 2004 deltok 120 elever i undersøkelsen. Nedgangen fra 2003 skyldes at elever har flyttet til annen skole, at de elvene som ikke deltok i 2003 ikke var aktuelle deltakere i 2004, og at noen elever var fraværende dagen for undersøkelsen. Deltakelsen i 2003 ligger på over 90 % og deltakelsen i 2004 ligger på 75 % i forhold til aktuelle respondenter i 2003. Vurderer en deltakelsen i 2004 opp mot de 148 respondentene som var aktuelle i 2004, finner en at svarprosenten er ca. 80 %. Deltakelsen må derfor karakteriseres som tilfredsstillende.

Tabell 3.4: Antall respondenter i referanseskolene som deltok i Elevundersøkelsen.

Kjønn \ Antall	2003		2004	
	N	%	N	%
Jenter	62	48	56	46
Gutter	67	52	66	54
Totalt	129	100	122	100

Tabellen viser at av de 130 aktuelle respondentene deltok 129 i undersøkelsen i 2003 og 122 i 2004. I begge undersøkelsene var dermed deltakelsen over 90 %.

Undersøkelsens indre validitet er et vesentlig aspekt i en evalueringsstudie. En må stille spørsmål om undersøkelsen tar tak i alle vesentlige momenter i problemstillingene. Undersøkelsen bygger på en operasjonalisering av hovedproblemstillingen i delproblemer (se kapittel 2.3)⁴. Problemstillingene undersøkes både i form av kvantitativ undersøkelse med åpne og lukkede spørsmål, registreringer av resultater i form av spørreskjema og intervju av de sentrale aktører i prosjektet. Den indre validitet vurderes å være tilfredsstillende ivaretatt.

⁴ Problemstillingene ble presentert for styringsgruppen tidlig i prosjektperioden.

4 RESULTATER FRA ELEVUNDERSØKELSEN

I dette kapitlet presenteres data fra spørreskjemaundersøkelsen blant elevene i 8. klasse (2003) og de samme elevene 1,5 år senere i 9. klasse (2004). Intensjonen med undersøkelsene var å skaffe til veie data om elevenes fysiske aktivitet i forkant av prosjektperioden og etter at prosjektet var gjennomført. Endringer hos elevene kan dermed vurderes opp mot tiltak i prosjektet. Endringer kan også skyldes forhold relatert til blant annet alder, utvikling og samfunn. Resultater vil derfor i aktuelle tilfeller bli sammenliknet med data fra referanseskoler som ikke var med i prosjektet. I forbindelse med gjennomføring av undersøkelsen ble referanseskolene bedt om å melde om tiltak og endringer som kunne ha betydning for elevenes fysiske aktivitet. Det er ikke registrert slike tilbakemeldinger. Det synes ikke å ha vært problemer knyttet til ulike begreper for bevegelsesaktivitet når det gjaldt utfylling av spørreskjemaene, jfr. kapittel 2.2.1. I de åpne svaralternativene har elevene gitt uttrykk for en bred oppfatning av begrepene fysisk aktivitet, idrett og kroppsøving.

4.1 Utvikling av anlegg

Et satsingsområde i prosjektet var å etablere nye og rehabilitere eksisterende anlegg. Tilgang på flere og bedre anlegg antok en ville stimulere ungdom til mer idrettslig aktivitet.

4.1.1 Anlegg og økt motivasjon

Gjennom tilgang på flere anlegg ville en kunne gi elevene positive opplevelser med å være i bevegelse, øke motivasjonen og dermed endre holdning til fysisk aktivitet. Elevene ble bedt om å ta standpunkt til om det var etablert nye anlegg ved skolen og om det derfor hadde blitt morsommere å ha kroppsøving.

Tabell 4.1: ”Ved skolen vår har vi fått nye anlegg som gjør at det har blitt morsommere å ha kroppsøving.” Middelerverdi av svaralternativene Helt enig = 1, Litt enig = 2, Vet ikke = 3, Litt uenig = 4 og Helt uenig = 5. Prosjekt- og referanseskoler.

Type deltaker	2003			2004			Sig.
	N	Middel-verdi	St.avvik	N	Middel-verdi	St.avvik	
Prosjektskoler	131	3,78	1,30	119	3,97	1,20	,114
Referanseskoler	119	3,53	1,38	120	4,13	1,16	,004

Resultatet viser at elevene er uenig i at skolene har fått nye anlegg. Middelerverdien for prosjektskolene har økt litt, mens den for referanseskolene har økt signifikant fra 3,52 i 2003 til 4,12 i 2004. De er mer uenig i påstanden i 9. klasse (2004) enn i 8. klasse (2003). Standardavviket viser en viss spredning i svarene begge år.

Det er rimelig å anta at resultater på dette innsatsområdet har blitt noe forskjellig på de enkelte skoler. Nedenfor er elevenes svar splittet på skoler. På grunn av lavt antall respondenter på den enkelte skole er svaralternativene i spørreskjemaet ”litt enig” og ”helt enig” slått sammen. Tilsvarende er gjort med ”litt uenig” og ”helt uenig”. Det lave antallet på den enkelte skole gjør at tallene må oppfattes som tendenser.

Tabell 4.2: ”Ved skolen vår har vi fått nye anlegg som gjør at det har blitt morsommere å ha kroppsøving.” Splittet på prosjektskoler.

Skole	2003				2004			
	Enig %	Vet ikke %	Uenig %	N	Enig %	Vet ikke %	Uenig %	N
Ballangen	23,8	0	76,2	21	8,4	33,3	58,3	12
Gruben	21,9	15,8	63,3	19	18,7	25,0	56,3	16
Hilstad	-*	-	-	-	0	20,0	80,0	15
Inndyr	7,7	0	92,3	13	10,0	0	90,0	10
Kippermoen	40,9	31,8	27,3	22	18,2	22,7	59,1	22
Konsvik	8,3	16,7	75,0	12	0	12,5	87,5	8
Misvær	10,0	10,0	80,0	10	10,0	0	90,0	10
Steigen	27,8	11,1	61,1	18	14,2	14,3	71,5	14
Svarholt	18,7	12,5	68,8	16	25,1	33,3	41,6	12

*Spørsmålet er ikke besvart på grunn av feil ved kopiering av spørreskjema.

Gjennomgående viser tabellen at elevene heller over til å være mer ”vet ikke” og ”uenig” i påstanden i 2004 enn i 2003. Unntak er Svarholt skole hvor elevene synes å ha opplevd en positiv utvikling med hensyn til nye anlegg.

4.1.2 Anlegg og allsidig idrettslig aktivitet

Et mål med å utvikle anlegg var å legge til rette for mer allsidig idrettslig aktivitet. Elevene ble derfor bedt om å ta standpunkt til om hvorvidt anleggssituasjonen var tilfredsstillende.

Tabell 4.3: ”Ved skolen vår har vi anlegg der vi kan drive med mange forskjellige idretter og aktiviteter.” Middelerverdi av svaralternativene Helt enig = 1, Litt enig = 2, Vet ikke = 3, Litt uenig = 4 og Helt uenig = 5. Prosjektskoler og referanseskoler.

Type deltaker	2003			2004		
	N	Middel-verdi	St.avvik	N	Middel-verdi	St.avvik
Prosjektskoler	144	2,78	1,46	118	2,88	1,32
Referanseskoler	125	2,45	1,29	121	2,72	1,31

Tabellen viser at elevene i snitt er svakt enig i at skolen har tilfredsstillende med anlegg. Middelerverdien har økt litt fra 2003 til 2004 både for projektskolene og referanseskolene. De er altså litt mer uenig i påstanden i 9. klasse (2004) enn i 8. klasse (2003) ved at de tenderer mot ”vet ikke”. Ingen av forskjellene er signifikant. Nedenfor er elevenes oppfatning av anlegg og muligheter for idrettslig utfoldelse splittet på projektskoler.

Tabell 4.4: ”Ved skolen vår har vi anlegg der vi kan drive med mange forskjellige idretter og aktiviteter.” Middelerverdi av svaralternativene Helt enig = 1, Litt enig = 2, Vet ikke = 3, Litt uenig = 4 og Helt uenig = 5. Splittet på projektskoler.

Skole	2003			2004		
	N	Middel-verdi	St.avvik	N	Middel-verdi	St.avvik
Ballangen	23	2,27	0,50	13	2,44	0,50
Gruben	21	2,16	0,46	16	2,36	0,42
Hilstad	13	2,17	0,44	15	2,16	0,53
Inndyr	13	2,45	0,40	10	2,46	0,47
Kippermoen	22	2,22	0,41	22	2,38	0,44
Konsvik	12	2,46	0,43	8	2,40	0,55
Misvær	10	2,33	0,27	10	2,28	0,39
Steigen	19	2,06	0,68	14	2,10	0,55
Svarholt	16	2,49	0,42	12	2,43	0,39

Tabellen viser at det er liten forskjell i middelerverdier mellom 2003 og 2004 på de enkelte skoler. Ingen skoler skiller seg ut. Standardavviket indikerer at spredningen i elevenes svar er forholdsvis liten både når det gjelder skoler og år. I tabell 4.5 er svarene elevene gav i 2003

slått sammen med svarene de gav i 2004, og prosjektskoler og referanseskoler er sammenliknet.

Tabell 4.5: ”Ved skolen vår har vi anlegg der vi kan drive med mange forskjellige idretter og aktiviteter.” Middelerdi av svaralternativene Helt enig = 1, Litt enig = 2, Vet ikke = 3, Litt uenig = 4 og Helt uenig = 5. Fordelt på kjønn. Prosjektskoler og referanseskoler. Samlet verdi 2003 og 2004.

Kjønn	Prosjektskoler			Referanseskoler			Sig.
	N	Middel-verdi	St.avvik	N	Middel-verdi	St.avvik	
Jente	119	2,99	1,44	117	2,57	1,15	,015
Gutt	143	2,69	1,35	129	2,59	1,43	,569
Samlet	262	2,82	1,40	246	2,58	1,30	,043

Jentene i prosjektskolene er signifikant mer usikker på om anleggssituasjonen er tilfredsstillende, enn jentene i referanseskolene. Forskjellen mellom guttene er liten, men samlet er det signifikant forskjell i oppfatning av anleggssituasjonen. Elevene ble spurt om hvilke anlegg de eventuelt bruker på fritiden.

Tabell 4.6 ”Hvilke anlegg bruker du når du holder på med idrett i fritiden?”
Prosentfordeling på bruk av anlegg. Prosjektskoler.

	2003 N = 148 %	2004 N = 118 %
Beliggenhet anlegg		
På skolen	39,9	31,6
I skolens nærområde	34,5	35,0
Annen plass i kommunen	31,1	40,7
Utenfor kommunen	12,2	5,1

40 % av respondentene i 2003 angir at de bruker anlegg på skolen. I 2004 har denne prosentandelen gått ned til 32 %, mens andelen som bruker anlegg ”annen plass i kommunen” er økt. Elevene ble også spurt om eierforhold til det utstyret de brukte i forbindelse med idrettsaktiviteten.

Tabell 4.7: Bruk av idrettsutstyr. Prosentfordeling på bruk av og tilhørighet utstyr.
Prosjektskoler.

	2003 N = 148 %	2004 N = 118 %
Tilhørighet utstyr		
Har eget	56,1	62,4
Idrettslagets	25,7	26,3
Skolens	12,2	12,7
Annet	12,2	6,8

56 % av elevene i 2003 oppgir å ha eget utstyr. I 2004 har denne andelen økt til 62 %. Bruk av skolens og idrettslagets utstyr er nært konstant fra 2003 til 2004.

4.2 Økt kunnskap

Et av prosjektets satsingsområder var å tilføre kunnskap om fysisk aktivitet og helse. I læreplanen for grunnskolen (KUF 1996) er fysisk aktivitet og helse et hovedemne i kroppsøving på ungdomsskoletrinnet. Elevene ble spurt om hvilken betydning de tillegger kroppsøving med tanke på helsen sin.

Tabell 4.8: ”Kroppsøving er viktig for helsen min.” Middelerverdi av svaralternativene Helt enig = 1, Litt enig = 2, Vet ikke = 3, Litt uenig = 4 og Helt uenig = 5. Fordelt på kjønn. Prosjektskoler.

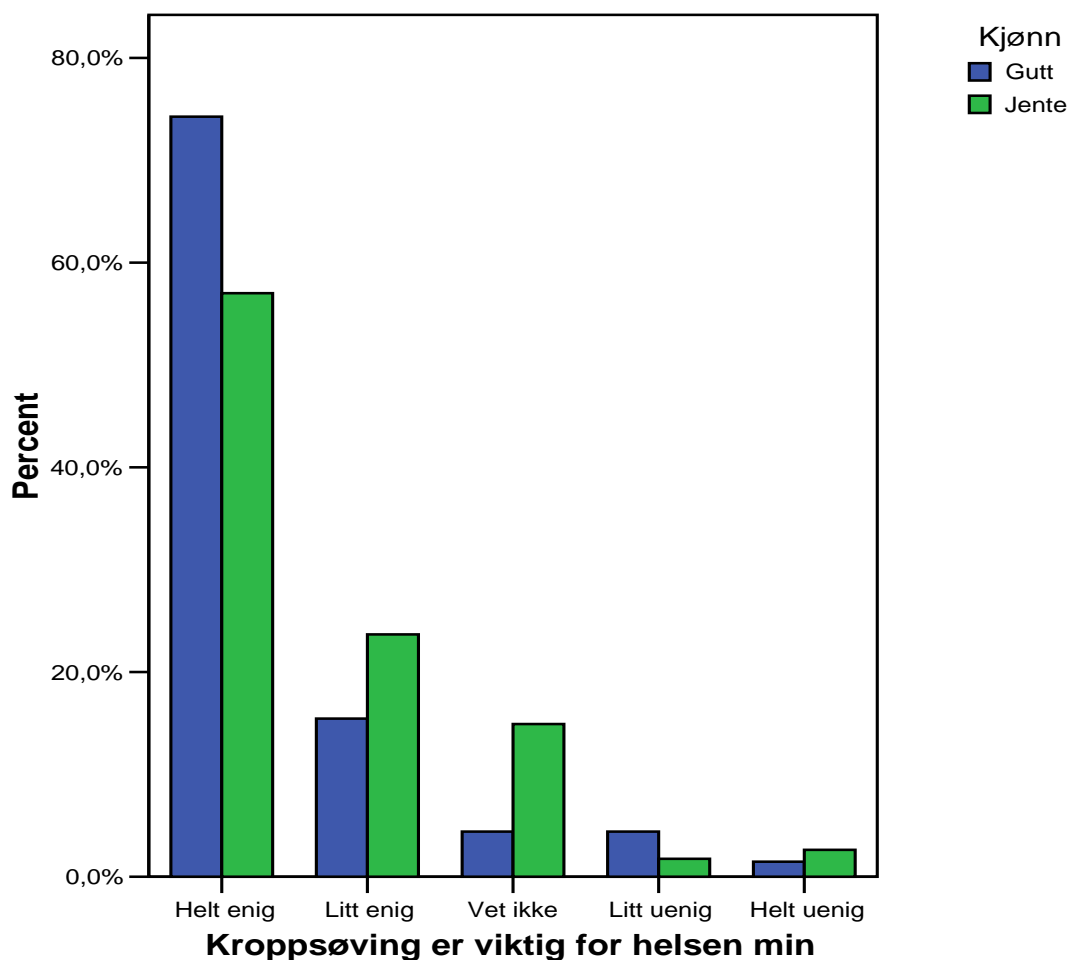
Kjønn	2003			2004			Sig.
	N	Middel-verdi	St.avvik	N	Middel-verdi	St.avvik	
Jente	59	1,69	1,02	55	1,69	0,92	,983
Gutt	73	1,38	0,88	63	1,49	0,90	,477
Samlet	132	1,52	0,95	118	1,58	0,91	,600

Både jenter og gutter mener at kroppsøving er viktig for helsen. Det er svært liten forskjell mellom hva de mente i 2003 og 2004. Også elevene i referanseskolene ble spurt om betydning av kroppsøving med tanke på helsen deres.

Tabell 4.9: ”Kroppsøving er viktig for helsen min.” Middelerverdi av svaralternativene Helt enig = 1, Litt enig = 2, Vet ikke = 3, Litt uenig = 4 og Helt uenig = 5. Fordelt på kjønn. Referanseskoler.

Kjønn	2003			2004		
	N	Middel-verdi	St.avvik	N	Middel-verdi	St.avvik
Jente	62	1,42	0,91	56	1,48	0,74
Gutt	67	1,54	1,10	66	1,57	1,15
Samlet	129	1,48	1,01	122	1,53	0,98

Både jenter og gutter i referanseskolene mener at kroppsøving er viktig for helsen. Det er svært liten forskjell mellom hva de mente i 2003 og 2004. Figur 4.1 viser prosentvis fordeling av svarene på de ulike alternativene. Svarene elevene gav i 2003 er slått sammen med svarene de gav i 2004.

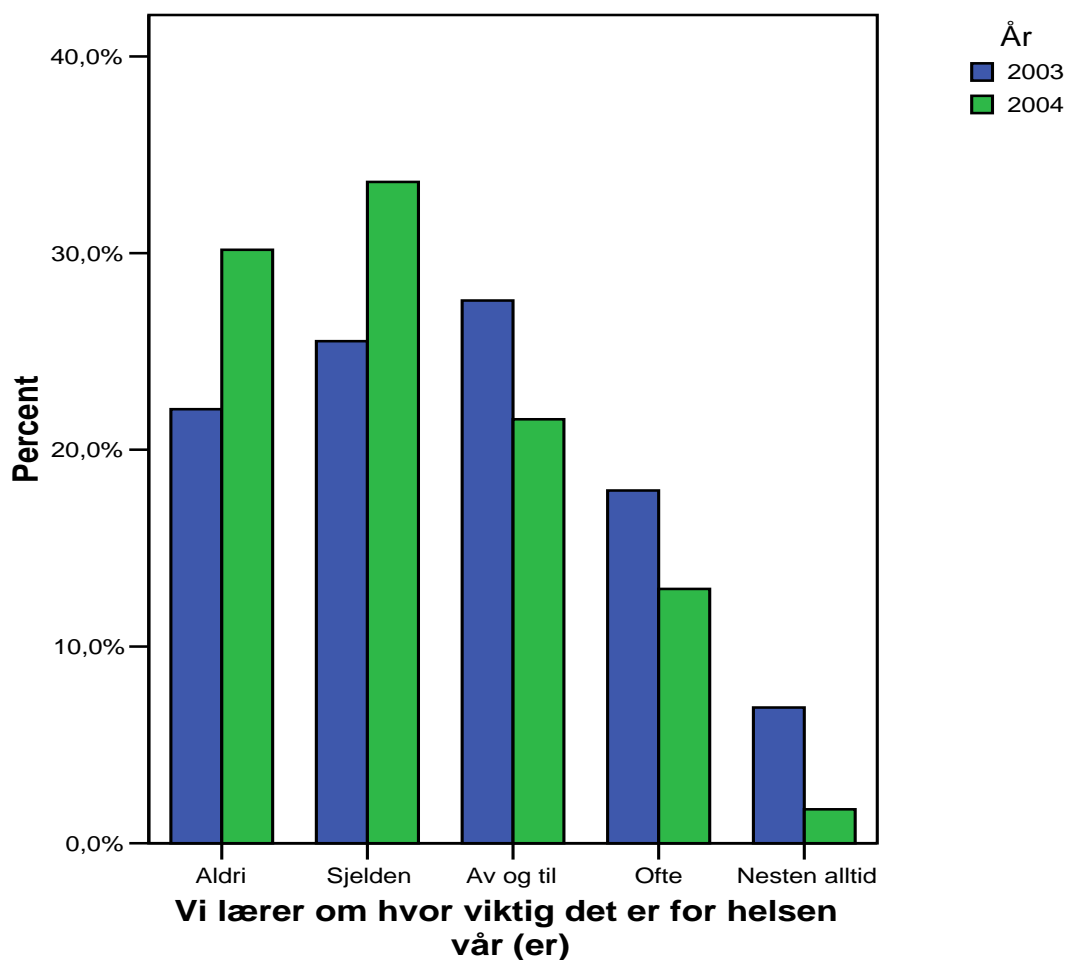
Figur 4.1: Elevenes vurdering av påstanden ”kroppsøving er viktig for helsen min”. Samlet svar 2003 og 2004. Fordelt på kjønn. Prosjektskoler.

Figuren viser at et klart flertall av både jenter og gutter er ”helt enig” i at kroppsøving er viktig for helsen. Læreplanen (KUF 1996) pålegger skolen å lære elevene om sammenhengen mellom fysisk aktivitet og helse.

Tabell 4.10: ”Vi lærer om hvor viktig idrett er for helsen vår.” Middelerdi av svaralternativene Aldri = 1, Sjelden = 2, Av og til = 3, Ofte = 4, Nesten alltid = 5. Fordelt på kjønn. Prosjektskoler.

Kjønn	2003			2004			Sig.
	N	Middelverdi	St.avvik	N	Middelverdi	St.avvik	
Jente	67	2,60	1,13	53	2,02	0,97	,004
Gutt	78	2,64	1,28	63	2,40	1,13	,237
Samlet	145	2,62	1,20	116	2,22	1,07	,006

Jentene er blitt signifikant mer negativ fra 2003 til 2004 til påstanden om at de lærer hvor viktig idrett er for helsen. Guttene er også blitt mer negativ, men i mindre grad enn jentene. Middelerdien ligger mellom ”av og til” og ”sjelden”. Samlet er forskjellen i oppfatning, i negativ retning, signifikant fra 2003 til 2004. Figur 4.2 viser svarene elevene gav i 2003 og i 2004.

Figur 4.2: Elevenes vurdering av påstanden ”vi lærer om hvor viktig idrett er for helsen vår”. Prosjektskoler.

Figuren viser at et klart flertall av elevene mener de ”aldri” og ”sjelden” lærer om hvor viktig idrett er for helsen. Det er flere elever i 2004 enn i 2003, som mener dette.

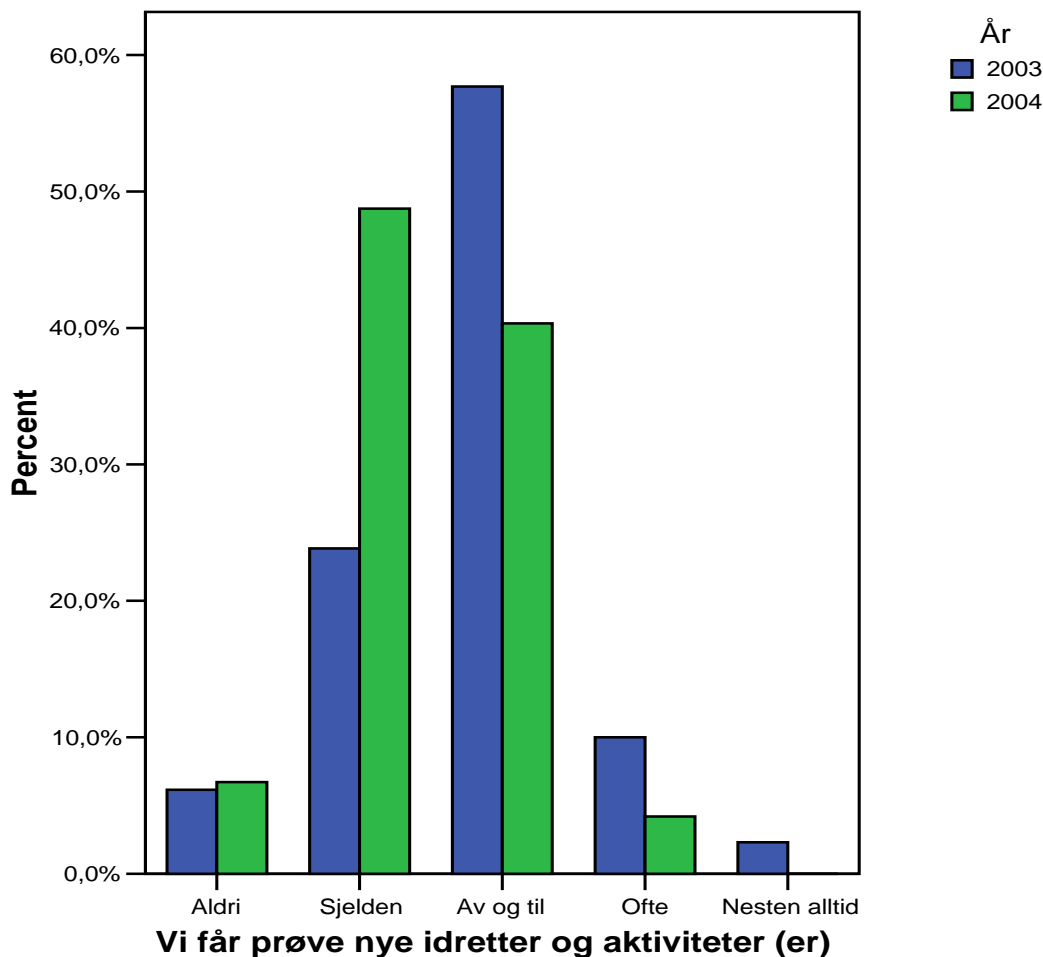

4.3 Varierte aktivitetstilbud

Det var et strategisk mål i prosjektet å utvikle bedre og mer variert idrettstilbud. Blant annet så en for seg at dette kunne bli et resultat av samarbeid mellom idrettslag og skole.

4.3.1 Nytt innhold i undervisningen

Gjennom prosjektet var det et mål å legge til rette for at elevene skulle bli mer allsidige, jfr. kapittel 1.2. Elevene ble bedt om å ta stilling til påstanden om at de fikk prøve nye idretter og aktiviteter.

Figur 4.3: Elevenes vurdering av påstanden "vi får prøve nye idretter og aktiviteter". Prosjektskoler.

I 2003 svarer et flertall at de "av og til" får prøve nye idretter. I 2004 er det en klar forskyvning mot mer negativ oppfatning ved at nærmere 50 % svarer at de "sjelden" får prøve

nye idretter og aktiviteter. Det er rimelig å anta at resultater på dette innsatsområdet har blitt noe forskjellig på de enkelte skoler. Nedenfor er elevenes svar splittet på skoler.

Tabell 4.11: "Vi får prøve nye idretter og aktiviteter." Middelerdi av svaralternativene Aldri = 1, Sjelden = 2, Av og til = 3, Ofte = 4, Nesten alltid = 5. Prosjektskoler.

Skole	2003			2004		
	N	Middel-verdi	St.avvik	N	Middel-verdi	St.avvik
Ballangen	23	2,50	0,60	13	2,58	0,51
Gruben	21	3,05	0,97	16	2,13	0,81
Hilstad	-	-*	-	15	2,33	0,49
Inndyr	13	3,23	0,44	10	2,30	0,67
Kippermoen	22	2,80	0,77	22	2,45	0,60
Konsvik	12	3,25	1,06	8	2,75	0,89
Misvær	10	2,80	0,63	10	2,60	0,84
Steigen	19	2,33	0,84	14	2,64	0,74
Svarholt	16	2,63	0,50	12	2,17	0,58

*Spørsmålet er ikke besvart på grunn av feil ved kopiering av spørreskjema.

I 2003 skiller Gruben ungdomsskole, Inndyr skole og Konsvik skole seg ut i positiv retning ved at svarene indikerer at elevene mener de i overkant av "av og til" får prøve nye idretter og aktiviteter. I 2004 er ikke denne forskjellen mellom skolene til stede. Elevene ble spurt om i hvilken grad de ønsket å få prøve nye idretter og aktiviteter.

Tabell 4.12: "Vi får prøve nye idretter og aktiviteter – slik ønsker jeg at det skal være." Middelerdi av svaralternativene Sjeldnere enn nå = 1, Som nå = 2, Oftere enn nå = 3. Fordelt på kjønn. Prosjektskoler.

Kjønn	2003			2004			Sig.
	N	Middel-verdi	St.avvik	N	Middel-verdi	St.avvik	
Jente	54	2,50	0,54	51	2,49	0,54	,931
Gutt	60	2,30	0,70	58	2,59	0,56	,016
Samlet	114	2,40	0,63	109	2,54	0,59	,074

Elevene signaliserer at de vil prøve nye idretter og aktiviteter oftere enn nå. Blant guttene er det et signifikant sterkere ønske om dette i 2004 enn i 2003.

Etablering og utprøving av samarbeid mellom idrettslag og skole var et viktig område i prosjektet. I den sammenheng var utveksling av kompetanse et satsingsområde. Elevene ble spurt om sin opplevelse av hvorvidt trenere deltok i skolehverdagen og hvordan de ønsket at det skulle være.

Tabell 4.13: ”Læreren får hjelp av trenere fra idrettslaget.” Hvordan det er: Middelerdi av svaralternativene Aldri = 1, Sjelden = 2, Av og til = 3, Ofte = 4 og Nesten alltid = 5. Ønskelig: Sjeldnere enn nå = 1, Som nå = 2, Oftere enn nå = 3. Prosjektskoler.

Svaralternativ	2003			2004			Sig.
	N	Middelverdi	St.avvik	N	Middelverdi	St.avvik	
Hvordan det er	143	1,35	0,71	113	1,40	0,77	,603
Ønskelig	117	2,15	0,61	108	2,30	0,60	,062

Middelerdien viser at elevene, både 2003 og 2004, nærmest aldri opplever at trenere fra idrettslaget deltar i skolehverdagen. Det virker heller ikke som elevene i noen særlig grad ønsker at trenere skal bidra. Middelerdiene for både 2003 og 2004 indikerer litt i overkant av ”som nå”. Det er litt mer positiv tendens i 2004 enn i 2003. Forskjellen i ønske mellom de to årene kan sies å tendere mot signifikant. Også elevene i referanseskolene ble bedt om å ta standpunkt til om de ønsket at trenere skulle delta i skolen.

Tabell 4.14: ”Læreren får hjelp av trenere fra idrettslaget.” Hvordan det er: Middelerdi av svaralternativene Aldri = 1, Sjelden = 2, Av og til = 3, Ofte = 4 og Nesten alltid = 5. Ønskelig: Sjeldnere enn nå = 1, Som nå = 2, Oftere enn nå = 3. Referanseskoler.

Svaralternativ	2003			2004			Sig.
	N	Middelverdi	St.avvik	N	Middelverdi	St.avvik	
Hvordan det er	129	1,33	0,59	122	1,27	0,57	,391
Ønskelig	129	1,98	0,60	122	2,09	0,58	,196

Middelerdien viser at elevene ved referanseskolene, både 2003 og 2004, nærmest aldri opplever at trenere fra idrettslaget deltar i skolehverdagen. De ønsker heller ikke at trenere skal bidra.

4.3.2 Deltakelse i idrettslig aktivitet

En hovedintensjon med prosjektet var å stimulere til økt deltakelse i idrettslig aktivitet. Elevene ble derfor bedt om å ta standpunkt til hvor ofte de var i fysisk aktivitet og drev med idrett i skolehverdagen uten om kroppsøvingstimene.

Tabell 4.15: Forekomst av fysisk aktivitet og idrett i skolehverdagen uten om kroppsøvingstimene. Middelerdi av svaralternativene Aldri = 1, Sjelden = 2, Av og til = 3, Ofte = 4 og Nesten alltid = 5. Prosjektskoler og referanseskoler.

Type deltaker	2003			2004		
	N	Middel-verdi	St.avvik	N	Middel-Verdi	St.avvik
Prosjektskoler	115	2,40	1,14	144	2,30	0,89
Referanseskoler	116	2,51	0,86	110	2,56	0,95

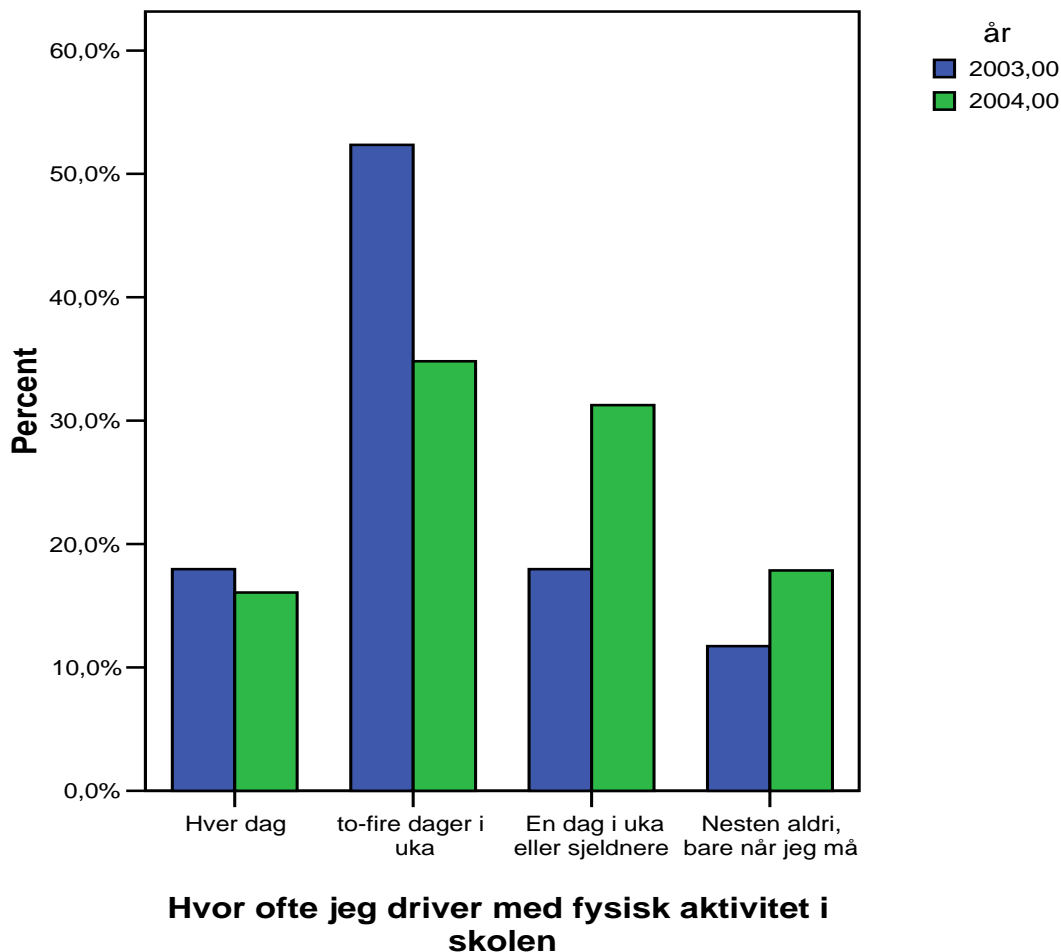
Middelerdien angir at elevene i både prosjektskolene og referanseskolene oppfatter seg som forholdsvis inaktive i skolehverdagen uten om kroppsøvingstimene. Det er liten forskjell fra 8. klasse (2003) til 9. klasse (2004) for begge type deltakere. Forskjellen mellom prosjektskoler og referanseskoler er heller ikke signifikant, p 2003 = 0,199; p 2004 = 0,226. Det kan være av interesse å se om elevene ønsker noen endringer i sine aktivitetsvaner. Middelerdien er splittet i forhold til spørsmålet ”forekomst av fysisk aktivitet og idrett i skolehverdagen uten om kroppsøvingstimene” for å kunne vurdere om det er forskjell i elevenes ønsker i forhold til hvor aktive de er.

Tabell 4.16: ”Slik ønsker jeg at det skal være” med hensyn til forekomst av fysisk aktivitet og idrett i skolehverdagen uten om kroppsøvingstimene. Middelerdi av svaralternativene Sjeldnere enn nå = 1, Som nå = 2 og Oftere enn nå = 3. Prosjektskoler.

Delingspunkt mht. ”forekomst av fysisk aktivitet”	2003			2004		
	N	Middel-verdi	St.avvik	N	Middel-verdi	St.avvik
Middelerdi >3,00	45	2,39	0,41	9	2,26	0,40
Middelerdi <3,00	72	2,27	0,49	101	2,28	0,48

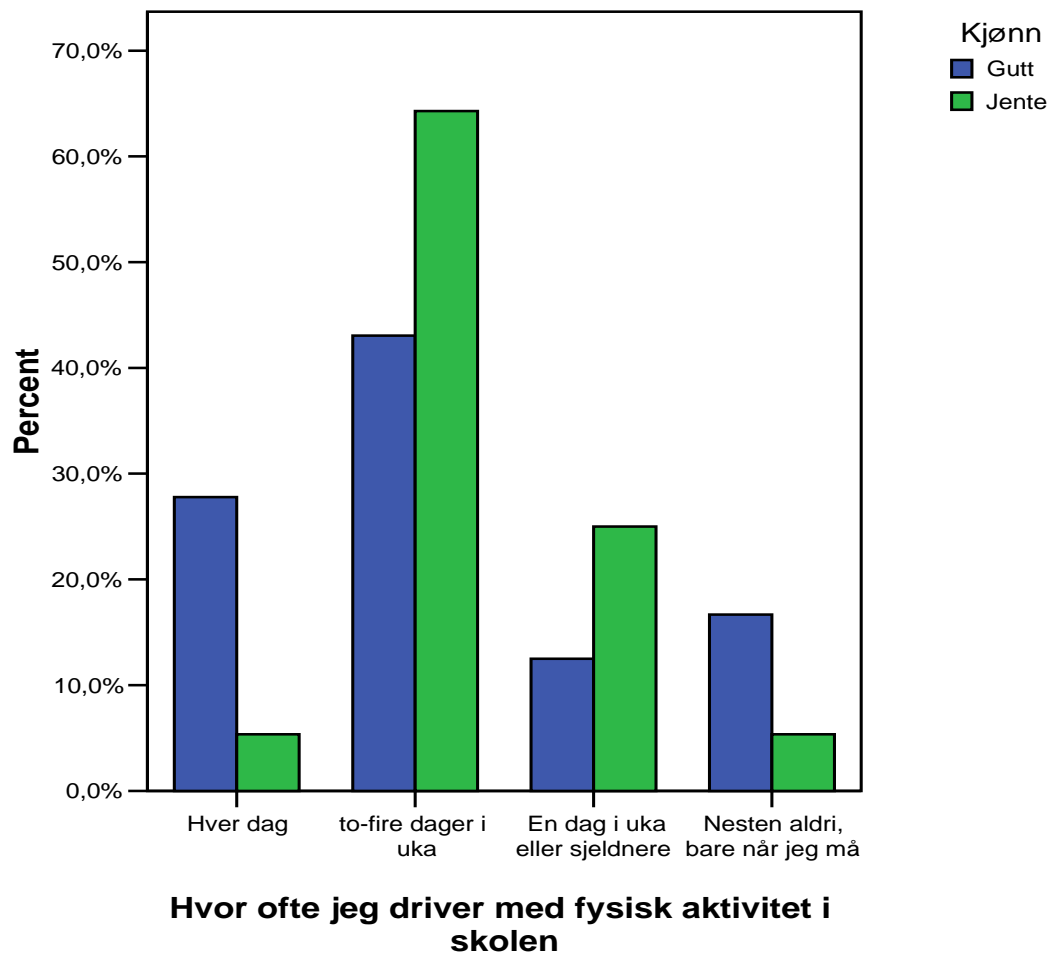
Tabellen viser at det er svært liten forskjell i ønsker både med hensyn til klassetrinn og til hvorvidt en er mer eller mindre fysisk aktiv. Middelerdien indikerer et ønske om litt hyppigere aktivitet både i 8. og 9. klasse.

I prosjektbeskrivelsen går det fram som ønskelig at ungdom skal være i fysisk aktivitet minimum en time daglig, jfr. kapittel 1.1. Elevene ble derfor bedt om å angi mer eksakt hvor ofte de driver med fysisk aktivitet på skolen.

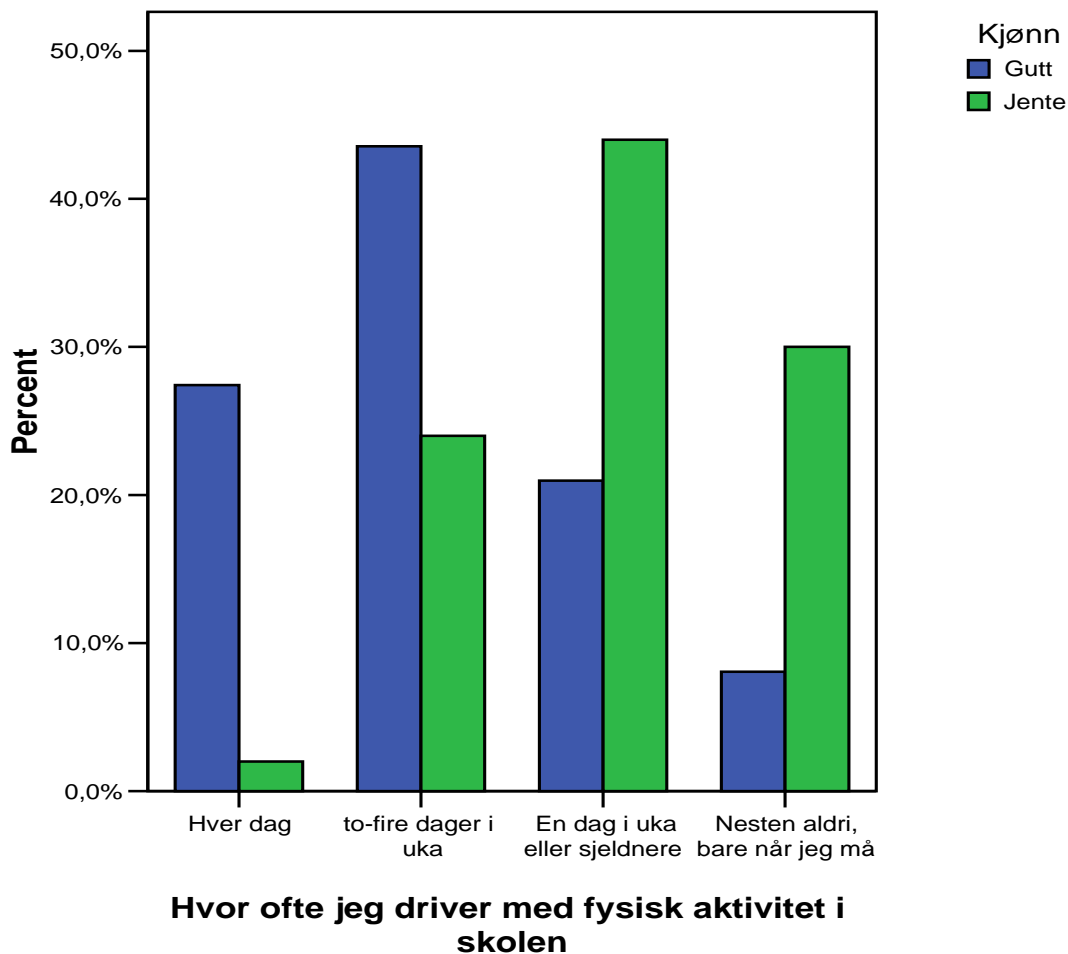
Figur 4.4: "Jeg driver med fysisk aktivitet på skolen." Prosentvis fordeling 2003 (N = 128) og 2004 (N = 112). Prosjektskoler.

Figuren viser en klar nedgang fra 2003 til 2004 i elever som driver med fysisk aktivitet to-fire ganger i uka. Tilsvarende er det flere som svarer at de driver en dag i uka eller sjeldnere og nesten aldri. I 2003 svarer 18 % av elevene at de driver med fysisk aktivitet hver dag, 52 % to-fire dager i uka, 18 % en dag i uka eller sjeldnere og 12 % aldri. I 2004 svarer 16 % av elevene at de driver med fysisk aktivitet hver dag, 35 % to-fire ganger i uka, 31 % en dag i uka eller sjeldnere og 18 % aldri. Om lag like mange driver med fysisk aktivitet hver dag i 2003 og 2004, mens det er blitt flere i 2004 som er fysisk aktive en dag i uka eller aldri.

Figur 4.5: ”Jeg driver med fysisk aktivitet på skolen.” Prosentvis fordeling på kjønn, 2003 (N jenter = 56, N gutter = 72).

Figuren viser at det er flere gutter enn jenter som er fysisk aktiv hver dag i 2003. På den annen side er det flere jenter enn gutter som er fysisk aktiv to-fire ganger i uka. 5 % av jentene svarer at de driver med fysisk aktivitet hver dag, 64 % to-fire ganger i uka, 25 % en dag i uka eller sjeldnere og 5 % aldri. Av guttene svarer 28 % at de driver med fysisk aktivitet hver dag, 43 % to-fire ganger i uka, 12 % en dag i uka eller sjeldnere og 17 % aldri.

Figur 4.6: "Jeg driver med fysisk aktivitet på skolen." Prosentvis fordeling på kjønn, 2004. (N jenter = 50, N gutter = 62) .

Figuren viser at guttene i 2004 er langt mer fysisk aktive enn jentene. Det er en klar forskjell mellom kjønnene. Mens et flertall av guttene er fysisk aktive flere ganger i uka, angir et flertall av jentene å være fysisk aktive en gang i uka, sjeldnere eller aldri. 2 % av jentene svarer at de driver med fysisk aktivitet hver dag, 24 % to-fire ganger i uka, 44 % en dag i uka eller sjeldnere og 30 % aldri. Av guttene svarer 27 % at de driver med fysisk aktivitet hver dag, 44 % to-fire ganger i uka, 21 % en dag i uka eller sjeldnere og 8 % aldri.

Det ble registrert deltakelse i idrett og fysisk aktivitet både i fritiden og i skolehverdagen. Tabellen nedenfor beskriver sammenhengen mellom idrettsdeltakelse på fritiden og fysisk aktivitet i skolen.

Tabell 4.17: Idrettsdeltakelse på fritiden utenfor idrettslag og hyppighet av fysisk aktivitet på skolen. Prosentvis fordeling. Prosjektskoler.

Driver med idrett på fritiden	Hvor ofte fysisk aktivitet i skolehverdagen									
	2003 N = 128					2004 N = 113				
	Hver dag %	2-4 dager %	1 dag/sjeld. %	Aldri/nødt %	N	Hver dag %	2-4 dager %	1 dag/sjeld. %	Aldri/nødt %	N
Ja	25,0	51,1	16,3	7,6	92	19,3	38,6	28,5	13,6	88
Nei	0	55,6	22,2	22,2	36	4,0	24,0	40,0	32,0	25

De elevene som er aktiv i idrett på fritiden i 2003 er klart mer aktiv på skolen, enn de som ikke driver med idrett på fritiden. Tendensen i 2004 er den samme, men begge grupper er blitt mindre aktiv. Sammenhengen ”medlem i idrettslag - hvor ofte fysisk aktivitet i skolehverdagen” er belyst nedenfor.

Tabell 4.18: Medlem i idrettslag og hyppighet av fysisk aktivitet på skolen. Prosentvis fordeling. Prosjektskoler.

Medlem i idrettslag	Hvor ofte fysisk aktivitet i skolehverdagen									
	2003					2004				
	Hver dag %	2-4 dager %	1 dag/sjeld. %	Aldri/nødt %	N	Hver dag %	2-4 dager %	1 dag/sjeld. %	Aldri/nødt %	N
Ja	26,0	57,6	9,6	6,8	73	21,7	38,3	28,3	11,7	60
Nei	7,2	45,5	29,1	18,2	55	9,4	31,2	34,0	24,5	53

De elevene som er medlem i idrettslag i 2003 er klart mer aktiv på skolen, enn de som ikke er medlem. Tendensen i 2004 er den samme, men både medlemmer og ikke medlemmer er blitt mindre aktiv.

Tabell 4.19: Medlem i idrettslag og hyppighet av fysisk aktivitet på skolen. Prosentvis fordeling. Referanseskoler.

Medlem i idrettslag	Hvor ofte fysisk aktivitet i skolehverdagen									
	2003					2004				
	Hver dag %	2-4 dager %	1 dag/sjeld. %	Aldri/nødt %	N	Hver dag %	2-4 dager %	1 dag/sjeld. %	Aldri/nødt %	N
Ja	30,2	52,4	12,7	4,8	63	24,1	39,7	22,4	13,8	58
Nei	24,3	32,4	16,2	27,0	37	13,8	27,6	29,3	29,3	58

De elevene i referanseskolen som er medlem i idrettslag i 2003 er mer aktiv på skolen, enn de som ikke er medlem. Tendensen i 2004 er den samme, men både medlemmer og ikke medlemmer er blitt klart mindre aktiv.

4.3.3 Idretter elevene foretrekker

Elevenes idrettsinteresser på fritiden kan ha betydning for hva de foretrekker å drive med i skoletiden. Nedenfor er idretter elevene driver med på fritiden listet ut fra antall som deltar i 2004. Tallene er forholdsvis lave, og derfor er kun antall nevnt som en kvalitativ størrelse.

Tabell 4.20: Idretter elevene driver med i idrettslaget. Oppstilt etter antall deltakere i 2004. Prosjektskoler

Idrett	2003			2004		
	Jente N	Gutt N	N	Jente N	Gutt N	N
Fotball	24	45	69	12	34	46
Snowboard	8	9	17	5	13	18
Alpint	4	6	10	1	6	7
Kampsport	0	3	3	0	7	7
Turn	8	0	8	5	1	6
Håndball	8	0	8	4	1	5
Basketball	5	2	7	2	3	5
Svømming	6	8	14	1	2	3
Volleyball	2	4	6	0	3	3
Langrenn	2	4	6	1	2	3
Skyting	1	4	5	1	2	3
Orientering	0	1	1	1	1	2
Friidrett	2	2	4	0	0	0

Det går fram at fotball er den idretten som har flest deltakere både blant jenter og gutter. Dernest følger snowboard. Svømming synes å ha hatt et relativt stort frafall fra 2003 til 2004. De øvrige idrettene har relativt få deltakere, og en skal være varsom med videre rangering.

Nedenfor er idretter elevene driver med på fritiden uten om idrettslaget, listet ut fra antall som deltar i 2004. Tallene er forholdsvis lave og må derfor oppfattes som kvalitative størrelser.

Tabell 4.21: Idretter elevene driver med uten om idrettslaget. Oppstilt etter antall deltakere i 2004. Prosjektskoler.

Idrett	2003			2004		
	Jente N	Gutt N	N	Jente N	Gutt N	N
Fotball	13	25	38	9	26	35
Snowboard	10	19	29	12	19	31
Volleyball	5	5	10	5	7	12
Alpint	6	9	15	3	9	12
Svømming	9	11	20	3	8	11
Skyting	1	5	6	2	6	8
Basketball	5	3	8	2	5	7
Friidrett	4	3	7	3	1	4
Langrenn	3	7	10	2	2	4
Kampsport	2	5	7	0	3	3
Turn	6	1	7	1	1	2
Orientering	1	1	2	2	0	2
Hopp	1	2	3	0	1	1
Skiskyting	1	2	3	0	1	1
Håndball	2	1	3	0	0	0
Annet	9	11	20	10	14	24

Fotball og snowboard peker seg ut som de aktivitetene elevene holder mest på med i fritiden uten om idrettslaget. Også volleyball, alpint og svømming er det mange som driver med på fritiden. Når det gjelder ”annet” er det nevnt ulike aktiviteter som trampoline, dans, aerobic, skateboard, sykling, bordtennis, friluftsliv og ridning.

Nedenfor er idretter og aktiviteter elevene ville foretrekke om de selv fikk bestemme, listet ut fra antall ønsker i 2004. Tallene er forholdsvis lave og må derfor oppfattes som kvalitative størrelser.

Tabell 4.22: Idretter elevene vil drive med i kroppsøving om de selv fikk bestemme. Oppstilt etter antall ønsker i 2004. Prosjektskoler.

Idrett	2004		
	Jente N	Gutt N	N
Fotball	16	31	47
Styrketrening	19	15	34
Volleyball	18	14	32
Innebandy	8	8	16
Basketball	7	7	14
Kanonball	8	5	13
Turn	8	4	12
Friidrett	7	3	10
Dans	10	0	10
Slåball	7	3	10
Håndball	4	1	5
Svømming	1	3	4
Snowboard	1	3	4
Friluftsliv	1	2	3
Aerobic	3	0	3
Badminton	2	0	2

Tabellen viser at ballspill kommer høyt opp i elevenes ønsker. Det er også mange jenter og gutter som vil ha styrketrening. For øvrig merker jentene seg ut ved at de vil ha dans, noe guttene ikke ønsker.

5 RESULTATER VED SKOLENE

I dette kapitlet presenteres resultater i prosjektet ved de enkelte skoler. Data er skaffet til veie gjennom spørreskjema, intervju med prosjektkoordinatorer og elever i prosjektgruppene, samt fra spørreskjema i elevundersøkelsen. Koordinatorene og prosjektleder har hatt registreringen til gjennomsyn og kontroll.

Fra Elevundersøkelsen er det resultater på spørsmålene om fysisk aktivitet og idrett i skolehverdagen utenom kroppsøvingstimene (K1, K2, K3, og K4 i spørreskjema) som er presentert. Valget av nettopp disse resultatene har sammenheng med at hovedmålet med prosjektet var å stimulere til mer og bedre allsidig idrettslig aktivitet i skolehverdagen.

Tabellene bygger på svar fra elever i 8. klasse vinteren 2003 og i utgangspunktet svar fra de samme elevene i 9. klasse våren 2004. De elevene som av ulike grunner ikke deltok i 2003 deltok heller ikke i 2004. I tillegg var ved noen skoler deltakere i 2003 fraværende ved undersøkelsen i 2004. Dette gjør at det ved flere skoler er færre respondenter i 2004 enn i 2003.

I og med at det er kun elever på ett klassetrinn som er respondenter, er tallene små. Dette betyr at verdiene må sees som kvalitative uttrykk for tendenser og ikke tillegges statistiske egenskaper. Dersom elever som svarte "aldri" på om de drev med idrett i skolehverdagen i 2003 var fraværende ved undersøkelsen i 2004, vil dette ha stor betydning for resultatene. En bør også se resultatene i sammenheng med tiden for undersøkelsen. Våren 2004 kan det hende at enkeltstående tiltak som turneringer og aktivitetsdager høst og vinter ikke har ligget til grunn for svarene. Slike tiltak med tanke på mer og bedre allsidig idrettslig aktivitet i skolehverdagen vil da i varierende grad komme til uttrykk i resultatene.

I tabellen "Forekomst av fysisk aktivitet og idrett i skolehverdagen" er K1, K2 og K3 samlet til en variabel, og middelveien for svaralternativene Aldri = 1, Sjelden = 2, Av og til = 3, Ofte = 4 og Nesten alltid = 5 er regnet ut. Tabellen "Antall fysisk aktive i skolehverdagen utenom kroppsøvingstimer" angir hvor mange som svarte bekreftende på spørsmål K4. Tabellen "Frekvens av ulike aktiviteter elevene holder på med utenom kroppsøvingstimene" gjør nærmere rede for hva de "aktive" elevene holdt på med.

5.1 Ballangen skole

Resultater på innsatsområdene

Utvikling av anlegg

Det er ikke registrert noen resultater på dette innsatsområdet.

Økt kunnskap

- Det har vært gjennomført to dagers "skilekkurs" for lærerne.

Varierte aktivitetstilbud

- Skolen har deltatt i Tine-stafetten 2003 og 2004.

- Det er etablert utstyrssentral hvor elevene kan leie lavo, baller, badmintonsett med mer.

Denne er i skolen, og elevene bruker utstyr i friminuttene. Finansiert med 15 000 kroner fra Aktiv Oppvekst - Nordlandsprosjektet.

- Det er kjøpt inn idépermer for bruk i undervisningen.

- Elevene har arrangert fotballturnering over flere uker på høsten.

Samarbeid offentlig og frivillig sektor

- Skolen leier idrettsanlegg og klubbhus gratis av idrettslaget.

- Samarbeid med Ofoten friluftsråd som blant annet arrangerte skilekkurset nevnt ovenfor.

Resultater fra elevundersøkelsen

Tabell 5.1: Forekomst av fysisk aktivitet og idrett i skolehverdagen. Middelerdi av svaralternativene Aldri=1, Sjelden=2, Av og til=3, Ofte=4 og Nesten alltid=5.

Kjønn	2003			2004		
	Antall Svar	Middelverdi	Standardavvik	Antall svar	Middelverdi	Standardavvik
Jente	9	2,19	0,71	5	4,07	2,97
Gutt	14	2,41	0,68	8	2,90	0,74
Samlet	23	2,32	0,69	13	3,39	1,96

Det er 10 færre elver som har svart på undersøkelsen i 2004 enn i 2003. Gjennomgang av spørreskjema og referansenummer 2003 viser at alle hadde svart på spørsmålene som danner grunnlag for verdiene i tabellen. Middelerdien for de jentene og guttene som ikke har svart i 2004 ligger på ca 2,5. Økning i middelerdien for respondentene fra 2003 til 2004 er derfor reell og indikerer økt fysisk aktivitet. Standardavviket for jenter 2004 indikerer en forholdsvis stor spredning i svarene i forhold til gjennomsnittet.

Tabell 5.2: Antall fysisk aktive i skolehverdagen utenom kroppsøvingstimer.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Fysisk aktive	%	Antall svar	Fysisk aktive	%
Jente	9	4	44,4	5	4	80,0
Gutt	14	5	35,7	8	3	37,5
Samlet	23	9	39,1	13	7	53,8

Gjennomgang av spørreskjema og referansenummer viser at to av guttene og to av jentene som ikke har svart i 2004, var aktive i 2003. Det er derfor forholdsvis flere aktive jenter i 2004 enn i 2003 slik tabellen viser.

Tabell 5.3: Frekvens av ulike aktiviteter elevene holder på med utenom kroppsøvingstidene. Tall i parentes er det antall elever som har svart på spørsmålet.

Aktivitet	2003			2004		
	Jente (4)	Gutt (5)	Sum (9)	Jente (4)	Gutt (3)	Sum (7)
Badminton				1		1
Basketball	1	1	2			
Dans				1		1
Fotball	2	5	7	1	3	4
Hoppe strikk	2		2			
Hoppe tau	3	1	4			
Løpe	1	1	2			
Slåball	4	2	6	2		2
Sykle		1	1			
Volleyball		1	1	3	1	4

Tabellen viser at jentene i 2004 har sluttet med aktiviteter som hoppe strikk og hoppe tau, som de drev med i 2003. Guttene synes å ha blitt mindre allsidige fra 2003 til 2004 hvor de kun angir fotball og volleyball som aktiviteter. Av resultater på innsatsområdene går det fram at badmintonsett er innkjøpt. Dette kan ha ført til at ei jente angir badminton som en ny idrettsaktivitet i 2004.

5.2 Gruben ungdomsskole

Resultater på innsatsområdene

Utvikling av anlegg

- Skolen har bygget klatrevegg i gymnastikkbygget, 15 meter lang og 6 meter høy. En tar sikte på at klatreveggen skal være tilgjengelig fra kl 8.30 til 23.00, mandag – fredag. Anlegget er finansiert med 100 000 kroner fra Solo-fondet og resten fra kommunen og dugnadsinnsats.
- Det er bygget skateboardrampe i samarbeid med Gruben barneskole. Finansiert gjennom spillemidler og egenkapital.
- Det er søkt om midler til ballbinge, sandvolleyballbane og grøntareal.

Økt kunnskap

- 15 lærere og 10 elever har deltatt i kurs i ”basistrening”. Tre lærer har besvart evalueringsskjema. Kurset karakteriseres som meget godt både når det gjelder lærernes eget utbytte, relevans med tanke på planlegging av egen undervisning og elevenes innsats og læring.
- 12 elever har deltatt i kurset Aktiv Ungdom.
- Det har vært gjennomført kurs for elevene i judo og dans.
- Hele personalet har deltatt i orientering om Bunkefloprosjektet.
- Noen lærere har deltatt på konferanse om ernæring.

Varierte aktivitetstilbud

- Alle klassene har deltatt i to konkurranser skoler mellom, hvor innholdet var friidrett og gatestafett. Arrangementene betegnes som vellykket.
- Det er etablert utstyrssentral hvor elevene kan leie sal og noe utstyr på skolen.
- Skolen har innført aktivitetstime. Alle elevene har tilbud om en time midt på dagen en gang i uka i tillegg til kroppsøvingstimen.
- Frokost for elevene.

Samarbeid offentlig og frivillig sektor

- Trener fra judograppa i Il Stålkammeratene deltar i midttimen hver uke. Trener er kjøpt fri fra arbeid av skolen.
- Det har vært samarbeid med Rana Klatreklubb om å realisere klatrevegg i gymsalen.
- Det er samarbeid med judograppa i Il Stålkammeratene om midttimen hver uke.

Resultater fra elevundersøkelsen

Tabell 5.4: Forekomst av fysisk aktivitet og idrett i skolehverdagen. Middelerdi av svaralternativene Aldri=1, Sjelden=2, Av og til=3, Ofte=4 og Nesten alltid=5.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Middelverdi	Standardavvik	Antall svar	Middelverdi	Standardavvik
Jente	11	1,88	0,48	7	1,86	0,63
Gutt	10	1,78	0,53	9	2,52	0,38
Samlet	21	1,83	0,49	16	2,23	0,59

Det er fem færre elver som har svart på undersøkelsen i 2004 enn i 2003. Av disse er fire jenter. Gjennomgang av spørreskjema og referansenummer 2003 viser at alle hadde svart på spørsmålene som danner grunnlag for verdiene i tabellen. Middelerdien for de jentene som ikke har svart i 2004 ligger på ca 1,5. Jentenes aktivitetsnivå er nærmest uendret fra 2003 til 2004, mens økning i middelerdien for guttene indikerer økt fysisk aktivitet.

Tabell 5.5: Antall fysisk aktive i skolehverdagen utenom kroppsøvingstimer.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Fysisk aktive	%	Antall svar	Fysisk aktive	%
Jente	11	3	27,3	7	3	42,9
Gutt	11	3	27,3	9	5	55,6
Samlet	22	6	27,3	16	8	50,0

Gjennomgang av spørreskjema og referansenummer viser at både guttene og jentene som ikke har svart i 2004, var passive i 2003. Økningen i fysisk aktive gutter er derfor reell.

Tabell 5.6: Frekvens av ulike aktiviteter elevene holder på med utenom kroppsøvingstimer. Tall i parentes er det antall elever som har svart på spørsmålet.

Aktivitet	2003			2004		
	Jente (3)	Gutt (3)	Sum (6)	Jente (3)	Gutt (5)	Sum (8)
Badminton				1		1
Basketball	1		1		1	1
Dans	1		1			
Fotball	1	1	2		2	2
Gå				1		
Snowboard		2	2			
Volleyball				2	4	6

Tabellen viser at det er kommet til to nye idretter i 2004. Deltakelse i badminton og volleyball kan ha sammenheng med resultater på innsatsområdene som utleie av utstyr, opprusting av uteanlegg og midttid med fysisk aktivitet.

5.3 Hilstad skole

Resultater på innsatsområdene

Utvikling av anlegg

- Skolen, kommunen og idrettslaget har søkt om midler til anlegg for 7'er-fotball og rehabilitering av eksisterende fotballbane. Anlegget ligger inntil skolen, og elevene har tilgang hele dagen. En søker finansiering gjennom tippemidler, dugnad og gaver. Skolen har fått 15 000 kroner fra Aktiv Oppvekst – Nordlandsprosjektet til utstyr.
- Orienteringskart er under utvikling i regi av skolen og kommunen.

Økt kunnskap

- Tre lærer fra skolen, to trenere fra idrettslaget og to elever har deltatt i kurs i "basistrening". Tre lærer har besvart evalueringsskjema. Kurset karakteriseres som meget godt både når det gjelder lærernes eget utbytte, relevans med tanke på planlegging av egen undervisning og elevenes innsats og læring.
- To elever har deltatt i kurset Aktiv Ungdom.

Varierte aktivitetstilbud

- Skigruppa i idrettslaget leier ut skiutstyr.
- Aktivitet to ganger i uka i idrettshall.

Samarbeid offentlig og frivillig sektor

- Skolen og kommunen er sammen om prosjektet Positivt skolemiljø med vekt på fysisk aktivitet og riktig kosthold. Elevene får tilbud om sunn mat og fysisk aktivitet to ganger i uken i idrettshall.
- Lærere har fått opplæring i bruk av heis i skianlegget og preparering av skiløyper.
- Elevene kan leie utstyr som hopp ski, dresser og hjelmer av idrettslaget.
- Skolen kan låne klubbhuset ved skianlegget.
- Det har vært gjennomført tre aktivitetsdager der skole og idrettslag har samarbeidet. Elevene på mellom- og ungdomstrinnet deltok i skilek, frikjøring og hopp.
- Skolen står relativt fritt i å benytte skianlegget med tanke på aktiviteter som slalåm, snowboard, langrenn og hopp. Samarbeidet betegnes som flott.

Resultater fra elevundersøkelsen

Tabell 5.7: Forekomst av fysisk aktivitet og idrett i skolehverdagen. Middelerdi av svaralternativene Aldri=1, Sjelden=2, Av og til=3, Ofte=4 og Nesten alltid=5.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Middelverdi	Standardavvik	Antall svar	Middelverdi	Standardavvik
Jente	8	2,33	0,75	8	1,75	0,46
Gutt	5	2,67	0,53	7	2,33	0,72
Samlet	13	2,47	0,66	15	2,02	0,65

Tabellen indikerer en svak nedgang fra 2003 til 2004 i elevenes oppfatning av hvor aktive de er.

Tabell 5.8: Antall fysisk aktive i skolehverdagen utenom kroppsøvingstimer.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Fysisk aktive	%	Antall svar	Fysisk aktive	%
Jente	8	3	37,5	8	1	12,5
Gutt	5	3	60,0	5	4	80,0
Samlet	13	6	46,2	13	5	38,5

Tabellen antyder at færre jenter anser seg som fysisk aktive i 2004 enn i 2003, mens en gutt har gått fra å være passiv i 2003 til å være fysisk aktiv i 2004.

Tabell 5.9: Frekvens av ulike aktiviteter elevene holder på med utenom kroppsøvingstimer. Tall i parentes er det antall elever som har svart på spørsmålet.

Aktivitet	2003			2004		
	Jente (3)	Gutt (3)	Sum (6)	Jente (1)	Gutt (4)	Sum (5)
Fotball		3	3		3	3
Løpe	2		2	1	1	2
Slåball					1	1
Volleyball		2	2			

Tabellen viser at elevene holder på med stort sett de samme aktivitetene i 2004 som i 2003, med unntak av at guttene ikke nevner volleyball i 2004. Dette kan ha sammenheng med tidspunktet for gjennomføring av undersøkelsene.

5.4 Inndyr skole

Resultater på innsatsområdene

Utvikling av anlegg

- Utendørs basketballbane med belysning er asfaltert. Dette er finansiert gjennom Forenklet nærmiljøanlegg.
- Det arbeides med utvikling av orienteringskart.

Økt kunnskap

- Det har vært gjennomført kurs i ”basistrening” hvor det deltok tre lærere og sju trenere fra lokalt idrettslag.
- To elever har deltatt i kurset Aktiv Ungdom.
- En lærer har deltatt i aktivitetslederkurs ”barne-friidrett”.
- Det er gjennomført kurs i volleyball for lærere og elever.

Varierte aktivitetstilbud

- Det er gjort vedtak på skolen om en månedlig aktivitetsdag. Dette er i hovedsak fulgt opp.
- Basketballbanen brukes mye i friminuttene og en del på kveldstid.
- Elevene kan leie blant annet snowboard, kajakk, lavvo og annet friluftsutstyr.

Utstyrssentralen er ikke etablert som følge av Aktiv Oppvekst - Nordlandsprosjektet.

- Det er planer om aktivitetstimer hvor elevene får velge blant flere idretter og aktiviteter.
- Elevene holder åpen gymsal på lørdager hvor medelever kan komme og drive med idrett.

Samarbeid offentlig og frivillig sektor

- Det er laget kommunedelsplan for fysisk aktivitet og friluftsliv. Utarbeiding av orienteringskart er med her.
- Kurs i friidrett og volleyball er organisert av frivillig idrett.

Resultater fra elevundersøkelsen

Tabell 5.10: Forekomst av fysisk aktivitet og idrett i skolehverdagen. Middelerdi av svaralternativene Aldri=1, Sjelden=2, Av og til=3, Ofte=4 og Nesten alltid=5.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Middelerdi	Standardavvik	Antall svar	Middelerdi	Standardavvik
Jente	4	2,33	0,38	3	2,00	0,88
Gutt	9	3,13	0,47	7	2,81	0,94
Samlet	13	2,86	0,58	10	2,57	0,96

Tabellen antyder en svak nedgang fra 2003 til 2004 i hvor stor grad elevene anser seg som fysisk aktive.

Tabell 5.11: Antall fysisk aktive i skolehverdagen utenom kroppsøvingstimer.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Fysisk aktive	%	Antall svar	Fysisk aktive	%
Jente	4	4	100	3	2	66,7
Gutt	9	7	77,8	7	6	85,7
Samlet	13	11	84,6	10	8	80,0

Tabellen antyder en prosentvis svak nedgang fra 2003 til 2004 i fysisk aktive elever. Det går fram at minst ei jente har blitt passiv.

Tabell 5.12: Frekvens av ulike aktiviteter elevene holder på med utenom kroppsøvingstimer. Tall i parentes er det antall elever som har svart på spørsmålet.

Aktivitet	2003			2004		
	Jente (4)	Gutt (7)	Sum (11)	Jente (2)	Gutt (6)	Sum (8)
Basketball	2	3	5	2	4	6
Bordtennis		3	3		1	1
Fotball	1	6	7	1	4	5
Gå				2	1	3
Håndball					1	1
Løpe		1	1		1	1
Slåball		1	1			
Sykle		2	2			
Volleyball		1	1		1	1

Tabellen viser at forholdsvis mange driver med basketball. Dette kan ha sammenheng med opprusting av basketballbanen som tiltak.

5.5 Kippermoen ungdomsskole

Resultater på innsatsområdene

Utvikling av anlegg

- Det er planer om et anlegg midt i skoleanlegget som kan brukes både sommer og vinter. Det skal være tak over slik at det er skjermet for været. Om vinteren kan det være skøytebane og om sommeren andre aktiviteter.

Økt kunnskap

- Seks lærere, tre trenere fra idrettslag og fem elever har deltatt i kurs i "basistrening". Tre lærer har besvart evalueringsskjema. Kurset karakteriseres som meget godt både når det gjelder lærernes eget utbytte, relevans med tanke på planlegging av egen undervisning og elevenes innsats og læring.

- Fem elever har deltatt i kurset Aktiv Ungdom.

Varierte aktivitetstilbud

- Elevene i prosjektgruppen har planlagt og fått gjennomført turneringer og idrettsdager.

- I løpet av vår 2004 vil kommunen ved Park og idrett etablere utstyrssentral som også skolen kan benytte. Det er planer om å kunne låne gratis for eksempel skøyter og ski i kroppsøvingstimen og i skoletida for øvrig.

- Det er under utarbeiding en plan for aktivitet i friminuttene. Alle klassene skal få utstyr, for eksempel baller, slik at de kan være aktiv i friminuttene. Det skal lages en plan for bruk av baner og anlegg i friminuttene.

Samarbeid offentlig og frivillig sektor

Det er ikke registrert noen resultater på dette innsatsområdet.

Resultater fra elevundersøkelsen

Tabell 5.13: Forekomst av fysisk aktivitet og idrett i skolehverdagen. Middelerdi av svaralternativene Aldri=1, Sjelden=2, Av og til=3, Ofte=4 og Nesten alltid=5.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Middelerdi	Standardavvik	Antall svar	Middelerdi	Standardavvik
Jente	12	1,44	0,52	10	1,45	0,40
Gutt	10	1,63	0,73	11	1,52	0,50
Samlet	22	1,52	0,61	21	1,48	0,45

Tabellen viser ingen forandring fra 2003 til 2004 i hvordan elevene oppfatter seg med hensyn til deltakelse i fysisk aktivitet.

Tabell 5.14: Antall fysisk aktive i skolehverdagen utenom kroppsøvingstimer.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Fysisk aktive	%	Antall svar	Fysisk aktive	%
Jente	12	0	0	10	0	0
Gutt	10	3	33,3	11	3	33,3
Samlet	22	3	13,6	21	3	15,0

Tabellen viser samme antall fysisk aktive i 2003 og 2004.

Tabell 5.15: Frekvens av ulike aktiviteter elevene holder på med utenom kroppsøvingstimen. Tall i parentes er det antall elever som har svart på spørsmålet.

Aktivitet	2003			2004		
	Jente (0)	Gutt (3)	Sum (3)	Jente (0)	Gutt (3)	Sum (3)
Basketball		1	1			
Fotball		2	2		1	1
Innebandy		1	1			
Kanonball					1	1
Sykle		1	1		1	1
Snowboard		1	1		1	1

Tabellen viser at guttene ikke nevner basketball og innebandy i 2004. Dette kan ha sammenheng med tidspunkt for gjennomføring av undersøkelsene.

5.6 Kongsvik skole

Resultater på innsatsområdene

Utvikling av anlegg

- Det er planlagt et nytt anlegg i tilknytning til skolen. En har delt anleggsønsker i mindre moduler, slik at det blir lettere å realisere økonomisk. Finansieringen er tippemidler, kommunal støtte og egeninnsats. Søknaden er i fylket for behandling.

Økt kunnskap

- Det har vært gjennomført et idékurs om aktiviteter, hvor lærere og trenere fra idrettslaget deltok.

- To elever har deltatt i ”basiskurs”.

- To elever har deltatt i kurset Aktiv ungdom.

Varierte aktivitetstilbud

Skolen har organisert skoledagen slik at det blir lange økter til fysisk aktivitet i løpet av skoledagen.

- Skolen har to halvtimes økter til idrettslig aktivitet hver dag. Idretter er blant annet fotball, landhockey, bordtennis og volleyball.

- Skolen har en fast turløype.
- Det har vært gjennomført to skiaktivitetsdager siste skoleår for 1. – 10. klasse. Arrangementene betegnes som vellykket og vil fortsette.
- Det er gjennomført turnering i volleyball.
- Elevene kan benytte idrettslagets utstyr.

Samarbeid offentlig og frivillig sektor

- I forbindelse med skiaktivitetsdager har idrettslaget lånt ut utstyr og hjulpet til med å preparere løyper og hoppbakke.
- Skole og idrettslag samarbeider om innkjøp og bruk av utstyr. Idrettslaget har kjøpt inn utstyr for rundt 30 000 kroner.

Resultater fra elevundersøkelsen

Tabell 5.16: Forekomst av fysisk aktivitet og idrett i skolehverdagen. Middelerdi av svaralternativene Aldri=1, Sjelden=2, Av og til=3, Ofte=4 og Nesten alltid=5.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Middelverdi	Standardavvik	Antall svar	Middelverdi	Standardavvik
Jente	1	3,00		1		
Gutt	11	3,91	0,88	7	4,24	0,63
Samlet	12	3,83	0,88	8	4,24	0,63

Tabellen viser at elevene vurderer seg som meget fysisk aktive i skolehverdagen. Økningen fra 2003 til 2004 i gjennomsnittsverdien er reell. Spørreskjema og referansenummer viser at de guttene som ikke har svart i 2004, hadde en middelerdi i 2003 på ca 3,2.

Tabell 5.17: Antall fysisk aktive i skolehverdagen utenom kroppsøvingstimer.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Fysisk aktive	%	Antall svar	Fysisk aktive	%
Jente	1	0	0	0	0	0
Gutt	11	9	81,8	7	7	100
Samlet	12	9	75,0	7	7	100

Tabellen viser at nærmest alle guttene var fysisk aktive (fire elever fra 2003 var sluttet ved skolen i 2004).

Tabell 5.18: Frekvens av ulike aktiviteter elevene holder på med utenom kroppsøvingstidene. Tall i parentes er det antall elever som har svart på spørsmålet.

Aktivitet	2003			2004		
	Jente (0)	Gutt (9)	Sum (9)	Jente (0)	Gutt (7)	Sum (7)
Basketball		3	3			
Bordtennis		1	1			
Fotball		8	8		7	7
Gå ⁵		2	2			
Rulleskøy.		2	2		2	2
Skateboard					1	1
Sykle		1	1			
Trampoline					1	1
Volleyball		2	2		3	3

Tabellen viser at guttene ikke nevner basketball og innebandy i 2004. Dette kan ha sammenheng med tidspunkt for gjennomføring av undersøkelsene.

5.7 Misvær skole

Resultater på innsatsområdene

Utvikling av anlegg

- I forbindelse med bygging av ny skole er det planlagt rehabilitering av gammel grusbane med løpebane rundt. Landskapsarkitekt har laget plan for bane for 7'er-fotball, ballbinge, sandvolleybane og grønntanlegg med benker og grillmuligheter.

Økt kunnskap

- To elever har deltatt i kurs i "basistrening".

Varierte aktivitetstilbud

Det er ikke registrert noen resultater på dette innsatsområdet.

Samarbeid offentlig og frivillig sektor

- I forbindelse med rehabilitering av baneanlegg vil idrettslaget bistå med dugnadsinnsats, da idrettslaget også er bruker av anlegget.

⁵ Kongsvik skole gjennomfører en ca. halv times tur i terrenget med alle elevene hver dag. Tiltaket var satt ut i livet før prosjektstart. En forklaring på at få nevner dette kan være at det oppfattes som et obligatorisk og integrert innslag i hverdagen på linje med kroppsøvingstimer.

Resultater fra elevundersøkelsen

Tabell 5.19: Forekomst av fysisk aktivitet og idrett i skolehverdagen. Middelerdi av svaralternativene Aldri=1, Sjelden=2, Av og til=3, Ofte=4 og Nesten alltid=5.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Middelverdi	Standardavvik	Antall svar	Middelverdi	Standardavvik
Jente	2	2,17	0,46	3	3,67	0,94
Gutt	8	2,38	0,82	7	3,40	0,64
Samlet	10	2,33	0,74	10	3,48	0,66

Tabellen viser en økning fra 2003 til 2004 av i hvilken grad elevene anser seg som fysisk aktive.

Tabell 5.20: Antall fysisk aktive i skolehverdagen utenom kroppsøvingstimer.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Fysisk aktive	%	Antall svar	Fysisk aktive	%
Jente	2	1	50,0	2	2	100
Gutt	8	5	62,5	7	5	71,4
Samlet	10	6	60,0	10	7	70,0

Tabellen viser at det samme antall gutter driver med fysisk aktivitet i 2003 som i 2004. I tillegg er ei jente gått fra fysisk passiv i 2003 til fysisk aktiv i 2004.

Tabell 5.21: Frekvens av ulike aktiviteter elevene holder på med utenom kroppsøvingstimer. Tall i parentes er det antall elever som har svart på spørsmålet.

Aktivitet	2003			2004		
	Jente (1)	Gutt (5)	Sum (5)	Jente (2)	Gutt (5)	Sum (7)
Basketball		1	1			
Bordtennis		2	2			
Fotball	1	4	5	1	5	6
Løpe		1	1		1	1
Slåball	1	2	3	2	1	3

Tabellen viser at elevene driver med stort sett de samme aktivitetene i 2004 som i 2003, med unntak av at guttene ikke holder på med basketball og bordtennis. Det siste kan ha sammenheng med tidspunkt for undersøkelsene.

5.8 Steigen sentralskole

Resultater på innsatsområdene

Utvikling av anlegg

- Skolen har etablert skøytebane på skoleanlegget. Dette er gjort på dugnad av foreldre og elever. Skolebudsjettet koster brøyting.
- 12,5 meters basseng i skoleanlegget er renoveret.
- Planer om ballbinge nært skolen.
- Det planlegges kulturhus og idrettshall for Steigen. Dette er et samarbeid mellom kommunen og Steigen sportsklubb.

Økt kunnskap

- Lærerne har sett video om ”basistrening”.
- To elever har deltatt i kurs i ”basistrening”.
- To elever har deltatt i kurset Aktiv Ungdom.
- Det har vært gjennomført kurs i fotball for alle elevene.

Varierte aktivitetstilbud

- Nytt orienteringskart, utviklet av idrettslag og kommunen, benyttes i undervisningen.
- 60 minutter selvvalgt fysisk aktivitet hver 14. dag (orientering, jogging, tur, skøyter, aking, ski, snowboard, svømming, ”basistrening”, ballspill ute). Betegnes som vellykket.
- Gymsalen brukes i friminuttene etter oppsatt plan.
- Det har vært gjennomført ballspillturneringer.

Samarbeid offentlig og frivillig sektor

- Det er bevilget 2000 kroner fra Aktiv Oppvekst for gjennomføring av kurs i fotball.
- Det har vært samarbeid med idrettslag for å rekruttere til alpin skiidrett ved bruk av alpinanlegg i skoletiden. Alle ungdomsskoleelever har vært i alpinanlegget i Lakså, Norfold.
- Åpne anlegg på dagtid i forbindelse med ”60 minutter fysisk aktivitet hver 14. dag” (se ovenfor).

Resultater fra elevundersøkelsen

Tabell 5.22: Forekomst av fysisk aktivitet og idrett i skolehverdagen. Middelerdi av svaralternativene Aldri=1, Sjelden=2, Av og til=3, Ofte=4 og Nesten alltid=5.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Middelverdi	Standardavvik	Antall svar	Middelverdi	Standardavvik
Jente	9	2,07	0,46	8	2,13	0,67
Gutt	9	2,22	1,04	6	2,17	0,55
Samlet	18	2,15	0,79	14	2,14	0,60

Det er fire færre elver som har svart på undersøkelsen i 2004 enn i 2003. Av disse er tre gutter. Gjennomgang av spørreskjema og referansenummer 2003 viser at alle hadde svart på spørsmålene som danner grunnlag for verdiene i tabellen. Middelerdien for de guttene som ikke har svart i 2004 ligger på ca 2,5. Det er derfor svært liten endring i grad av fysisk aktivitet fra 2003 til 2004.

Tabell 5.23: Antall fysisk aktive i skolehverdagen utenom kroppsøvingstimer.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Fysisk aktive	%	Antall svar	Fysisk aktive	%
Jente	9	2	22,2	8	3	37,5
Gutt	9	4	44,4	6	0	0
Samlet	18	6	33,3	14	3	21,4

Gjennomgang av spørreskjema og referansenummer viser at en av guttene som ikke har svart i 2004 var aktiv i 2003. Det er derfor en klar nedgang i antall aktive gutter fra 2003 til 2004.

Tabell 5.24: Frekvens av ulike aktiviteter elevene holder på med utenom kroppsøvingstimer. Tall i parentes er det antall elever som har svart på spørsmålet.

Aktivitet	2003			2004		
	Jente (2)	Gutt (4)	Sum (6)	Jente (3)	Gutt (0)	Sum (3)
Fotball		4	4			
Gå				1		1
Løpe	1		1	1		1
Volleyball	1	3	4	1		1

Tabellen viser at guttene som spilte fotball og volleyball i 2003 har sluttet med dette i 2004.

5.9 Svarholt skole

Resultater på innsatsområdene

Utvikling av anlegg

- ”Lekehaug med kryperør” er anlagt. Finansiert med midler fra kommunen, prosjektet UT er INN og dugnad.
- Utvendig klatrevegg (høyde 2,75 meter og bredde 2,50 meter) er etablert. Finansiert med midler fra kommunen, UT er INN og dugnad.
- Idrettsbanen er rehabilitert når det gjelder løpebane, hoppgropp og kulering. Utstyret er finansiert gjennom Aktiv oppvekst - Nordlandprosjektet med 4000 kroner. Anlegget er på skolens område og brukes daglig.

Økt kunnskap

- Fem lærere, sju trenere fra lokalt idrettslag og to elever har deltatt i kurs i ”basistrening”. Fire lærer har besvart evalueringsskjema. Kurset karakteriseres som godt både når det gjelder lærernes eget utbytte, relevans med tanke på planlegging av egen undervisning og elevenes innsats og læring.
- To elever har deltatt i kurset Aktiv Ungdom.
- Lærere har deltatt i kurs i orientering, basketball, fotball og dans.

Varierte aktivitetstilbud

- Lekehaugen benyttes mye av ungdomsskoleelever når det er snø.
- Trener fra idrettslaget inviterer til basketball i gymsalen hver onsdag klokken 11.30 - 12.00. Det rapporteres om god deltakelse.
- Alle klassene har tre baller som de benytter i friminuttene.
- To ukedager organiserer elevene aktiviteter klokken 11.30 – 12.00.
- Hver uke bruker elevene 1-2 timer til å gjennomføre o-løype, uten om kroppsøvingstimene.
- Fast post på fjellet premieres ut fra antall besøk.
- Årlig gjennomføres det friidrettsdag, fjellturdag, skidag og sykkeldag.
- Skolen har kjøpt inn musikkanlegg som skal benyttes i friminuttene.

Samarbeid offentlig og frivillig sektor

- Trener fra idrettslaget har invitert til basketball i gymsalen hver onsdag klokken 11.30 - 12.00.

- Idrettslaget har gjennomført kurs på ettermiddager i basketball og fotball, som elevene har deltatt på.

- Det arbeides med planer for virksomheten ved skolen hvor blant annet omorganisering av skoledagen og videreføring av tiltak for mer og bedre fysisk aktivitet inngår.

Resultater fra elevundersøkelsen

Tabell 5.25: Forekomst av fysisk aktivitet og idrett i skolehverdagen. Middelerdi av svaralternativene Aldri=1, Sjelden=2, Av og til=3, Ofte=4 og Nesten alltid=5.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Middelverdi	Standardavvik	Antall Svar	Middelverdi	Standardavvik
Jente	11	2,03	0,46	9	1,93	0,60
Gutt	5	3,33	0,62	3	3,11	0,51
Samlet	16	2,44	0,80	12	2,22	0,77

Tabellen viser en svak nedgang fra 2003 til 2004 i hvor fysisk aktiv elevene oppfatter seg.

Tabell 5.26: Antall fysisk aktive i skolehverdagen utenom kroppsøvingstimer.

Kjønn	2003			2004		
	Antall svar	Fysisk aktive	%	Antall Svar	Fysisk aktive	%
Jente	11	9	81,8	9	2	22,2
Gutt	5	4	80,0	3	3	100
Samlet	16	13	81,3	12	5	41,7

Tabellen viser at det er en klar nedgang fra 2003 til 2004 i hvor mange jenter som svarer at de driver med fysisk aktivitet i skolehverdagen.

Tabell 5.27: Frekvens av ulike aktiviteter elevene holder på med utenom kroppsøvingstimer. Tall i parentes er det antall elever som har svart på spørsmålet.

Aktivitet	2003			2004		
	Jente (9)	Gutt (4)	Sum (13)	Jente (2)	Gutt (3)	Sum (5)
Basketball	5	2	7		1	1
Fotball	3	4	7		3	3
Gå				1		1
Hoppe tau	5		5			
Kanonball	1	1	2			
Løpe	1		1			
Slåball	1	1	2	1	1	2
Volleyball	1	1	2			

Tabellen viser at jentene i 2004 har sluttet med nesten alle idrettsaktivitetene de drev med i 2003.

6 RESULTATER OG DRØFTING

I dette kapitlet drøftes resultatene av prosjektet slik disse er beskrevet i kapittel 4 og 5. I tillegg trekkes inn uttalelser fra intervjuene med elever, koordinatorene, idrettslagsrepresentanter og prosjektleder. Utgangspunktet for drøftingen er prosjektets innsatsområder og de operasjonaliserte problemstillingene som er satt opp i kapittel 2. Tall i parentes refererer til nummer på problemstilling i kapittel 2.3.

6.1 Utvikling av anlegg

Fysisk tilrettelegging i form av nye anlegg og rehabilitering av eksisterende anlegg var et av prosjektets fire satsingsområder. Gjennom tilgang på flere og bedre anlegg ville en stimulere ungdom til mer idrettslig aktivitet, jfr. kapittel 2.1.

I hvilken grad er det etablert nye anlegg? (1)

Resultater ved skolene (kapittel 5) viser at det er etablert få nye anlegg i prosjektperioden. En oppsummering viser at det er bygd to klatrevegger, en skateboardrampe og en "lekehaug". To o-kart er under utvikling. Det har blitt lagt til rette for en skøytebane, og i tillegg er en friidrettsbane, en basketballbane og et basseng rehabilitert. Som følge av prosjektet er det utformet fire søknader om finansiering av anlegg. Det er søkt om midler til tre ballbinger, en bane for 7'er-fotball, hinderløype og sandvolleyballbane.

Prosjektbeskrivelsen signaliserte en relativ klar optimisme om å etablere anlegg i prosjektperioden. Deltakerne oppfattet at ved å delta skulle en realisere anlegg ved egen skole:

Deltakerne fikk en presentasjon på første møtet om hvor enkelt det var å søke om midler, av folk fra idrettskretsen. Men det er ganske mange papirer som skal til. En må ha kostnadsoverslag, godkjente tegninger, kommunen må ha kapasitet eller inntresse av å gjøre dette, eller så må en ut på det private markedet. Det var ikke så enkelt som en fikk inntrykk av. En må ha egenkapital – og hvor skal en få det fra? (prosjektleder).

Da vi ble med på Aktiv Oppvekst ble det sagt at vi helt sikkert skulle få midler til blant annet anlegg. Men vi måtte om kommunen, og der er ei prioriteringsliste som vi i vår krets stod langt nede på. Når en setter i gang et prosjekt burde det være midler slik at det kunne realiseres. Dette har vært et minus med hele prosjektet at en forespeiler elevene at ting skal skje og så blir det ikke noe (koordinator).

Elever i ungdomsskolen er unge og gjerne utålmodige. I starten av prosjektet ble det gitt informasjon og orienteringer som skapte stor optimisme når det gjaldt finansiering og realisering av anlegg:

Elevene er med på å lage planer og venter at det skal skje ting, men ingen ting skjer. Elevene er utålmodige og venter på svar som ikke kommer. Da går de fort lei. De sier de skal bli politikere for å få gjennomført planer (koordinator).

Prosjektet har forutsatt at kommunene som skoleeiere skulle ha en sentral rolle i fremdriften av nye anlegg og rehabilitering av eksisterende.

I utvelgelsen av de skolemiljøene som var med, tok vi hensyn til alle aktuelle aktører, for eksempel skolen, kommunen, idrettslaget og nærmiljøet. Men det er kommunen som er ansvarlig for utvikling og utbedring av skolens anlegg ute og inne. Derfor må kommunen være den sentrale aktøren i planlegging og utforming av de anleggene som skal tjene som modeller(prosjektleder).

Prosjektgruppene rapporterte stort sett om god bistand og rask behandling av søknader:

Saksbehandleren i kommunen har vært veldig hjelpsom med å fylle ut søknader. Det er mye arbeid med sånt for at alt skal bli rett (koordinator). - Vi får fort svar fra kommunen, men det kan være fordi det er negativt. På grunn av situasjonen i kommuneøkonomien får vi ikke penger (koordinator).

Men det er også unntak ved at en skole og prosjektgruppe opplevde å ikke få svar på søknad:

Vi bruker masse tid på å skrive søknader, men så stopper det opp, det skjer ingen ting. Det er vanskelig å forholde seg til kommunen med søknader om midler. Vi vet ikke hvem som behandler de. Det virker rotede (koordinator).

Anleggssituasjonen oppleves også vidt forskjellig, fra skoler som har svært dårlige forhold til skoler som har alt de ønsker:

Vi har alt av anlegg. Park- og idrettssjefen er suveren. Han planlegger og får tak i midler. Å lage flere anlegg nå er ren luksus (koordinator).

Begrensede resultater når det gjelder etablering av nye eller rehabilitering av eldre anlegg synes å ha sammenheng med kommunale prioriteringer, svak økonomi og prosjektperiodens lengde. Prosjektbeskrivelsen i kapittel 2.1 har derfor rett i sitt forbehold på dette innsatsområdet: "Det tar tid å bygge anlegg. Det er mange faser før arbeidet er ferdig." Et relativt beskjedent resultat på dette innsatsområdet betyr ikke at skolene har lagt ned lite arbeid for å realisere anlegg. Ut fra de beskrevne forhold må resultatet kunne karakteriseres som langt på vei tilfredsstillende. Fokus på betydningen av anlegg som stimuli til idrettslig aktivitet er til stede, og flere søknader kan på sikt gi tilvekst av anlegg.

Fører etablering av anlegg til økt idrettslig aktivitet? (2)

Som det går fram av resultater og drøfting av spørsmålet ovenfor, er det etablert få anlegg.

Resultater fra Elevundersøkelsen viser at elevene mener at det ikke er etablert nye anlegg som gjør det morsommere å ha kroppsøving. Det er flere elever som mener dette i 9. klasse enn i 8. klasse (tabell 4.1). Resultater ved de enkelte skoler viser at det kun er en skole hvor elevene mener det har vært en positiv utvikling når det gjelder anlegg (tabell 4.2).

Resultater fra skolene viser likevel at det kan være en sammenheng mellom etablering av anlegg og økt idrettslig aktivitet blant elevene. Opprusting av volleyballbane er eksempel på dette, slik det går fram i kapittel 5.2, tabell 5.6.

Resultater fra intervju indikerer at det er en sammenheng mellom anlegg og økt idrettslig aktivitet:

Da vi kom til 8. klasse skjedde det ingen ting i skolegården. Vi hadde ingen ting, og det var ingen oppmerking. Vi fikk i gang utearealet, oppmerking og sandvolleybane. Det kom ganske raskt på plass. Nå er det full fart ut for å spille volleyball (elev).

En digresjon i denne sammenheng, men som har gyldighet i forhold til problemstillingen, er en uttalelse i intervju med en koordinator. Hun beskriver aktiviteten i et skianlegg som er etablert utenom prosjektet Aktiv Oppvekst - Nordlandsprosjektet:

Skianlegget har fungert i to år. Vi har blitt kurset på trekket og kan bruke alt i gymtimene. Barnehager, SFO, barneskolen og ungdomsskolen, videregående skoler - alle bruker anlegget. Området med skianlegg brukes veldig mye.

Dette signaliserer at anlegg fører til økt fysisk aktivitet. Men det er også uttalelser som indikerer at så ikke alltid er tilfelle:

Ballveggen brukes nesten ikke i det hele tatt (koordinator)

Det kan synes som at det er viktig at ungdommen blir hørt når det gjelder utvikling av planer for anlegg som appellerer og stimulerer til økt fysisk og idrettslig aktivitet. Generelt synes det som om elevinnflytelse er blitt bedre etter at L97 ble innført, og da særlig på ungdomstrinnet. Jacobsen et al. (2001) fant at elevinnflytelsen var økt etter innføring av L97. Elevene kan være med og bestemme innholdet i undervisningen. Lærernes utforming av faget har stor betydning for hvordan elevene liker det.

Ut fra de beskjedne resultater ved skolene er det vanskelig å trekke slutninger om betydningen av anlegg for økt idrettslig aktivitet. Resultatene fra Elevundersøkelsen stemmer i noen grad overens med registreringen av endringer når det gjelder anlegg. Det kan synes som om elevene er blitt mer kritisk til skolen med hensyn til sine opplevelser med kroppsøvfingsfaget fra 8. til 9. klasse. På tross av at det er registrert en del tiltak når det gjelder anlegg, gir dette seg ikke utslag i mer positiv oppfatning. Guttene er like aktive i 8. som i 9. klasse, mens jentene er betydelig mer inaktiv. Det er grunn til å tro at dette har sammenheng med blant annet alder, utvikling og sosiale prosesser. Imidlertid tyder resultater fra intervju på at anlegg har betydning for aktivitetsnivået.

Fører etablering av anlegg til mer allsidig idrettslig aktivitet? (3)

På samme måte som ovenfor er det svakt grunnlag for å vurdere problemstillingen på grunn av etablering av få anlegg. Resultater fra en enkelt skole indikerer at opprusting av uteanlegg (volleyballbane) fører til at elevene starter med denne idretten, jfr. kapittel 5.2, tabell 5.6. Det er også resultater fra intervju som indikerer at det er en sammenheng mellom anlegg og allsidig idrettslig aktivitet:

Det er behov for flere basketballringer ute. Det er stor aktivitet i friminuttene i de nye anleggene (koordinator). - Det er flere anlegg og muligheter som gir aktivitet (koordinator). - Vi har fått skøyter og hockeekøller som vi kan låne. Fotballbanen islegges om vinteren, og da kan vi gå på skøyter i midttimen (elev).

Enkeltresultat indikerer en sammenheng mellom etablering av anlegg og mer allsidig idrettslig aktivitet. På den annen side viser resultater fra skolene at med ett unntak, oppgir elevene at de driver med færre idretter i 9. enn i 8. klasse.

Resultater fra Elevundersøkelsen viser at elevene synes anleggssituasjonen ved skolene ikke er dårlig (tabell 4.3). I prosjektskolene ser elevene litt mer positivt på mulighetene for å drive på med forskjellige idretter i 9. klasse enn i 8. klasse. Resultater ved de enkelte prosjektskolene (tabell 4.4) viser endring i positiv retning i tre skoler, mens for de andre skolene er elevenes oppfatning forholdsvis konstant fra 8. til 9. klasse. Bare ved en av de tre skolene som viser positiv endring er det registrert endring i anleggssituasjonen. Ved referanseskolene er det større forskjell i hvordan elevene oppfatter mulighetene, enn ved prosjektskolene. Det er ikke registrert noen endringer når det gjelder anlegg i referanseskolene i prosjektperioden. Av tabell 4.5 går det fram at elevene i referanseskolene er signifikant mer positiv til anleggssituasjonen enn elevene i prosjektskolene. En mulig tolkning er at

prosjektskolene har hatt fokus på å skaffe nye anlegg uten at dette i noen grad har lyktes. Elevene i prosjektskolene har derfor større forventninger enn elevene i referanseskolene. Endringer i oppfatning fra 8. til 9. klasse av muligheter og hindringer for å drive med forskjellige idretter, har sannsynligvis sammenheng med egen utvikling og bedre kjennskap til skolens anleggssituasjon.

Flere av prosjektskolene arbeider med mer helhetlige planer for opprusting av uteområdet. Det er i denne sammenheng adekvat å referere til NIBR-rapport 2004:1 som hevder at størrelse og utformingen av skolegården har store konsekvenser for barns muligheter til å være fysisk aktive og for det sosiale miljøet. Små skolegårder legger begrensninger på hvem som kan være hvor. I denne sammenheng blir ofte fotball en dominerende aktivitet for gutter, mens jenter som oftest er å finne som tilskuere. Det anbefales relativt store arealer til skolegårder, og at det planlegges helhetlige nærmiljøanlegg med størst mulig brukspotensiale, både med tanke på fysisk aktivitet og sosial samhandling. I tillegg til anlegg for tradisjonelle idretter, viser områder for turn og jungellek å appellere både til små og store og til gutter og jenter.

Tabell 4.5 viser at særlig jentene i prosjektskolene er usikre på om skolen har anlegg hvor de kan drive med mange forskjellige idretter. Dette kan tolkes som at jentene oppfatter idrettsanleggene som mindre attraktive, enn hva guttene i prosjektskolene gjør.

Ballveggen som en koordinator hevder står nesten ubrukt, harmonerer med advarsler mot ukritisk utbygging av skolens uterom. Anlegg av for eksempel typen ballbinge bør skolene være på vakt mot fordi de kan virke ekskluderende og dermed passiviserende. Skolene må prioritere anleggstyper som engasjerer alle og som er tilpasset hver enkelts mestringsnivå. Størst utfordring ligger i å tilrettelegge for de som trenger motorisk trening mest, de passive og utrygge (Flemmen 2003).

På innsatsområdet Utvikling av anlegg har en i noen grad lyktes med tanke på å fysisk legge til rette for mer idrettslig aktivitet. Ut fra resultatene er det imidlertid vanskelig å konkludere entydig om betydningen av anlegg for mer og bedre idrettslig aktivitet. Det er imidlertid enkeltresultater som indikerer en positiv sammenheng.

6.2 Økt kunnskap

Å tilføre kunnskap om fysisk aktivitet og helse og utvikle nettverk mellom skole og idrett i denne sammenheng, var et satsingsområde i prosjektet. Gjennom kurs og veiledning ville en bidra til å skolere lærere slik at de ble mer bevisst sammenhengen mellom fysisk aktivitet og god helse, jfr. kapittel 2.1.

Har lærernes kompetanse økt? (4)

Fra registrering av resultater ved den enkelte skole (kapittel 5) går det fram at det er gjennomført kurs i "basistrening" ved seks av skolene. 33 lærere, 19 trenere fra idrettslag og 27 elever har deltatt. Kurset er initiert av prosjektledelsen sentralt. Det er i tillegg gjennomført kurs i idrettene ski, friidrett, volleyball, fotball, orientering, basketball, judo og dans, samt et kurs i ernæring og et idékurs.

Deltakerne på kurs i "basistrening" var fornøyde med innholdet og relevans for undervisningen. Dette går fram av både evalueringsskjema og uttalelser i intervju:

Basiskurs burde blitt bedre kjent og at flere hadde deltatt. De som var med på det var veldig fornøyd. Kursholderne var dyktige og opplegget var bra (koordinator).

På samlinger har også elever fått anledning til å delta i kurs i 'basistrening':

Basistrening er bra. Jeg fikk vondt masse plasser etter å ha gjort øvelsene (elev).

Kurs synes først og fremst å ha vært av typen "aktivitetskurs" og i liten grad å ha rettet seg mot sammenhengen fysisk aktivitet og helse. Om dette uttaler prosjektleder:

Det har ligget implisitt i kursene at mer fysisk aktivitet gir bedre helse - at denne sammenheng er kjent.

Som beskrevet i kapittel 2.2.2 er denne sammenhengen dokumentert i flere sammenhenger (Nesheim og Haugland 2003, Wedderkopp et al. 2003, Mjaavatn og Skisland 2003b). En kan konkludere med at lærerne sannsynligvis har tilegnet seg bedre kompetanse i å tilrettelegge for økt fysisk aktivitet hos elevene. Dette betyr ikke nødvendigvis at deres innsikt i sammenhengen fysisk aktivitet og helse har økt.

Har innholdet i undervisningen endret seg? (5)

Fysisk aktivitet og helse er et hovedemne i kroppsøving på ungdomsskoletrinnet (KUF 1996). Resultater fra Elevundersøkelsen viser at elevene mener at kroppsøving er viktig for helsen (tabell 4.8 og figur 4.1). Guttene er enda mer sikre på denne sammenhengen enn jentene. Det er svært liten forskjell i oppfatningen i 8. og 9. klasse. L 97 (KUF 1996) angir en rekke emner innenfor hovedemnet Fysisk aktivitet og helse som elevene skal få kunnskaper om. Resultatene viser at elevene mener de sjelden lærer noe om hvor viktig idrett er for helsen (figur 4.2), og oppfatningen om dette er mer negativ i 9. enn i 8. klasse. For jentene i prosjektskolene er forskjellen signifikant mer negativ i 2004 enn i 2003 (tabell 4.10). Dette kan tyde på at jentene fra 8. til 9. klasse er blitt mer opptatt av helsen sin enn guttene, og gjerne vil ha kunnskaper om emnet.

”Vi vil at ledere/trenere i idrettslag og lærere i skolen samarbeider. De kan gjensidig øke hverandres kompetanse” (jfr. kapittel 2.1). Registrering av resultater ved den enkelte skole viser at samarbeid trener – lærer i begrenset grad har funnet sted. Dette støttes av funn i Elevundersøkelsen. Elevene mener at lærerne tilnærmet aldri får hjelp av trenere fra idrettslaget (tabell 4.13). Oppfatningen er lik i 8. og 9. klasse.

Det har i noen grad vært etablert nettverk mellom idrett og skole med tanke på å øke kompetansen. ”Basistrening” var opprinnelig et konsept Olympiatoppen etablerte som virkemiddel for å få fram flere toppidrettsutøvere. Det er idretten som har tilført skolene kompetanse. Skolene på sin side har tilført idretten lite med tanke på nettverkssamarbeid.

Det kan synes som om kunnskap om sammenheng fysisk aktivitet og helse, som var hovedintensjonen med innsatsområdet, ikke har vært noe sentralt tema i kursene. Kursene preges av ideer til øvelser for å trene teknikker og egenskaper. På den annen side var deltakerne fornøyde med innholdet, da det ga flere ideer om hva de kunne gjøre i undervisningen.

Jeg har brukt ideer fra kurset og bruker litt fra kurset når det passer i mitt opplegg. Det kunne vært nye kurs hvor vi kunne jobbet videre. Heftet vi fikk var veldig greit å se i for å huske øvelser. Videoen var best. Da kan vi se øvelsene (koordinator).

En positiv oppfatning av slike kurs er i overensstemmelse med resultater fra andre undersøkelser hvor det er registrert tendens til at kroppsøvingslærere prefererer tradisjonelle

idretter og aktiviteter foran mer pedagogiske mål (Mjåtveit 1996, Vorleuter 1999, Jacobsen et al. 2001).

Elevene ved prosjektskolene mener at de sjelden eller av og til får prøve nye idretter og aktiviteter (figur 4.3). Dette er noe paradoksalt all den tid forholdsvis mange lærere har deltatt på kurs de mener er relevante for undervisningen. Imidlertid er det funn i andre undersøkelser som underbygger at det nødvendigvis ikke er sammenheng mellom læreres kursdeltakelse og implementering av lærestoff (Hansen et al. 2004). Elevene oppfatter seg også som forholdsvis inaktive i skolehverdagen (tabell 4.15). Ser en dette i forhold til oppfatningen om at de lærer lite om sammenheng fysisk aktivitet og helse og at trenere i svært liten grad har deltatt i skolehverdagen, må en konkludere med at en i liten grad har lyktes i å tilføre mer kunnskaper om sammenhengen fysisk aktivitet og helse og stimulere elevene til mer og bedre fysisk aktivitet med en implisitt helsegevinst.

6.3 Varierte aktivitetstilbud

Det var et strategisk mål i prosjektet å utvikle bedre aktivitetstilbud i regi av de lokale idrettslag og skoler. Samarbeid mellom idrettslag og skole var ønskelig, jfr. kapittel 2.1.

I hvilken grad deltar elevene i flere idrettstilbud? (6)

Resultater ved skolene (kapittel 5) viser at det er etablert noen nye idrettstilbud. Registreringen viser at det er i ferd med å bli tilrettelagt for klatring, og at dans, judo og alpin skiidrett er introdusert som idrettstilbud utenom kroppsøvingstimene. Resultater fra intervju indikerer at tilgang på idrettsutstyr øker idrettsdeltakelsen i friminuttene og i skoledagen når det er tid og rom:

Det er bare å hente baller i kurven på gangen (elev).

Utstyrssentraler i samarbeid med idrettslag synes å spore til mer allsidig aktivitet:

Det er bra at vi kan låne idrettslagets utstyr i skoletiden. Vi har jo veldig lite penger til å kjøpe nytt (koordinator).

En koordinator har registrert økt aktivitet i etterkant av kurs:

Idrettslagets kurs for elevene i basketball har ført til stor interesse, og det spilles mye basketball på skolen nå.

Flere skoler rapporterer om å ha tilrettelagt for lett tilgang på utstyr i form av ”klassens utstyr” og utstyr i kasser i fellesareal. Tre skoler har etablerte utstyrssentraler. Særlig når det gjelder større utstyr for vinteraktiviteter og friluftsliv, har valget falt på organiserte utstyrssentraler. Etablering av nye idrettstilbud syns, ved siden av nødvendig anlegg, blant annet å bero på tilgang på utstyr. Enkle leieordninger kan være en nøkkel i denne sammenheng.

Resultater fra Elevundersøkelsen viser at et flertall av elevene mener de sjelden eller av og til får prøve nye idretter og aktiviteter både i 8. og 9. klasse (figur 4.3). Det er en negativ utvikling fra 8. til 9. klasse ved at det i 2003 er om lag 25 % som mener at de sjelden får prøve nye idretter og aktiviteter, mens det i 2004 er 50 % som mener det samme. Resultatene ved de enkelte skolene viser at det er en liten forskjell i elevens oppfatning (tabell 4.11). I 8. klasse er elevene noe mer positiv ved tre skoler enn de øvrige, men i 9. klasse er det liten forskjell i middelværdi av elevenes oppfatning av i hvilken grad de får prøve nye idretter og aktiviteter. Både jenter og gutter har et ønske om å få prøve nye idretter. Hos guttene er dette ønsket sterkere i 9. enn i 8. klasse.

Tilgang på høvelig anlegg og lett tilgang på utstyr syns å være en god forutsetning for å rekruttere flere ungdommer. Her ligger det en åpenbar mulighet for idrettslag til å samarbeide med skolen om utstyr, noe som kan styrke rekrutteringen. Resultatene fra Elevundersøkelsen viser at om lag 2/3 av de fysisk aktive elevene oppgir å bruke anlegg på skolen eller i skolens nærområde i fritiden (tabell 4.6). Det er også 12 % av de aktive elevene som bruker skolens utstyr i forbindelse med idrettsaktivitet på fritiden (tabell 4.7).

Resultater ved skolene viser at frekvensen i deltakelse i ulike aktiviteter/idretter er stabil eller går ned fra 8. til 9. klasse. Dette står i kontrast til det inntrykket elever i en prosjektgruppe har:

*De andre elevene verdsetter det vi holder på med og vil ha mer fysisk aktivitet (elev).
- Det er god oppslutning rundt midttimen. Da får de gjøre noe de vil, som de er interessert i. Elevene har valgt aktiviteter gjennom spørreskjema. Det er jo begrenset hva vi får gjort i gyms timene. Det å få en ekstra time hvor vi kan holde på med dans, judo, bordtennis, ballspill og få lære noe nytt, det er veldig bra (elev).*

Skolene rapporterer å ha gjennomført 10 turneringer og idrettsdager:

Elevene syntes det var kjempeartig med turneringer og ville ha mer. Vi hadde fotballturnering og andre aktiviteter for de som ikke ville være med (elev).

Det har vært lett å få til aktivitetsdager. Nå skal vi arbeide med å få aktivitet i friminuttene, aktivitetstimer flere dager i uka og skolefrokost (koordinator).

Slike tiltak har lang tradisjon i norsk skole og synes fortsatt å være populære. Idrettsdager kan være en god mulighet til å presentere nye idretter for elevene.

Det kan synes som om elevene i 9. klasse har valgt bort mange av de aktivitetene de var opptatt av i 8. klasse. Dette gjelder tradisjonsleker som hoppe tau og kanonball, men også mer tradisjonelle idretter. Når de hevder i Elevundersøkelsen at de tildels sjelden får prøve nye idretter og aktiviteter, men ønsker dette, kan det tolkes i retning av at de ønsker mer utradisjonelle idretter. På den annen side viser resultater fra Elevundersøkelsen at det er tradisjonelle aktiviteter og idretter elevene foretrekker dersom de fikk bestemme (tabell 4.22). Dette har selvfølgelig bakgrunn i hva de er blitt kjent med gjennom skolens kroppsøving og den frivillige idretten. Konklusjonen blir at elevene i liten grad deltar i flere idrettstilbud. Det synes tvert om som at de fleste deltar i færre aktiviteter i 9. enn i 8. klasse.

I hvilken grad deltar elevene i tiltak der skole og frivillig idrett samarbeider? (7)

Resultater fra Elevundersøkelsen viser at samarbeid trener – lærer i begrenset grad har funnet sted. Elevene mener at lærerne tilnærmet aldri får hjelp av trenere fra idrettslaget (tabell 4.13). Oppfatningen er lik i 8. og 9. klasse. En årsak til dette kan være tilgjengelighet, slik en koordinator påpeker:

Dersom vi skulle fått til samarbeid med idrettslaget og trenere måtte vi ha skole om kvelden. De er jo på jobb i skoletiden (koordinator).

Resultater ved skolene viser at kun ved to skoler har trenere fra frivillig idrett bidratt med sin kompetanse direkte i arbeid med elevene i skolehverdagen. Ved den ene skolen er treneren lønnet i 50 % stilling gjennom et annet prosjekt som retter seg mot ungdom og oppvekstvilkår. Ved den andre skolen er trener kjøpt fri fra egen jobb:

Vi kjøper også fri instruktører fra jobben deres, til spesielle aktiviteter. Det koster forholdsvis lite og tas av skolebudsjettet (koordinator).

Denne skolen signaliserer at når viljen og kreativiteten er til stede er det mulig å finne løsninger på hvordan få trenere med spisskompetanse inn i skolehverdagen. Elever setter tilsynelatende stor pris på slike bidrag:

Vi hadde proff instruktør i discodans som var her på skolen og lærte oss. Det var det bra oppslutning om (elev).

På den annen side er det registrert 10 tiltak hvor idrettslag og skole samarbeider på ulike måter. Det kan være om bruk av anlegg, benytte felles utstyr, arrangere kurs og gi gode råd om anlegg.

Det synes som om prosjektet i noen grad har lykket med å etablere samarbeid mellom lokal idrett og skolen med tanke på samarbeid om anlegg og utstyr. Når det gjelder samarbeid trener – lærer har dette funnet sted i svært begrenset omfang.

Hvilke idrettslige aktiviteter foretrekker elevene? (8)

Resultater ved skolene viser at når det gjelder frekvens av ulike aktiviteter elevene holder på med utenom kroppsøvingstimen er det de tradisjonelle idrettene som dominerer. Av disse er fotball i en særstilling både blant guttene og jentene. Dernest følger volleyball, slåball og basketball. Av individuelle aktiviteter nevnes løpe, sykle, snowboard, skateboard, dans og rulleskøyter.

Resultater fra Elevundersøkelsen viser at i idrettslaget er det først og fremst fotball og snowboard elevene driver med. Dernest kommer, med forholdsvis lik deltakelse, idretter som alpint, kampsport, turn, håndball, basketball, svømming, volleyball, langrenn, skyting, orientering og friidrett (tabell 4.20). Det er stort sett de samme idrettene elevene holder på med på fritiden uten om idrettslaget (tabell 4.21). Når det gjelder hva elevene ville holde på med i kroppsøving om de selv fikk bestemme, er det fotball sammen med andre ballspill som peker seg ut (tabell 4.22). Imidlertid kommer trening av styrke høyt opp, mens snowboard knapt er nevnt. Dette kan ha sammenheng med elevenes oppfatning av hva som er mulig innenfor skolens rammer, samt en tradisjonell oppfatning av kroppsøvingfaget.

Jenter og gutter foretrekker i stor grad de samme idrettene. Dette kan ha sammenheng med at kjønnene er sammen i kroppsøvingfaget og at det til vanlig er åpent for alle å delta i frivillig idrett. Undersøkelser viser også at det er liten interesse for kjønnsdeling i kroppsøvingfaget (Kjørmo og Knutsen 1986, Jensen 1991, Flagstad 1996, Jacobsen et al. 2002). Det er heller ikke overraskende at det er jenter som foretrekker dans. Pedersen (1999) viser til at dans betraktes som kvinnenens område, mens friluftsliv tradisjonelt er mennenes domene. Det er ikke overraskende at det er de mer tradisjonelle idrettene og aktivitetene elevene foretrekker. Elevenes inntresser er gjerne et resultat av tidligere erfaringer fra kroppsøving og frivillig idrett. I den sammenheng kan nevnes at flere undersøkelser viser at det er ballspill på lag det

drives mest med i kroppsøvingen på ungdomstrinnet (Carlsten og Engstrøm 1988, Schelin 1989, Jacobsen et al. 2002).

Fører prosjektets innsatsområder til idrettslig aktivitet hver dag? (9)

Resultater fra Elevundersøkelsen viser at elevene både ved prosjektskolene og referanseskolene mener at de relativt sjelden er fysisk aktive i skolehverdagen (tabell 4.15). Jamført med bruk av begreper i kapittel 2.2.1 er de da heller ikke idrettslig aktive. De mener dette både i 8. og i 9. klasse, og for prosjektskolene er tendensen at de mener å være mer passiv i 9. enn i 8. klasse. Det er også å merke seg at elevene ved prosjektskolene ikke ønsker noen radikal endring i det fysiske aktivitetsnivået uten om kroppsøvingstimen, verken i 8. eller i 9. klasse (tabell 4.16).

Det er færre elever i 9. klasse som er aktive hver dag eller to-fire dager i uka, enn i 8. klasse (figur 4.4). Mens det i 8. klasse var til sammen 70 % som angav disse aktivitetsnivåene, er det bare 50 % i 9. klasse som mener det samme. De resterende elevene er fysisk aktive en dag i uka eller nesten aldri. Det er jentene som trekker ned snittet. Figurene 4.5 og 4.6 viser at de aktive guttene ligger på omtrent samme aktivitetsnivå i 9. som i 8. klasse (70 %). Derimot viser jentene, som er like aktive som guttene i 8. klasse, at de er blitt langt mer passive i 9. klasse. Bare 26 % svarer at de er aktive hver dag eller to-fire dager i uka. Til sammen 74 % av jentene i 9. klasse er fysisk aktive en dag i uka eller nesten aldri.

Resultatene indikerer at det er de fra før aktive elevene i idrettslag og ellers i fritiden som er mest aktiv i skolehverdagen (tabell 4.17). Mens 25 % av elevene som driver med idrett på fritiden utenfor idrettslag i 8. klasse, oppgir å være fysisk aktiv hver dag, er det ingen av de som er idrettslig inaktive på fritiden som hevder det samme. Når det gjelder fysisk aktive på skolen to-fire dager i uka og en dag eller sjeldnere, er fordelingen av idrettsaktive og idrettsinaktive på fritiden forholdsvis lik. Når det gjelder "nesten aldri", består denne kategorien av 7 % aktive og 22 % inaktive i idrett på fritiden.

I 9. klasse er sammenhengen mellom aktiv i idrett på fritiden og fysisk aktiv i skolehverdagen svakere. Dette gjelder også de idrettslig inaktive på fritiden. Det er flere i begge kategorier som er fysisk aktiv en dag eller sjeldnere/aldri sammenliknet med 8. klasse. De samme tendensene finner en også blant de som er medlem og ikke medlem i idrettslag med hensyn til fysisk aktivitet i skolehverdagen, både når det gjelder prosjektskoler og referanseskoler (tabell 4.18 og 4.19). Funn i andre undersøkelser indikerer at de aktive øker deltakelsen, mens de til

dels inaktive elevene blir stadig mer fysisk passiv (Sisjord 1993). Data i denne undersøkelsen peker i retning av at både de fra før aktive og de passive blir mer passiv i løpet av 8. og 9. klasse.

Det synes å være en allmenn oppfatning at dagens elever i skolen er mindre fysisk aktive enn tidligere (Mjaavatn og Skisland 2003b). Dette underbygges av tilfeller der enkeltlærere i ungdomskolen rapporterer om nedgang i fysisk form (Aasbø 2002). Rapporten om økt fedme og nedsatt fysisk form blant barn støtter dette synet (Tudor-Locke et al. 2001). Det er derfor ønskelig at elevene er i fysisk aktivitet hver dag. Jacobsen et al. (2002) fant at innføring av L97 ikke hadde ført til mer fysisk aktivitet på ungdomstrinnet, heller det motsatte. Dette er en tendens som støttes hos Wold et al. (1995). I deres undersøkelse var både gutter og jenter mindre aktive i niende enn i sjuende klasse. I tillegg kan nevnes at McKenzie et al. (2001) fant at elevene var moderat fysisk aktive kun i 1/3 av kroppsøvingstimen.

Resultater ved skolene viser at også andre forhold enn innsatsområdene har virket inn på elevenes aktivitetsnivå. To skoler med lav skåre på tiltak utmerker seg med en klar positiv utvikling fra 8. til 9. klasse når det gjelder elevenes fysiske aktivitet. For to andre skoler med høy skåre på tiltak viser Elevundersøkelsen en negativ utvikling fra 8. til 9. klasse. Forklaringer kan blant annet være knyttet til interesser, personlige relasjoner og ”idrettsklima” blant ungdommene.

Det er også registrert skoler hvor fysiske aktiviteter ut over kroppsøvingundervisningen har preg av å være obligatorisk:

Elevene har ikke noe valg når det gjelder å delta (koordinator). - Vi har trimkasse oppe i åsen hvor vi kan skrive at vi har vært der. De som sier at de har glemt tøyet i gym'en kan gå dit, og noen ganger løper vi dit i gym'en (elev). - Vi har alt fra å spille basket til å gå en tur, så da får alle gjøre noe de har lyst til. De minst ivrige går tur(elev).

Med tanke på eierforhold og holdningsdanning er det visse betenkeligheter med obligatorisk deltakelse. Säfenbom et al. (2003) viser til at obligatorisk aktivitet fører til negativ utvikling av bevegelsesglede, og den har heller ikke noen effekt på de unges fysiske aktivitet på fritiden. Framgangsmåter som sikrer medbestemmelse synes derfor å være å foretrekke.

Vi har kartlagt i en spørreskjemaundersøkelse til alle klassene om hva de kunne tenke seg å holde på med i friminuttene. Vi fikk masse forslag. Dette kan vi bruke når

midttime skal planlegges. Og når det kanskje blir nytt anlegg her på skoleområdet (elev).

Resultater ved skolene viser at det er en skole som har satt i gang tiltak som har resultert i fysisk aktivitet for alle elevene hver dag. Ellers har åtte skoler organisert hverdagen slik at det er blitt rom for mer fysisk aktivitet uten om kroppsøvingstimene. To skoler har økt aktiviteten med to ganger i uka og tre skoler med en gang i uka. To skoler har aktivitetsdag henholdsvis hver 14. dag og en gang i måneden. De tre skolene som har fysisk aktivitet hver dag, medregnet kroppsøvingstimene, har omorganisert skoledagen for å få plass til dette.

Det synes å ligge en utfordring i å organisere skoledagen slik at det gis plass for fysisk aktivitet. Det nevnes flere muligheter:

Vi er blitt enige om å bruke noe av 190-timersrammen til midttimen. Lærerne stiller dermed opp og tar ansvar og leder aktiviteter (koordinator).

- Midttimen med fysisk aktivitet er tatt av elevrådet. Elevrådssaker er vi enige om skal tas opp i andre timer etter behov. Tanken er at midttimen dermed skal være en liten bit av alle de andre timene (koordinator).

- Vi er veldig mange. Det er vanskelig når vi skal organisere ting (elev). - Vi har vært på besøk på annen skole for å se hvordan de gjør det med midttime og skolefrokost. Vi skal prøve å innføre det (elev).

Kroppsøvingfaget har alltid vært populært blant elevene. Imsen (1996) fant at kroppsøving er det best likte skolefaget blant gutter og jenter. Det kan likevel synes som om at faget er noe mindre attraktivt for elever på høyere skoletrinn (Breivik og Vaagbø 1998, Hansen 1999, Kurtze, Gundersen og Nystad 2000, Jacobsen et al. 2001). Dette kan sees i sammenheng med at elevenes mer spontane bevegelsestrang avtar med økende alder. På ungdomstrinnet er interesser og holdninger i stor grad preget av opplevelser med kroppsøvingfaget og frivillig idrett. Resultater fra undersøkelser kan tyde på at en i begrenset grad har greid å ta vare på ungdommens glede over å være i bevegelse. Resultater fra enkeltskoler viser at det er mulig å legge til rette for idrettslig aktivitet hver dag, men at dette forutsetter gjennomgripende endringer i skolens organisering av hverdagen og gjerne et helhetlig perspektiv på elevens læring og helse.

6.4 Samarbeid offentlig og frivillig sektor

Gjennom å utvikle samarbeid, kommunedelsplaner og samarbeidsorganer ville en stimulere til økt idrettslig aktivitet i skolen, jfr. kapittel 2.1.

I hvilken grad er det utviklet samarbeid mellom kommune, lokal idrett og skole? (10)

Resultater ved skolene (kapittel 5) viser at det kun fra en skole rapporteres at tiltak er kommet inn i kommunedelsplan. Det gjelder et o-kart i forbindelse med friluftsliv. Resultater fra intervju indikerer at arbeidet mot plannivåer i liten grad er blitt oppfattet som viktig for resultater:

I starten laget vi en prosjektgruppe med deltakere fra idrettslagene. Men vi innså fort at dette ble alt for stort og valgte å konsentrere oss om få ting av gangen (koordinator). – Representantene i gruppa er det ikke så mye samarbeid med. Det var heller slik at vi tok kontakt med de gruppene i idrettslaget som vi ville samarbeide med. Det har fungert godt (koordinator).

Det kan synes som fokus har vært rettet mot samarbeid om prosjekter hvor utsiktene for konkrete resultater har vært gode. Prosjektleder har erfart at idrettsrådet som et viktig koordinerende og pådrivende organ, er lite kjent i skolene i Nordland fylke:

Idrettsråd er delvis ukjent i Nordland. Ikke eksisterende gir ikke invitt til samarbeid (prosjektleder).

En kan konkludere med at prosjektet på dette området har gitt lite resultater med tanke på å opprette samarbeid og utvikle planer som kunne virke forpliktende for satsing på idrettslig aktivitet i skolene.

Hvilke faktorer har størst betydning for godt samarbeid mellom skole og idrettslag? (11)

Resultater fra intervju viser at samarbeidet mellom skole og idrettslag for det første er personavhengig:

I starten av prosjektet var det foruten meg, en fra idrettslaget, en fra kommunen, en fysioterapeut og tre elever. Nå er det bare meg igjen og nye elever. Det har vært innom tre forskjellige fra idrettslaget, men de har uteblitt ganske snart (koordinator). - Jeg tror, synd å si det, at det er på grunn av den ene personen at samarbeidet med idrettslaget fungerer (koordinator).

For det andre er det et spørsmål om ressurser, både med tanke på kompetanse og økonomi:

Det er ikke rart det er vanskelig å få trenere inn i skoletiden. Vi har jo ikke nok trenere på ettermiddagen (il-representant).

Det var ikke så lett å få instruktører inn i timene våre. De var på jobb og måtte frikjøpes, og til det trengte vi penger. Vi skal vurdere dette igjen i forbindelse med "midttime". Vi har årlige prosjekter hvor vi benytter folk utenfra, for eksempel Heimevernet (koordinator).

For det tredje kan samarbeid arte seg på forskjellige måter:

Samarbeid med idrettslag har artet seg på mange forskjellige måter. Klatreklubben har vært konsulent for klatrevegg og gitt kurs i klatring. - Idrettslaget holdt kurs i bruk av skianlegg og så bruker vi samme anlegg og utstyr(koordinator). - Samarbeidet mht kurs har heller vært at idretten og ikke idrettslaget, har kommet inn. Og så har lokalt idrettslag tatt initiativ til kurs som skolene har deltatt på (prosjektleder).

Allerede i stortingsmelding nr. 41 KKD (1991-1992) oppfordres det til samarbeid mellom skole og idrett. At dette i liten grad er realisert kan forklares ut fra resultatene ovenfor. Opplevelsen av mangel på ressurser har åpenbart hatt innflytelse på resultatene. I et sammenlignbart prosjekt i Buskerud hadde idrettslagene ansatt en koordinator i 50 % stilling som virket både i skolen og idrettslaget. Skolene hadde satt av lærerressurs for oppfølging fra sin side (Säfenbom et al. 2003).

6.5 Forutsetninger for å lykkes

I dette kapitlet vil en drøfte resultater fra intervju som kan knyttes til spørsmålet om suksesskriterier i skolen og idrettslaget.

6.5.1 Prosjektledelse og deltakelse

De enkelte deltakerskolene hadde lokale prosjektgrupper som i hovedsak bestod av en lærer som koordinator, elever og en representant for den frivillige idretten. Gode arbeidsbetingelser for disse gruppene ville nok være betinget av en positiv innstilling til Aktiv Oppvekst - Nordlandsprosjektet i skoleorganisasjonen.

Forankring i organisasjonen

Flere koordinatorene og elever har poengtert at det ikke alltid har vært lett å nå fram og få forståelse for ideer og tiltak ved egen skole.

Informasjon om prosjektet har vært viktig. Vi har jobbet mye med å fortelle lærerne og ledelsen om hva prosjektet står for og våre ideer og planer. Etter hvert har mange

lærere syntes at det er bra det vi holder på med (koordinator). - Jeg har følt meg litt ensom. Tror det hadde vært lurt med to lærere i prosjektgruppa (koordinator).

Det kan synes som om prosjektet ved flere skoler ikke var godt nok forankret i skoleorganisasjonen ved oppstart. Flere koordinatorene poengterer at ved prosjektslutt opplever de at flertallet i kollegiet støtter opp om tiltakene.

Elevmedbestemmelse

Elevmedvirkning har vært en forutsetning i prosjektet, både med hensyn til eierforhold til tiltakene og med tanke på holdningsendringer.

Det var godt tak i de elevene som var med i prosjektgruppen første året, men de som er nå, tar ikke så mye initiativ. - Elevene kunne vært mer aktiv. Det har nok vært slik at jeg har foreslått hva de kunne gjøre. - Det er kanskje jeg som koordinator som burde fått de til det (koordinator). - Vi har lyst ut tre ganger, men ingen meldte seg. Elevene i gruppa er anbefalt av lærere. Vi har derfor vurdert hvem som kunne egne seg (koordinator).

Vi har reist på turer og konferanser, og både jeg og elevene har kost oss. Elevene er kjempegreie (koordinator). - Jeg synes å delta i prosjektet har vært bra, for på skolen har det veldig lett for at det blir skolearbeid og mørkt og trist liksom, - å få reise, oppleve og lære noen ting som vi kan ta med oss hit (elev).

Medbestemmelse synes å være en forutsetning for eierforhold, medansvar og deltakelse.

Vi har fått være med å bestemme hva som skal skje. For eksempel er volleyballkurset et resultat av stor interesse blant elevene (elev). - Det som vi har fått til å fungere er de tiltakene som er satt i gang av skolen og som elevene har tatt ansvar for (koordinator). - Elevrådet utgjør prosjektgruppen. Det har fungert veldig bra (koordinator). - Det er viktig å lytte til de unge om hva de vil og så hjelpe de å legge til rette (il-representant).

Det kan synes som om elevene i varierende grad har sluttet opp om prosjektet. Når elever er plukket ut til prosjektgruppen etter hvor godt lærere mener de egner seg, er det nærliggende å anta at de initiativrike og til dels ”idrettsglade” elevene er foretrukket. Dette kan ha vært positivt med hensyn til entusiasme for mer idrettsaktivitet, men fanger kanskje i mindre grad opp de mer inaktive elevene. Resultater fra intervju synes klart å bekrefte at innflytelse på egen situasjon er avgjørende for resultatet.

Betydningen av kompensasjon

I planleggingen av prosjektet ble det satt av 15 000 kroner årlig til hver koordinator. Dette kunne disponeres som frikjøp av arbeidstid eller som ren pengeverdi.

Det har vær greit å ha penger for det ekstra arbeidet det har medført, det setter jeg pris på. - Jeg tror ikke at jeg ville gjort det om det kom på toppen av alt annet arbeid (koordinator). - Skoleledelsen har gjort det slik at jeg har en time uka til prosjektarbeid. Det er ok (koordinator).

- Jeg har 10 vekttall i kroppsøving og så har jeg drevet med mange forskjellige idretter. Det er interessen som har motivert meg for prosjektet og i liten grad pengene. Dersom vi fortsatt skal satse på fysisk aktivitet, må dette inn i det vanlige arbeidet (koordinator). - Økonomien har vært ok, men jeg har nok brukt mer tid enn det som er betalt for å få ting gjort. Så har jeg fått delta på kurs og opplæring som jeg er veldig fornøyd med. - I framtiden må det bli slik at arbeid med ulike tiltak blir en del av ordinære arbeidsoppgaver (koordinator).

Kompensasjon synes ikke å ha vært helt avgjørende for det arbeid koordinatorene har utført. På den annen side går det tydelig fram at nye tiltak må inn i ordinære arbeidsavtaler.

II-deltakelse

Prosjektet hadde sitt utgangspunkt i at samarbeid mellom det lokale idrettslag og skolen skulle føre til positive gevinster med tanke på idrettslig fysisk aktivitet og helse i skolehverdagen.

Arbeidet med Aktiv Oppvekst åpnet øynene både i skolen og i idrettslaget for at vi arbeider med de samme ungdommene og har felles interesser (il-representant).

Det synes ikke som at det i utgangspunktet var like selvsagt at idrettslaget og skolen hadde en felles agenda med hensyn til de unges idrettsdeltakelse. Gjennom arbeid med konkrete tiltak oppdager en gjerne felles interesser. Samarbeidet har ved flere prosjektskoler resultert i vilje til å låne ut idrettslagets anlegg og utstyr og skolere lærere i bruk av dette. Et viktig satsingsområde i denne sammenheng er samarbeid om etablering av nærmiljøanlegg som kan brukes i skoletiden og fritiden.

I planleggingen av Aktiv Oppvekst – Nordlandsprosjektet så en for seg at trenere skulle delta i skolehverdagen. Dette har skjedd i begrenset omfang.

Vi planlegger å gjennomføre gratis trenerkurs for foreldre og lærere. Vi har svært få som orker å engasjere seg i treningen på ettermiddagene. Sånn kan det bli bedre både på skolen og i idrettslaget (il-representant).

Mange idrettslag sliter med rekruttering av voksne til trenere og ledere. Det signaliseres planer for å prøve å imøtekomme dette behovet. Et samarbeid hvor trenere kommer inn i skolen og tilfører kompetanse i lokale idretter vil være helt i tråd med intensjonene i læreplanen for grunnskolen (KUF 1996). Den åpner for og utfordrer til et samarbeid mellom

organisasjoner og skolen. I planen for kroppsøving gis det konkrete føringer på at elevene i ungdomsskolen skal bli kjent med det lokale idrettstilbudet (KUF 1996 s. 61 og 62).

Resultater fra prosjektet viser at deltakelse av trenere har i all hovedsak har vært betinget av kompensasjon i form av lønn.

Jeg mener at frikjøp fra arbeidet er eneste mulighet for å få trenere inn i skolen på dagtid (il-representant).

En kan ut fra dette slutte at dersom skoler og idrettslag planlegger et samarbeid hvor trenere skal delta i undervisningen i skolen, må lønn/kompensasjon være med i planleggingen.

6.5.2 Felles forståelse av mål og verdier

Elevene i prosjektgruppa har i hovedsak jobbet mot elevene og koordinator mot ledelsen og lærerne. Støtte i skolesamfunnet har vært nødvendig for å iverksette tiltak.

Faglærer

Fokus på fag, resultater og eksamener tiltar mot slutten av grunnskolen. Dette er en potensiell kilde for konflikter når det gjelder bruk av tiden i skolehverdagen.

Lærerne har blitt mer positive etter hvert. I begynnelsen var noen irriterte over at vi var borte mange timer (elev). - Klasseforstanderne i 10. klasse syns vi er for mye borte fra undervisningen. Det er så mange prøver og eksamen (elev). - En klasse deltar lite i opplegget, og det skyldes nok læreren de har (koordinator).

- Det har vært lite murring fra teorifagene om at vi bruker tid på Aktiv Oppvekst (koordinator). - De fleste lærerne er positive, og jeg tror det skal gå greit å få vedtatt planer for videreføring neste år (koordinator).

Uttalelsene viser at det har vært ulike oppfatninger om deltakelse i Aktiv Oppvekst – Nordlandsprosjektet holdt opp mot fagsentrert undervisning. Det signaliseres likevel en endring mot positiv oppfatning rundt forståelsen av hvilken betydning fysisk aktivitet har i hverdagen.

Kollegiet

Å realisere prosjekt som griper inn i hverdagen til mange ansatte, krever forståelse og velvillig holdning i lærerkollegiet.

Vi har mange heftige diskusjoner i kollegiet om innføring av mer fysisk aktivitet.

- I starten var det sånn "skal vi ha noe nytt igjen"? Hvorfor skal vi ta oss av alt? Hvorfor skal vi sørge for at ungene er aktiv? Vi har et bra stykke å gå for at det skal bli bra (koordinator).

Men det har gått seg til blant lærerne. Informasjon om tiltak og hvorfor aktiviteten, har kanskje vært det viktigste for å få ting til å skje. Lærerne har blitt mer positive etter hvert. - Lærerne som er aktiv og går på turer synes det er bra det som skjer og er positiv. Andre lærere som ikke er så aktive, akker og stønner over det vi skal gjøre (elev).

Det har skjedd en endring til å se mer positivt på dette, særlig det siste halve året. Før mente mange lærere at dette måtte foreldrene ta seg av, men nå ser de behovet for at det må skje også i skoletiden (koordinator). "En time fysisk aktivitet hver dag" skal vi satse på fra høsten.

Det har ikke vært udelt positiv holdning i lærerkollegiene til prosjektet. Aktiv Oppvekst - Nordlandsprosjektet må sees som et av flere/mange prosjekter skolene har startet med de senere år. En kan spore en viss metning når det gjelder forventning til nytenkning og omstilling. Prosjektperioden syns å ha lagt grunn for større forståelse for nødvendigheten av "en time fysisk aktivitet hver dag".

Rektor

I utviklingsprosjekter tillegges ofte skoleledelsen avgjørende vekt for resultatet. Rektor er en viktig person i denne sammenheng.

Vi har måtte mase om å få tilbakemelding fra rektor på brev med forslag om tiltak (elev). - Rektor er enig med formålet, men har ikke skjært gjennom når lærerne har stemt i mot tiltak. Skulle ønsket han hadde vært mer bestemt da. - Etter hvert har ledelsen blitt mer synlig og tatt tak i henvendelser fra prosjektgruppa, slik at ting har blitt gjort (koordinator).

Rektor ved skolen har vær positiv til prosjektet og medvirket til gjennomføring av tiltak. Det har vært viktig og avgjørende (koordinator).

Rektor synes å ha sluttet seg til mål og mening i prosjektet. Det synes i noen tilfeller å ha vært ønskelig med mer handlekraft for å sette ideer ut i livet. Det understrekes at rektor er avgjørende for gjennomføring av tiltak.

6.5.3 Helhetlig strategi

Helhetlig tenkning innebærer at en i hverdagen skal ha fokus på å fremme både fysisk og psykisk helse og skoleprestasjoner. Idrettslig fysisk aktivitet vil da gå inn som et av flere virkemiddel.

Skolemiljøet

Vår skole er ganske lukket. Jeg savner deltakelse fra kolleger når det gjelder grunnlaget for det hele. Jeg mener vi først må diskutere hvordan få til positivt skolemiljø, endre holdninger, og dernest bruke mer fysisk aktivitet som en del av dette (koordinator). - Her er mange ting å ta fatt i, og prosjektet Aktiv Oppvekst er jo et miljøtiltak.

Vi skal jobbe mer mot miljøet på skolen (koordinator). - Vi skulle gjerne hatt en miljøarbeider som kunne ordne ting og ta seg av de elevene som trenger hjelp (elev). - En miljøarbeider kunne tatt tak i helheten og sett en rød tråd som er nødvendig for få det til å fungere (koordinator).

Vi har hatt både sivilarbeider og lærling i barne- og ungdomsarbeid. Vi har miljøarbeider i full stilling, og det er kjempebra. Først fikk vi prosjektmidler for å lønne miljøarbeider, men de midlene er blitt borte. Vi synes likevel at det er så viktig å ha en slik stilling at vi bruker av de ordinære lønnsmidlene (koordinator).

Skolefrokosten er et viktig tiltak, men det er en hel jobb å skaffe penger. Vi har laget en skolekalender som er en slags tiltaksplan gjennom året, som vi skal selge til foreldre. Og så er det noen elever som bruker midttiden til å pakke ved i sekker hos en entreprenør. De får dermed fysisk aktivitet, og vi selger veden og får penger til frokost (koordinator).

Uttalelsene viser at flere skoler har en helhetlig oppfatning at skolens rolle, også i forhold til fysisk aktivitet. Det understrekes at å skape en skole med gjennomgripende positive holdninger til helse og fysisk aktivitet er arbeidskrevende. I denne sammenheng er det vist kreative løsninger ved ansettelse av personell som har skolemiljøet som fokus og arbeidsområde.

Omorganisering av skoledagen

For å kunne ta i bruk nye arbeidsmåter og implementere nytt innhold, har skoler sett det nødvendig å omorganisere skoledagen. Dette har kommet langt i 1. – 7. klasse, men henger noe etter på ungdomstrinnet.

Vi må inn og endre systemet med seks skoletimer med ti minutter friminutt mellom. Sånn kan vi ikke ha det lenger. Det blir en utfordring å forandre arbeidsmåter i fagene

og kunne holde på i flere timer med samme faget, slik de har gjort på barne- og mellomtrinnet i mange år (koordinator).

Vi arbeider nå med omstrukturering av skoledagen. Vi har innsett at det må til for å få til endringer. Når viljen til endring er der får en til det meste (koordinator). - Jeg er misunnelig på små skoler som bare kan bestemme og så gjøre det (koordinator).

Foreldrene var enige i at ungdommen trengte mer fysisk aktivitet. Rektor og kollegene er opptatt av dette, og det gjør det enkelt å få til. Omorganisering av skoledagen var en klar forutsetning for å få til mer fysisk aktivitet. Nå har vi til sammen en time idrettsaktivitet og i tillegg en tur på 20-30 minutter hver dag (koordinator).

Resultater fra skolene viser at omorganisering av skoledagen ansees å være en nødvendig forutsetning for å gjennomføre ønskede tiltak. Skolenes størrelse vil by på ulike utfordringer i denne sammenheng. Prosjektskolen med ca. 500 elever på ungdomstrinnet står åpenbart foran andre utfordringer enn den lille skolen med ca. 30 elever.

Planer for virksomheten

Planer av forskjellig slag og på forskjellige nivåer har vært sett som nødvendig for å implementere og styre skolens ulike aktiviteter.

Vi har ikke fått satsing på mer fysisk aktivitet inn i planer. Det er opp til den enkelte lærer hva som skjer. Det foreligger heller ikke noen planer nå om å få dette til (koordinator).- Det ble gjort vedtak om at alle klassene skulle ha en månedlig aktivitetsdag. Det har vært gjennomført mange slike dager, men fra neste år må vi få det inn på årsplanen (koordinator).

I periodene hvor vi kjører prosjekt blir det mer aktivitet, men så faller det tilbake til det gamle (koordinator). - Det er ingen garanti at ting blir gjort selv om det står i planene. Men det går an å påpeke at dette skal vi gjennomføre. Det er ikke bare ildsjelene som er ansvarlig (koordinator).

Vi er nevnt i virksomhetsplanen. Vi ser at det etter hvert begynner å skje ting. Jobbingen vi har gjort over to år har ikke vært forgjeves. Det er bare det at ting tar tid (koordinator).

Uttalelsene viser at prosjektet i utgangspunktet var relativt lite bearbeidet og strukturert ved skolene. Selv ved prosjektets avslutning har det ikke satt nevneverdig spor etter seg i planer for virksomheten. Det kan synes som om plannivået ikke har vært tillagt betydning for gjennomføring av tiltak. Skolehverdagen som en "privat agenda" for læreren er et kjent fenomen, men resultater fra undersøkelsen viser at en har innsett betydningen av å være til stede i planer og dermed være i en forpliktende posisjon.

7 KONKLUSJON

Resultater fra den kvantitative undersøkelsen viser at elevene ikke oppfatter seg som mer fysisk aktive ved prosjektets avslutning, enn hva de gjorde ved oppstart. Dette kan ha sammenheng med begrensede resultater på innsatsområdene og sannsynligvis også med mer allmenne forhold ved ungdoms utvikling av aktivitetsvaner. Imidlertid er det resultater ved de enkelte skolene som indikerer en viss sammenheng mellom tiltak og mer idrettslig aktivitet.

7.1 Samarbeid med lokal idrett

Prosjektets viktigste målsetting var å legge til rette for gjennomføring av tiltak hvor skole og idrett (offentlige instanser og frivillig idrett) samarbeidet om å stimulere til økt idrettslig aktivitet. En har gjennom evalueringen søkt svar på følgende problemstilling: Fører samarbeid med lokal idrett til at elever deltar oftere/mer i allsidig idrettslig aktivitet i skolehverdagen?

Det var en forutsetning at prosjektgruppene ved den enkelte skole skulle ha med representant for den frivillige idrett. Kun i fire av ni prosjektgrupper har representant for idretten sporadisk deltatt. Etablering av mer systematisk samarbeid skole – idrett gjennom en prosjektgruppe har ikke vært vellykket.

Skoler og idrettslag har samarbeidet om konkrete prosjekter. Det er gjennomført kurs i håndtering av for eksempel skitrek, samarbeidet om bruk av utstyr, og idrettslag har gitt gode råd ved etablering av anlegg på skolen.

Trenere fra frivillig idrett har i noen tilfeller vært innom enkelte skoler og bidratt med sin kompetanse. Dette har skjedd i forbindelse med aktivitetstimer hvor elevene har kunne velge mellom forskjellige aktiviteter. Gjennom prosjektledelsen sentralt har en søkt å tilføre skolene kompetanse ved å tilby og gjennomføre kurs i ”basistrening”. Lærere har også deltatt på en rekke særvidrettskurs. Elever har også deltatt på kurs i ”basistrening” og kurset Aktiv Ungdom.

Resultater fra undersøkelsen indikerer at elevene i liten grad deltar oftere/mer i allsidig idrettslig aktivitet i skolehverdagen som følge av samarbeid med lokal idrett. Det er imidlertid

grunn til å anta at samarbeidet om blant annet etablering av anlegg, på sikt vil kunne påvirke idrettsdeltakelsen i positiv retning. På skoler som har omorganisert skoledagen og frigjort tid hvor alle elevene deltar i fysisk aktivitet, er det sannsynlig at samarbeid skole – idrett vil føre til bedre kvalitet på idrettslig aktivitet ved at trenere leies inn.

7.2 De viktigste innsatsområdene

Strategiske innsatsområder i prosjektet var: 1) Å utvikle anlegg i skolens nærområde som kan fungere som inspirasjon til fysisk aktivitet og være ”aktive” møtesteder. 2) Øke kunnskapen for sammenhengen mellom fysisk aktivitet og helse. 3) Utvikle varierte aktivitetstilbud i samarbeid mellom idrettslag og skole. 4) Bidra til utarbeidelse av kommunedelsplaner for fysisk aktivitet og naturopplevelser med vekt på idrettslig aktivitet i skolen. Evalueringen tok sikte på å dokumentere: Hvilke av innsatsområdene er viktigst for å oppnå ønsket effekt?

Utvikle anlegg i skolens nærområde

Prosjektet har i noen grad har lyktes med å etablere flere anlegg. Det er imidlertid vanskelig å påvise økt idrettslig aktivitet av noe omfang som henspeiler på etablering av anlegg. Det er likevel resultater fra intervju som indikerer at anlegg er av betydning for aktivitetsnivået. Prosjektet har startet en prosess som på sikt kan gi flere møtesteder for ungdom og dermed stimulere til økt idrettslig aktivitet.

Øke kunnskapen om sammenheng fysisk aktivitet og helse

Ut fra de kurs som er gjennomført i ”basistrening” og særretter kan en ikke konkludere at det i noen særlig grad er satt fokus på positiv sammenheng mellom fysisk aktivitet og helse, slik forskning påviser. Helsegevinst kan betraktes som en implisitt følgeeffekt i nærmest en hver form for fysisk aktivitet. I et slikt perspektiv kan en konkludere med at de 33 lærerne og 19 trenerne som har deltatt i kurs, sannsynligvis har bedret sine forutsetninger med tanke på en helsefremmende undervisning. Imidlertid synes det ikke som elevene har tilegnet seg mer kunnskap om sammenhengen fysisk aktivitet og helse. De har heller ikke økt sitt fysiske aktivitetsnivå i løpet av prosjektperioden.

Utvikle varierte aktivitetstilbud i samarbeid mellom idrettslag og skole

Resultatene viser at det er etablert få nye tilbud i samarbeid mellom skole og idrettslag. Det er tilfeller hvor lokal idrett har bistått i planlegging og utforming av idrettsanlegg. Imidlertid har skole og idrett samarbeidet i en rekke tilfeller om bruk av anlegg og utstyr, og da spesielt på idrettens arenaer. Dette har gitt skolen mulighet til å gjennomføre idrettsaktiviteter den ellers ikke ville hatt mulighet til.

Utarbeide kommunedelsplaner

Det er registrert kun et tilfelle av kommunedelsplan for fysisk aktivitet hvor skolen viser til at utvikling av o-kart er tatt med. Prosjektet har heller ikke vært forankret i skolens egne planer underveis i prosjektperioden. Ved prosjektslutt har to skoler nedfelt videre satsing på fysisk aktivitet i sine planer. Det er derfor ikke grunnlag for å trekke slutninger om betydningen av kommunedelsplaner for prosjektet. Å være nevnt i kommunedelsplaner er imidlertid en forutsetning for tildeling av spillemidler til nærmiljøanlegg.

Resultater på innsatsområdene indikerer at å utvikle anlegg i skolens nærområde og utvikle varierte aktivitetstilbud i samarbeid mellom idrettslag og skole er de viktigste innsatsområdene for å oppnå mer og bedre idrettslig aktivitet.

7.3 Suksesskriterier i skolen og idrettslaget

I kapittel 6.5 ble forutsetninger for å lykkes drøftet med utgangspunkt i resultater fra undersøkelsen. Dette danner utgangspunkt for listing av kriterier som svar på problemstillingen: Hvilke suksesskriterier må være tilstede på skolen og i idrettslaget for at prosjektet skal nå sitt mål?

Skolen

1. Forankring i organisasjonen slik at alle i skolesamfunnet slutter opp om tiltaket.
2. Nødvendige ressurser er definert på forhånd og planlegges innenfor skolens drift.
3. Rektor er aktiv pådriver.
4. Prosjektet og tiltakene gis plass i skolens planer.
5. Vilje til å omorganisere skolehverdagen for å gi plass til mer og bedre fysisk aktivitet.

6. Elevmedbestemmelse for å utvikle eierforhold og ansvar og dermed aktive deltakere.
7. Fysisk aktivitet går inn i en helhetlig tenkning om eleven, skolen og lokalsamfunnet.

Idrettslaget

1. Samarbeid med skolen om utvikling av nærområder som kan brukes i skoletiden.
2. Vilje til å låne ut og skolere lærere i bruk av idrettslagets anlegg og utstyr.
3. Tilføre skolen kompetanse i lokale idretter.
4. Trenere må ha lønn/kompensasjon for å kunne delta i skolehverdagen.

Evaluerings av prosjektet har dokumentert resultater av noe begrenset omfang på innsatsområdene. Dette har trolig delvis sammenheng med den relativt korte tiden det har vært arbeidet med tiltakene i skolene (ca. 1,5 år) og at innsatsen har vært spredd på et relativt stort antall skoler. Det er åpenbart en møysommelig prosess å etablere nye anlegg, få omorganisert skoledagen og få tiltak inn i skolens og kommunens planer. Prosjektleder har nok delvis rett ved å hevde: ”Det har vært for kort tid til å få til endringer på noen av innsatsområdene.” På den annen side har arbeidet med prosjektet dannet grobunn for endringer på sikt. En koordinator ved en stor skole sa det slik: ”Dersom det blir pålegg om daglig fysisk aktivitet, tror jeg vi har kommet langt og lett kan få det til.”

Referanser

Aktiv Oppvekst – Nordlandsprosjektet (2003). *Basistrening i Nordland. Hvorfor og hvordan trene basisegenskaper?* Kompendium.

Almås, R. (1990). *Evaluering på norsk: ei innføring i vurdering av prosjektarbeid og handlingsretta forskning*. Oslo: Universitetsforlaget.

Brandth, B. (1996). Gruppeintervju; perspektiv, relasjoner, og kontekst. I H. Holter og R. Kalleberg (red.). *Kvalitative metoder i samfunnsforskning* (145-165). Oslo: Universitetsforlaget.

Breivik, G. og O. Vaagbø (1998). *Utviklingen i fysisk aktivitet i den norske befolkning 1985-1997*. Oslo: Norges idrettsforbund og olympiske komité.

www.bunkeflomodellen.com: Bunkeflomodellens nettsted.

Burke, V. et al. (1996). Differences in response to nutrition and fitness education programmes in relation to baseline levels of cardiovascular risk in 10 to 12-year-old children. *Journal of Human Hypertension*, 10.

Bruke, V. et al. (1998). A controlled trial of health promotion programs in 11-year-old children using physical activity “enrichment” for higher risk children. *The Journal of Pediatrics*, 132.

Carlsten, Y. og L.-M. Engström (1988). Idrottens framväkst och utbredning i det svenska samhället. I: L.-M. Engström. *Idrotten lär*. Stockholm: GIH – Riksidrottsförbundet.

Dwyer, T. et al. (1996). An investigation of the effects of daily physical activity on the health of primary school students in South Australia. *International Journal of Epidemiology*, 12.

Ekeland, E. et al. (2003). *Hvordan fremme fysisk aktivitet hos skolebarn*. Oslo: Sosial og helsedirektoratet.

Flagstad, L. (1996). *Trivsel i kroppsøvingsfaget*. Hovedfagsoppgave, Oslo: Norges Idrettshøgskole.

Flemmen, A. (2003). *Ekte leik og spontanidrett. Perspektiv på skolens uterom*. Tønsberg: Landslaget for fysisk fostring.

Flores, R. (1995). Dance for health: Improving fitness in african American and Hispanic adolescents. I: *Public Health Reports*, 110.

Hansen, E. B. (1999). *Løkke og lag. Hvordan trener barn i dag? En rapport om barns deltakelse og involvering i idrett og egenorganisert fysisk aktivitet*. Oslo: Norges idrettsforbund og olympiske komité.

Hansen, K. og G.L. Jagtøien (2001). *Aktiv læring. Fagdidaktikk i kroppsøving*. Oslo: Gyldendal

- Hansen, K., V. Brattli, T. Megaard, S.I. Nygård og M.J. Steiro (2003). *Etterutdanning i motorikk, dans og uteskole - endres praksis?* Høgskolen i Nesna
- Harrell, J.S. et al. (1999). A Public Health vs a Risk-Based Intervention to Improve Cardiovascular Health in Elementary School Children. *American Journal of Public Health*.
- Ibsen, B. (1992). *Frivilligt arbejde i idrætsforeninger*. København: DHL.
- Imsen, G. (1996). *Mot økt likestilling? Evaluering av grunnskolen arbeid for likestilling utført for Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet* (rapport nr. 11). Pedagogisk institutt, Universitetet i Trondheim.
- Jacobsen, E. B. et al. (2001). *L97 og kroppsøvingsfaget – fra blå praktbok til grå hverdag? – Lærernes erfaringer knyttet til den nye læreplanen i kroppsøving*. Hovedrapport 1. Tønsberg: Høgskolen i Vestfold.
- Jacobsen, E. B. et al. (2002). *L97 og kroppsøvingsfaget – fra blå praktbok til grå hverdag? – Elevenes og lærernes erfaringer knyttet til den nye læreplanen i kroppsøving*. Hovedrapport 2. Tønsberg: Høgskolen i Vestfold.
- Jensen, S. (1991). *Med kroppsøving på timeplanen*. Hovedfagsoppgave. Oslo: Norges Idrettshøgskole.
- Kjørmo, O. (1985). *Innstillinger i sammenheng med kroppsøving og idrett. En teoretisk innføring* (Kompendium nr. 60). Oslo: Norges idrettshøgskole.
- Kjørmo, O. og O. Knutsen (1986). *Innstillinger til kroppsøving, samt rammefaktorer for kroppsøvingundervisningen i Oslo-skolen*. Rapport. Oslo: Norges Idrettshøgskole.
- Klasson-Heggebo, L. og Andersen S.A. (2003). Gender and age differences in relation to the recommendations of physical activity among Norwegian children and youth. *Scand J Med Sci Sports Vol 13 (5)* (293-298).
- KUF (1996). *Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen*. Oslo: Kirke-, Utdannings- og Forskningsdepartementet.
- Kurtze, N., K.T. Gundersen og W. Nystad (2001). *Fysisk aktivitet hos unge i alderen 13-19 år Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag 1995-97 (Ung-HINT)*. Oslo: Statens institutt for folkehelse, Seksjon for epidemiologi.
- Kvale, S. (2001). *Det kvalitative forskningsintervjuet*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- McKenzie et al. (2001). Outcome evaluation of a 2-year middle school physical education intervention. *Research Quarterly for Exercise and Sport. Vol 72*.
- Mjåtveit, A. (1996). *Reform -94 - Kroppsøvingsfaget i videregående skole - grunnkurs*. Hovedfagsavhandling. Levanger: Høgskolen i Nord-Trøndelag.
- Mjaavatn, P.E. og J.-O. Skisland (2003a). *Fysisk aktivitet i skolehverdagen*. Rapport forebyggingsdivisjonen. Oslo: Sosial- og helsedirektoratet. Avdeling for fysisk aktivitet.

Mjaavatn, P.E. og J.-O. Skisland (2003b). Fysisk aktivitet i skolehverdagen. Momenter fra en litteraturgjennomgang. *Kroppsøving nr 6*.

MMI (Markeds og Mediaprodukt) (2002). *Barne- og ungdomsundersøkelsen*.

Nesheim, T. og S. Haugland (2003). Fysisk aktivitet og opplevd helse blant norske 11-15-åringer. *Tidsskrift for Den norske lægeforening*. (6) 123 (772-774).

NIBR-rapport 2004-1. *Skolegården – jungel eller luftgård? En studie av nærmiljøanlegg, barn og fysisk aktivitet i skolen*. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.

NIF 1999. *Basis-lovnorm for idrettsråd*. Vedtatt av idrettsstyret 13. desember 1999. <http://www.idrett.no>.

Pedersen, K. (1999). *"Det har bare vært naturlig": friluftsliv, kjønn og kulturelle brytninger*. Oslo: Norges Idrettshøgskole.

Repstad, P. (1998). *Mellom nærhet og distanse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Säfenbom, R., A. Gjerskaug og S.-A. M. Larsen (2003). *IL@skolen. En evaluering av effekt og prosess*. Oslo: NIH, Senter for oppdragsforskning og kunnskapsbaserte tjenester.

Schelin, B. (1989). *Halvdelen dyrker idræt*. København: Danmarks Højskole for Legemsøvelser.

Selle, P. og B. Øymyr (1995). *Frivillig organisering og demokrati: Det frivillige organisasjonssamfunnet endrer seg. 1940-1990*. Oslo: Samlaget

Sigmundsson, H. og A.V. Pedersen (2000). *Motorisk utvikling. Nyere perspektiver på barns motorikk*. Oslo: SEBU forlag.

Sisjord, M.K. (1993). *Idrett og ungdomskultur. Bø-ungdom i tall og tale*. Doktorgradsavhandling. Oslo: Norges idrettshøgskole.

Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet (SEF) (2001). *Fysisk aktivitet og helse – Anbefalinger*. Rapport nr 1.

Sverdrup, S. (2002). *Evaluering. Faser, design og gjennomføring*. Bergen: Fagbokforlaget.

Tudor-Locke, C., B.E. Ainsworth og B.M. Popkin (2002). Active commuting to school. An overlooked source of childrens' physical activity? *Sports medicine*. Auckland.

Vandongen, R. et al. (1995). A controlled Evaluation of a Fitness and Nutrition Intervention Program on Cardiovascular Health in 10- to 12-year-old children. I: *Preventive Medicine*, 24.

Vorleuter, H. (1999). *Evaluirung einer neuen Lehrplankonzeption: ein empirischer Beitrag zur sportdidaktischen Lehrplanforschung*. Hamburg: Czwalina.

Walter, H. J. et al. (1988). Modification of risk factors for coronal disease. *The New England Journal of Medicine*, 318.

Wedderkopp, N. et al. (2003). Cardiovascular risk factors cluster in children and adolescents with low physical fitness: The Youth Heart Study (EYHS). *Ped Ex Sci Vol 15* (419-427).

Wold, B., J. Hetland, L.E. Aarø og O. Samdal (1995). *Helsevaner blant skoleelever. En WHO- undersøkelse i flere land (HEVAS)* (HEMIL-rapport nr. 14). Universitetet i Bergen.

Aasbø, H. (2002): Late elever må ha kortere skoletimer. *Norsk idrett*. Oslo: Norges idrettsforbund.

Kartlegging av skoleanlegg for fysisk/idrettslig aktivitet.

Kryss av foran anlegg på/ved skolen som er tilgjengelig for daglig bruk.

Føy til anlegg som ikke er nevnt i oversikten.

Angi cirka avstand dersom anlegget ikke ligger helt inn til skolen.

Skriv gjerne en kommentar om anleggets tilstand.

Skole (navn): _____

Innerom:

Kroppsøvingssal _____

Idrettshall _____

Klatrevegg _____

Svømmebasseng _____

Rom med apparater og utstyr for trening av styrke, utholdenhet, bevegelse, spenst og lignende.

_____

Andre innerom: _____

Uteanlegg på/ved skolen:

Fotballbane _____

Håndballbane _____

Basketballbane _____

Volleyballbane _____

Tennisbane _____

Gressflate/løkke _____

Løpefelt friidrett _____

Anlegg kastøvelser _____

Lengdehoppgrupp _____

Høydehoppanlegg _____

Lysløype/joggeløype _____

Kart for orientering _____

Anlegg for rullebrett _____

Klatrevegg _____

Anlegg for skilek/aking/snøbrett _____

Andre uteanlegg: _____

Skolens elever.

Skriv inn antall.

Skole (navn): _____

Antall elever totalt: _____

Antall elever i 8. klasse: _____ Antall jenter: _____ Antall gutter: _____

Antall elever i 9. klasse: _____ Antall jenter: _____ Antall gutter: _____

Antall elever i 10. klasse: _____ Antall jenter: _____ Antall gutter: _____

Er skolen fådelt? Eventuelt hvordan er elevene organisert mht. klasser?

_____

Lærere som underviser i kroppsøving på ungdomstrinnet ved skolen.

Fyll ut et formular/skjema for hver lærer. Skriv ikke navn. For eventuell nærmere informasjon tas det personlig kontakt.

Skole (navn): _____

Kjønn og alder: _____/____ år

Utdanning generelt: _____

Utdanning i kroppsøving: _____

Undervisningserfaring i kroppsøving på ungdomstrinnet: _____

Omfang undervisning i kroppøving på ungdomstrinnet inneværende skoleår mht. klassetrinn og timetall:

_____

Trenere og ledere for aldersgruppen 13-16 år i idrettslaget skolen samarbeider med

Idrettslag (navn): _____

Skole (navn): _____

Kjønn og alder: _____/____ år

Yrke: _____

Hvilken funksjon har du i idrettslaget? _____

Dersom du er trener for aldersgruppen 13-16 år, hvilken idrett(er) er du trener i:

_____

Idrettsfaglig utdanning: _____

Trenererfaring med aldersgruppen 13-16 år, for eksempel antall år: _____

Er du ansatt ved den samarbeidende skolen? _____

Hvis ”ja”, underviser du i kroppsøving på ungdomstrinnet? _____

Har du mulighet for samarbeid med skolen om ”Aktiv oppvekst” på dagtid?

_____

Til Rektor ved

_____ skole.

Nesna 05.03.03

Forespørsel om deltakelse i evaluering av prosjektet 'Aktiv Oppvekst – Nordlandsprosjektet' som referansegruppe.

Høgskolen i Nesna har som oppdrag å evaluere prosjekt 'Aktiv oppvekst'. Prosjekteiere er Nordland fylke ved blant andre Utdanningsavdelingen og Kulturavdelingen, Fylkeslegen og Nordland Idrettskrets. Flere departement og nasjonale organisasjoner støtter prosjektet. Prosjektets mål er å stimulere til mer og bedre fysisk aktivitet i skolehverdagen gjennom å prøve ut en rekke tiltak (se vedlagt prosjektbeskrivelse). Resultater fra prosjektet er ment å skulle komme alle skoler til gode etter hvert. Prosjektperioden er 2001-2004.

Evalueringen av prosjektet vil i hovedsak foregå ved en spørreundersøkelse til elevene i 8. klasse i deltakerskolene dette skoleåret og en gjentakelse av spørreundersøkelsen til de samme elevene våren 2004. Ved å sammenlikne svarene 'før og etter' er målet å kunne si noe om effekt av de ulike tiltakene.

I vår evaluering trenger vi en *referansegruppe* av elever som ikke deltar i prosjektet. Denne gruppen er svært viktig for å kunne vurdere om resultater i prosjektet skyldes de tiltak som er satt i gang eller om det like gjerne er generelle endringer som følge av at elevene blir eldre, samfunnets påvirkning og liknende.

Deres skole er blitt valgt som en aktuell 'referanseskole'. Vi spør derfor om dere er villig til å delta i evalueringen. Dette innebærer at elevene i 8. klasse dette skoleåret fyller ut et spørreskjema (se vedlegg) i løpet av mars 2003 og gjentar utfyllingen våren 2004. Utfylling av spørreskjemaet tar ca 15 minutter.

Fylkesmannen i Nordland, Utdanningsavdelingen (tidligere Statens Utdanningskontor) er som nevnt en av eierne av prosjektet og anbefaler at skoler deltar i undersøkelsen.

Jeg tillater meg å ringe en tid etter at denne forespørselen er mottatt, for å kunne svare på eventuelle spørsmål og for å få svar på henvendelsen.

Vennlig hilsen

Kolbjørn Hansen
ansvarlig for evalueringen

Til koordinator for den lokale prosjektgruppa ved

_____ skole.

HØGSKOLEN I

NESNA

Nesna 04 .03.03.

Evaluering av Aktiv Oppvekst
– gjennomføring av spørreundersøkelse.

Takk for svar på de spørsmål vi sendte dere for å kartlegge deltakerskolene.

Evalueringen av prosjektet vil i hovedsak foregå ved en spørreundersøkelse til elevene i 8. klasse dette skoleåret og en gjentakelse av spørreundersøkelsen til de samme elevene våren 2004. Ved å sammenlikne svarene 'før og etter' er målet å kunne si noe om effekt av de ulike tiltakene. Vi vil også kartlegge de enkelte tiltak for å kunne vurdere elevenes svar opp mot hva som har skjedd ved den enkelte skole.

Vedlagt er et antall spørreskjema ut fra det elevtall som er registrert i 8. klasse ved deres skole. Vi ber om at koordinator hjelper oss med å gjennomføre undersøkelsen. Utfylling av spørreskjemaet tar 15-20 minutter. Vi ber om at utfylte spørreskjema returneres i vedlagte konvolutt innen 21. mars.

Siden hovedmetoden i evalueringen er å sammenlikne svar på spørreundersøkelsen 'før og etter' prosjektet, er det viktig at den som leder utfyllingen av skjemaet registrerer hvem som er til stede. For at de samme elevene skal svare neste gang gis hver elev et nummer som skrives på spørreskjemaet og på 'klasselista'. Vi ber om at liste over deltakende elever sendes oss sammen med svarskjemaene. Alt skal selvfølgelig behandles konfidensielt og anonymt. Dersom det er innvendinger mot å sende deltakerliste til oss, ber vi om at listen oppbevares på en trygg måte på skolen til gjennomføringen av neste undersøkelse.

Vi ber læreren vurdere om det er elever som har dårlige forutsetninger for å fylle ut spørreskjemaet. Det kan være at eleven ikke behersker norsk eller har funksjonshemming. Eleven kan delta, men vi ber om at det gjøres et kort notat på første side av spørreskjemaet om lærerens vurdering. I utprøving av spørreskjemaet i en 8. klasse ble det konstatert visse vansker med å forstå enkelte begreper og ord i skjemaet. Dette er bearbeidet, men det er umulig å forutse hva den enkelte elev vil lure på. Vi ber om at den som administrerer utfylling av spørreskjemaet er behjelpelig med å svare på eventuelle spørsmål fra elevene. Noter gjerne på et ark om det er ting flere elever lurer på, og send det med til oss.

Vedlagt er en veiledning / instruks til den som administrerer elevenes utfylling av spørreskjemaet.

På forhånd takk for hjelpen.

Vennlig hilsen

Kolbjørn Hansen   Pål Vinje

Veiledning / instruks til den som administrerer elevenes utfylling av spørreskjemaet.

- Tid Spørreskjemaet besvares på 15-20 minutter.
- Utstyr Blyant og viskelær.
- Organisering Elevene får utdelt spørreskjemaet i begynnelsen av timen. Under utfyllingen skal elevene ikke få anledning til å se etter hverandre eller snakke sammen.
- Administrator sier Dere skal nå få et skjema med noen spørsmål som dere skal svare på. Spørsmålene er laget av en lærer ved Høgskolen i Nesna. Svarene deres skal brukes i forbindelse med en undersøkelse av prosjektet 'Aktiv oppvekst' som skolen vår er med på. Vår klasse og 8. klasse i de andre skolene som er med i prosjektet, er med i undersøkelsen. Det er ikke lov å snakke sammen.
(Administrator deler ut spørreskjemaet).
- Administrator sier Fyll ut nr, skole og om du er jente eller gutt.
(Gi hver elev et nummer fra 1 og oppover som også skrives på 'klasselista'.)
- Administrator sier Svar nå på spørsmålene. Det er viktig at dere svarer på alle spørsmålene.
Sett kryss for det svaralternativ du synes passer best.
Les nøye hva det spørres etter.
Dersom det er noe dere lurer på hva betyr, kan dere spørre meg.
Når du er ferdig, legger du spørsmålsarket på pulten og venter stille til alle er ferdig. Begynn nå.

Samle inn alle spørreskjemaene. Returner skjemaene og eventuelt klasselisten med elevenes skjemanummer, i den frankerte svarkonvolutten.

På forhånd takk.

Nr.

ELEVSPØRRESKJEMA – AKTIV OPPVEKST

Jeg er elev ved ..... skole

A: Kjønn

A1	Er du jente eller gutt? Sett kryss.	Gutt	Jente
----	--	------	-------

B: Idrettsaktivitet

B1	Driver du med idrett på fritida? Sett kryss.	Ja	Nei
----	---	----	-----

Dersom du har svart at du ikke driver med idrett på fritida kan du gå direkte til I.

C: Medlem i idrettslag

C1	Er du medlem i idrettslag Sett kryss.	Ja	Nei
----	--	----	-----

Dersom du har svart at du ikke er med i noe idrettslag kan du gå direkte til F.

D: Dersom du er medlem i idrettslag, hvilke idrett driver du med i idrettslaget? Sett gjerne flere kryss.

D1	Fotball		D9	Snowboard	
D2	Håndball		D10	Friidrett	
D3	Basketball		D11	Svømming	
D4	Volleyball		D12	Orientering	
D5	Langrenn		D13	Turn	
D6	Hopp		D14	Kampsport	
D7	Skiskyting		D15	Skyting	
D8	Alpint/Telemark		D16	Annet , skriv nedenfor:	

Dersom du har krysset av for Annet, hva driver du med:

E: Når du driver med idrett i idrettslaget, hvor ofte deltar du? Sett kryss i det alternativet som passer best.

	Idrett	3 eller flere ganger pr. uke	1 – 2 ganger pr. uke	Mindre enn 1 gang pr. uke		Idrett	3 eller flere ganger pr. uke	1 – 2 ganger pr. uke	Mindre enn 1 gang pr. uke
E1	Fotball				E9	Snowboard			
E2	Håndball				E10	Friidrett			
E3	Basketball				E11	Svømming			
E4	Volleyball				E12	Orientering			
E5	Langrenn				E13	Turn			
E6	Hopp				E14	Kampsport			
E7	Skiskyting				E15	Skyting			
E8	Alpint/ Telemark				E16	Annet			

F: Dersom du holder på med idrett og ikke er med i idrettslag, eller holder på med idrett i tillegg til det du driver med i idrettslaget. Hvor ofte gjør du det? Sett kryss i det alternativet som passer best.

	Idrett	3 eller flere ganger pr. uke	1 – 2 ganger pr. uke	Mindre enn 1 gang pr. uke		Idrett	3 eller flere ganger pr. uke	1 – 2 ganger pr. uke	Mindre enn 1 gang pr. uke
F1	Fotball				F9	Snowboard			
F2	Håndball				F10	Friidrett			
F3	Basketball				F11	Svømming			
F4	Volleyball				F12	Orientering			
F5	Langrenn				F13	Turn			
F6	Hopp				F14	Kampsport			
F7	Skiskyting				F15	Skyting			
F8	Alpint/ Telemark				F16	Annet Skriv nedenfor:			

Dersom du har krysset av for Annet, hva driver du med:

G: Hvilke idrettsanlegg bruker du når du holder på med idrett på fritida. Sett gjerne flere kryss.

G1	Idrettsanlegg på skolen	
G2	Idrettsanlegg i skolens nærområde (gangavstand fra skolen)	
G3	Idrettsanlegg annen plass i kommunen	
G4	Annet idrettsanlegg utenfor kommunen	

H: Dersom du er avhengig av å bruke spesielt utstyr når du driver idrett, hva gjør du da?

H1	Har eget utstyr	
H2	Bruker idrettslagets utstyr	
H3	Bruker skolens utstyr	
H4	Bruker annet utstyr	

I: Om kroppsøving og idrett i skolen.

Her følger en del utsagn. Sett kryss under det svaret du mener passer best for deg.

		Helt enig	Litt enig	Vet ikke	Litt uenig	Helt uenig
I1	Jeg liker kroppsøving					
I2	I kroppsøving holder vi på med mange forskjellige aktiviteter					
I3	Jeg synes det er for lite kroppsøving i skolen					
I4	Ved min skole har vi bra kroppsøvingsutstyr					
I5	Vi er for lite ute i kroppsøvingstidene					
I6	Jeg synes jeg er flink i kroppsøving					
I7	For å kunne drive med mange forskjellige aktiviteter må vi dra til andre idrettsanlegg enn de vi har ved vår skole					
I8	Jeg er fornøyd med læreren vår i kroppsøving					
I9	Kroppsøving er akkurat likedan nå som det var i 7. klasse					
I10	Det er mange i klassen som ikke liker kroppsøving					
I11	Læreren vår er flink i all slags idrett					
I12	Ved skolen vår har vi anlegg der vi kan drive med mange forskjellige idretter og aktiviteter					
I13	Jeg liker best å ha kroppsøving inne i gymsalen					
I14	Jeg liker best når vi har lagspill i kroppsøving					

		Helt enig	Litt enig	Vet ikke	Litt uenig	Helt uenig
I15	Kroppsøvingundervisningen gjør at jeg får lyst til å holde på mer med idrett					
I16	Læreren vår bruker å få hjelp av andre trenere i kroppsøvingstimene					
I17	Jeg synes det er morsomt med idrettsdager					
I18	Jeg synes at jeg får lov til å være med på å bestemme hva vi skal gjøre i kroppsøvingstimene					
I19	Jeg blir sliten av kroppsøvingstimene					
I20	Jeg liker best å holde på med individuell idrett i kroppsøvingstimene. Der vi ikke spiller på lag					
I21	Vi har fine idrettsanlegg rundt skolen vår					
I22	Kroppsøving er viktig for helsen min					
I23	Elevene skal være med på å bestemme hva vi skal gjøre i kroppsøvingstimene					
I24	Det er bedre å ha idrettsdager enn vanlig kroppsøving					
I25	Ved skolen vår har vi fått nye anlegg som gjør at det har blitt morsommere å ha kroppsøving					
I26	Jeg driver med idrett eller annen fysisk aktivitet så å si hver dag på skolen					

J: Om innholdet i kroppsøvingundervisningen.

Her følger en del utsagn om hva dere gjør i kroppsøvingstimene. Sett kryss både under hvordan det er i dag, og hvordan du ønsker at det skal være.

		Slik er det					Slik ønsker jeg at det skal være		
		<i>Aldri</i>	<i>Sjelden</i>	<i>Av og til</i>	<i>Ofte</i>	<i>Nesten alltid</i>	<i>Sjeldnere enn nå</i>	<i>Som nå</i>	<i>Oftere enn nå</i>
J1	Vi får prøve nye idretter og aktiviteter								
J2	Vi spiller ballspill								
J3	Vi bruker anlegg utenfor skolens nærområde								
J4	Vi får holde på med det vi har lyst til								
J5	Om vinteren er vi ute på ski og snowboard								
J6	Vi er i gymsalen på skolen								
J7	Vi driver med friluftsliv								
J8	Vi driver med styrketrening								
J9	Vi danser								
J10	Vi holder på med turn								
J11	Jeg kjeder meg i timene								

		Slik er det					Slik ønsker jeg at det skal være		
		Aldri	Sjelden	Av og til	Ofte	Nesten alltid	Sjeldnere enn nå	Som nå	Oftere enn nå
J12	Vi løper og har utholdenhetstrening								
J13	Læreren får hjelp av trenere fra idrettslaget								
J14	Vi tøyer ut etter timene								
J15	Vi har idrettsdager								
J16	Vi lærer om hvor viktig idrett er for helsen vår								
J17	Læreren viser oss hvordan vi skal gjøre øvelsene								
J18	Jeg blir svett og trenger å dusje etter timene								
J19	Vi har svømming								

K: Om fysisk aktivitet og idrett i skolehverdagen utenom kroppsøvingstimene

		Slik er det					Slik ønsker jeg at det skal være		
		Aldri	Sjelden	Av og til	Ofte	Nesten alltid	Sjeldnere enn nå	Som nå	Oftere enn nå
K1	Jeg driver med fysisk aktivitet i løpet av skoledagen								
K2	Vi driver med idrett i friminuttene								
K3	Vi har fysisk aktivitet i andre timer enn kroppsøving								

K4: Hvis du driver med fysisk aktivitet i skolehverdagen, hva holder du på med?

L: Jeg driver med fysisk aktivitet på skolen.
Sett kryss i det alternativet som passer best.

L1	Hver dag	
L2	2 – 4 dager i uka	
L3	1 dag i uka eller sjeldnere	
L4	Nesten aldri, bare når jeg må	

M: Kroppsøvingstimene dersom du fikk bestemme.
Dersom du fikk bestemme hva dere skulle holde på med i kroppsøvingstimene, hva ville du at dere skulle holde på med?

Til slutt, gå tilbake til forsiden og sjekk at du har fylt ut nummer på skjemaet, hvilken skole du går på, og om du er gutt eller jente.

**Tusen takk for at du tok deg tid til å svare på skjemaet.
Resultatene skal brukes i et prosjekt for å gjøre
kroppsøvingsundervisningen bedre i norske skoler!**

Registrering av resultater i prosjektet Aktiv oppvekst

Skole (navn): _____

1. Anleggsutvikling - aktive møtesteder

Fyll ut punktene nedenfor dersom det er bygd nye anlegg eller gamle anlegg er satt i stand/rehabiliteret. Her må dere ta med all fysisk tilrettelegging som har gitt nye muligheter for fysisk aktivitet/idrett. Kopier flere skjema om nødvendig.

1.1 Anleggstype med tanke på aktivitet eller idrett: _____

Anlegget er satt i stand/rehabiliteret ____ Anlegget er nytt ____ (sett kryss)

Anlegget er en følge av prosjektet: Ja ____ Nei ____ (sett kryss)

Størrelse (for eksempel nasjonale mål, minianlegg, lengde, høyde):

_____

_____

Anleggets avstand fra skolen:

_____

Har elevene tilgang til anlegget hele skoledagen (dersom 'nei'; beskriv nærmere):

_____

_____

Finansiering av anlegget (penger fra, dugnad, o.l):

_____

_____

Aktivitet i anlegget (f. eks. - brukes anlegget mye eller lite av elevene? - brukes det bare i kroppsøvingstimer eller når det er organisert aktivitet?)

_____

2. Øke kunnskapen om sammenhengen mellom fysisk aktivitet og helse - utvikle nettverk mellom skole/idrett.

Vedlagt er eget skjema for de lærerne som har deltatt i kurs i 'basistrening'. Vi ber koordinator være behjelpelig med å få disse lærerne til å fylle ut svarskjemaet og returnere det sammen med dette skjemaet.

2.1 Har det vært gjennomført kurs i 'basistrening' som lærerne ved skolen kunne delta på?

Ja ___ Nei ___ (kryss av) Hvis 'Ja'; hvor mange deltok? _____

Deltok det trenere (som ikke er lærere ved skolen) fra lokalt idrettslag?

Ja ___ Nei ___ (kryss av) Hvis 'Ja'; hvor mange deltok? _____

2.2 Har det vært gjennomført andre kurs med tema 'fysisk aktivitet og helse' i prosjektperioden?

Ja ___ Nei ___ (kryss av)

Hvis 'ja'; beskriv kort tid, sted, arrangør/kursholder:

2.3 Har det vært samarbeid mellom skolen og det lokale idrettslaget med tanke på å øke kompetansen innen temaet 'fysisk aktivitet og helse'?

Ja ___ Nei ___ (kryss av) Hvis 'Ja'; hva har dette samarbeidet bestått i?:

---

3. Varierte aktivitetstilbud - skole/idrett samarbeider.

3.1 Har det vært arrangert aktivitetsdag(-er) der skole og idrettslag har samarbeidet?

Ja ___ Nei ___ (kryss av) Hvis 'Ja';

Hvor mange siste skoleår? _____

Navn på samarbeidende idrettslag: _____

_____

Hvilke klasser deltok? _____

Hva var innholdet?

_____

_____

_____

_____

Hva har samarbeidet skole – idrettslag bestått i?

_____

_____

_____

_____

Har arrangementet vært vellykket med tanke på gjennomføring og samarbeid?

_____

_____

_____

_____

3.2 Har det vært arrangert konkurranser skoler imellom i prosjektperioden?

Ja ___ Nei ___ (kryss av) Hvis 'Ja';

Hvor mange siste skoleår? _____

Navn på samarbeidende skoler. _____

_____

Hvilke klasser deltok? _____

Hva var innholdet?

_____

_____

_____

Har konkurransen(-e) vært vellykket?

_____

_____

_____

3.3 Har det vært gjennomført idrettsarrangement(-er) der flere skoler og idrettslag har samarbeidet?

Ja ___ Nei ___ (kryss av) Hvis 'Ja';

Hvor mange siste skoleår? _____

Navn på samarbeidende skoler. _____

_____

Navn på samarbeidende idrettslag: _____

_____

Hvilke klasser deltok? _____

Hva har vært innholdet?

_____

Har arrangementet(-ene) vært vellykket?

3.4 Er det etablert utstyrsentral der ungdom kan leie idrettsutstyr?

Ja ___ Nei ___ (kryss av) Hvis 'Ja';

Hva slags utstyr kan leies?

Hvem eier utstyret?

---

4. Samarbeid og nettverk mellom offentlig og frivillig sektor.

Er det etablert samarbeid i form av en plan for fysisk aktivitet og naturopplevelser mellom kommunen, den lokale idretten og idrettslig aktivitet i skolen?

Ja ___ Nei ___ (kryss av) Hvis 'Ja';

Er det satt i gang konkrete tiltak ved skolen ?

Ja ___ Nei ___ (kryss av) Hvis 'Ja';

Hva består tiltaket i?

Evaluering av kurs i 'basistrening'

Nedenfor følger spørsmål knyttet til kurs i 'basistrening'. På spørsmål 2 – 4 merker du av i hvor stor grad du er enig i påstandene på en skala fra en til fem. Dersom du f.eks. er helt uenig setter du en ring rundt 1-tallet, og dersom du er helt enig setter du en ring rundt 5-tallet. Hvis du har kommentarer som vil utfylle svaret, vil det være av stor betydning og gi verdifulle tilleggsopplysninger (kan også benytte baksiden). Vi takker for hjelpen.

1 BAKGRUNNSDATA

a) Kjønn..... Alder.....

b) Lærer ved skolen .....(navn skolen)

Trener i idrettslaget .....(navn idr.laget)

c) Utdanning – kurs – vurdering av egen forhåndskompetanse i emnet:

.....
 .....

2 UTBYTTE AV KURSET

UENIG ENIG

a) Kurset bidro til å øke min kunnskap om temaet 1 2 3 4 5

b) Mine praktiske ferdigheter ble bedre 1 2 3 4 5

c) Kurset opplevdes bra med tanke på å skulle undervise i emnet 1 2 3 4 5

Kommentar: .....
 .....

3 EGEN UNDERVISNING

a) Kurset var relevant mht planlegging av undervisningen 1 2 3 4 5

b) Den lokale tilpassingen gikk greit 1 2 3 4 5

c) Elevenes interesse og innsats var bra 1 2 3 4 5

Kommentar: .....
 .....

4 REFLEKSJON I ETTERKANT

a) Kurset har vært relevant mht egen undervisning 1 2 3 4 5

b) Elevenes læringsutbytte har vært stor 1 2 3 4 5

c) Kurset har gitt god måloppnåelse i forhold til L97 1 2 3 4 5

d) Hva var bra i kurset?

Kommentar: .....
 .....
 .....

e) Hva kunne vært annerledes?

Kommentar: .....

Intervjuguide koordinator

1. Bakgrunn
    - Skole (navn)
    - Kjønn og alder
    - Utdanning i kroppsøving
    - Undervisningserfaring i kroppsøving
  2. Sammensetting av prosjektgruppen:
    - representant for idrettslag
    - representant for foreldre
    - representant for kommunen
    - andre
  3. Gjennomgang av spørreskjema fra kartlegging av resultater ved skolen.
  4. Betydningen av økonomi:
    - lønn koordinator
    - penger til tiltak
  5. Samarbeid med elevene:
    - utvelgelse av elever og samarbeid i prosjektgruppen
    - elevene som igangsettere
    - motivasjon hos elevene ved skolen for idrettslig aktivitet
  6. Samarbeid med frivillig idrett:
    - samarbeid med deltakere i prosjektgruppen
    - samarbeid med trenere
    - samarbeid med idrettslag
    - samarbeid med idrettsråd
    - samarbeid med andre deltakere i prosjektgruppen
  7. Samarbeid med kommunen:
    - saksbehandling
    - ressurser
  8. Felles forståelse ved skolen:
    - støtte hos rektor
    - støtte hos kollegiet
  9. Har det blitt mer og bedre idrettslig fysisk aktivitet?
  10. Hva har gitt best effekt av tiltakene?
-

Intervjuguide elever

1. Bakgrunn
    - Skole (navn)
    - Kjønn og alder
    - Klasse
  2. Opplevelse av å delta i prosjektgruppen:
    - deltakelse på samlinger og kurs
    - igangsettere av tiltak
    - motivasjon hos elevene ved skolen for idrettslig aktivitet
  3. Gjennomgang av spørreskjema fra kartlegging av resultater ved skolen.
  4. Oppgaver de har vært involvert i.
  5. Samarbeid med koordinator og andre i prosjektgruppen.
  6. Opplevelse av prosjektet ved skolen:
    - støtte hos rektor
    - støtte hos kollegiet
  7. Opplevelse av medbestemmelse.
  8. Har det blitt mer og bedre idrettslig fysisk aktivitet?
  9. Hva har gitt best effekt av tiltakene?
-

Intervjuguide representant for idrettslag

1. Bakgrunn
    - Skole (navn)
    - IL (navn)
    - Kjønn og alder
    - Trenerutdanning
    - Utdanning i kroppsøving
    - Trenererfaring
  2. Opplevelse av å delta i prosjektgruppen:
    - medvirkning i gruppen
    - deltakelse på kurs
    - igangsetting av tiltak
    - opplevelse av samarbeidet
  3. Prosjektarbeid rettet mot eget idrettslag:
    - felles forståelse i idrettslaget
    - ressurspersoner
  4. Idrettslagets aktiviteter rettet mot og i samarbeid med skolen.
  5. Ressurser for å delta i prosjektet.
  6. Samarbeid med kommunen:
    - saksbehandling
    - ressurser
  7. Har det blitt mer og bedre idrettslig fysisk aktivitet?
  8. Hva har gitt best effekt av tiltakene?
-